

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUM YÖNETİCİLERİ

İLE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN VE

YARDIMCI ÖĞRETMENLERİN

YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma Şükran Kaplan

Düzce

Haziran, 2022

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUM YÖNETİCİLERİ

İLE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN VE

YARDIMCI ÖĞRETMENLERİN

YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma Şükran Kaplan

Danışman: Doç. Dr. Filiz Evran Acar

Düzce

Haziran, 2022

Fatma Şükran KAPLAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUM YÖNETİCİLERİ

Düzce Üniversitesi, SBE

İLE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN VE

Yüksek Lisans Tezi

YARDIMCI ÖĞRETMENLERİNİN

Haziran, 2022

YETERLİLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın planlanması ve gerçekleştirilmesi sürecinde yol göstericiliğini ve değerli katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Filiz EVRAN ACAR'a, kıymetli zamanlarını ayırarak sorularıma içtenlikle cevap veren değerli katılımcılara teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte yanımda olan meslektaşlarıma ve çok sevgili mesai arkadaşlarıma yardım ve destekleri için teşekkürlerimi sunarım.

Bütün öğrenim hayatımda olduğu gibi yüksek lisans süreci boyunca desteklerini esirgemeyen canım aileme, yorulduğum anlarda varlığı ile dinlendiren ve her konuda en büyük destekçim olan sevgili eşim Mehmet Efe KAPLAN'a teşekkür ederim.

Fatma Şükran KAPLAN

Düzce/2022

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUM YÖNETİCİLERİ İLE

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN VE YARDIMCI

ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİLİKLERİ

Kaplan, Fatma Şükran

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Filiz Evran Acar

Haziran 2022, 136 sayfa

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin görüşleri ile görevlerini yaparken sahip olmaları gereken yeterliliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında dünya genelinde farklı ülkelerin geliştirdiği standart yeterlilikleri incelenmiştir. Araştırma verilerini toplamak için 15 farklı okula gidilerek 18 yönetici, 25 öğretmen ve 27 yardımcı öğretmen ile görüşülmüştür. Araştırmanın verileri nitel veri toplama yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Veriler yönetici, öğretmen ve yardımcı öğretmenler için ayrı ayrı incelenerek nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakılarak her çalışma alanı için kendi içinde özelleşmiş farklılıkları olsa da okul öncesi kademesinde görev yapan eğitimcilerin hepsinin birbirine yakın yeterliliklere sahip olmaları gerekliliği ortaya konulmuştur. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken yeterlilikler 9 tema altında birleştirilmiştir. Bu temalar; ‘kişisel özellikler’, ‘kurumsal gelişimi sağlama ve değerlendirme’, ‘çocukla iletişim’, ‘çocuk hakları’, ‘sağlık ve beslenme’, ‘güvenlik önlemleri’, ‘aile ile işbirliği’, ‘toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği’ ve ‘profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik sağlama’ olarak belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler 11 tema altında birleştirilmiştir. Bu temalar; ‘kişisel özellikler’,

‘öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama’, ‘öğrenme-öğretme sürecini gerçekleştirme’, ‘öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme’, ‘çocukla iletişim’, ‘çocuk haklarına duyarlılık’, ‘sağlık ve beslenme’, ‘güvenlik önlemleri’, ‘aile ile işbirliği’, ‘toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği’ ve ‘profesyonellik ve mesleki gelişim’ olarak belirlenmiştir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlilikler de 11 tema altında birleştirilmiştir. Bu temalar; ‘kişisel özellikler’, ‘öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama’, ‘öğrenme-öğretme sürecini destekleme ve gerçekleştirme’, ‘öğrenme-öğretme sürecini geliştirme ve değerlendirme’, ‘çocukla iletişim’, ‘çocuk haklarına duyarlılık’, ‘sağlık ve beslenme’, ‘güvenlik önlemleri’, ‘aile ile işbirliği’, ‘toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği’ ve ‘profesyonellik ve mesleki gelişimini destekleme’ olarak belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: okul öncesi eğitim, okul öncesi yönetici yeterlilikleri, okul öncesi öğretmen yeterlilikleri, okul öncesi yardımcı öğretmen yeterlilikleri, nitel araştırma.

ABSTRACT

COMPETENCIES OF PRESCHOOL EDUCATION

ADMINISTRATORS AND PRESCHOOL TEACHERS

AND ASSISTANT TEACHERS

Kaplan, Fatma Şükran

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Supervisor: Doç. Dr. Filiz Evran Acar

June 2022, 136 pages

The main purpose of this research was to determine the opinions of administrators, teachers and assistant teachers working in pre-school education institutions and the competencies they should have while performing their duties. Within the scope of the research, in which the standard competencies is improved by different countries around the world are analyzed, 15 different schools were visited and 18 administrators, 25 teachers and 27 assistant teachers were interviewed. The data which is collected by using the interview technique, one of the qualitative data collection methods, by observing separately for the administrators, teachers and assistant teachers, and is analyzed by using the content analysis method, one of the qualitative data analysis methods. According to do research finding, that although there are specific differences for each field of study, the necessity of all educators working at the preschool to have similar competencies have been revealed. The competencies that pre-school administrators should have were combined under 9 themes. These themes are; 'personal characteristics', 'institutional development and evaluation', 'communication with children', 'children's rights', 'health and nutrition', 'safety measures', 'cooperation with family', 'cooperation with society and other

organizations' and 'professionalism' , professional development and providing leadership. The competencies that pre-school teachers should have were combined under 11 themes. These themes are; 'personal characteristics', 'preparation and planning for the learning-teaching process', 'realizing the learning-teaching process', 'developing and evaluating the learning process', 'communication with the child', 'sensitivity to children's rights', 'health and nutrition', 'safety measures', 'cooperation with family', 'cooperation with society and other organizations' and 'professionalism and professional development'. The competencies that pre-school assistant teachers should have were also combined under 11 themes. These themes are; 'personal characteristics', 'preparation and planning for the learning-teaching process', 'supporting and realizing the learning-teaching process', 'developing and evaluating the learning-teaching process', 'communication with children', 'sensitivity to children's rights', 'health and nutrition' , 'safety measures', 'cooperation with the family', 'cooperation with the community and other organizations' and 'supporting professionalism and professional development'.

Keywords: pre-school education, pre-school administrators competencies, pre-school teacher competencies, pre-school assistant teacher competencies,

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları.....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Kısaltmalar	5
1.7. Tanımlar.....	6
BÖLÜM 2	7
LİTERATÜR	7
2.1. Okul Öncesi Eğitim.....	7
2.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	9
2.3. Okul Öncesinde Görevli Yönetici ve Görevleri.....	10
2.4. Okul Öncesi Kurumunda Görevli Yönetici Yeterlilikleri.....	12
2.5. Okul Öncesi Öğretmeni ve Görevleri	13
2.6. Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri	17
2.7. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmeni ve Görevleri	35
2.8. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Yeterlilikleri.....	37
BÖLÜM 3	38
YÖNTEM	38
3.1. Araştırma Modeli	38
3.2. Çalışma Grubu	38
3.3. Veri Toplama Araçları	41
3.4. Verilerin Toplanması	42

3.5. Verilerin Analizi	43
BÖLÜM 4	45
BULGULAR VE YORUMLAR.....	45
4.1. Okul Öncesinde Görevli Yönetici Yeterliliklerine Ait Bulgular	45
4.2. Okul Öncesi Öğretmen Yeterliliklerine Ait Bulgular	66
4.3. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Yeterliliklerine Ait Bulgular	87
BÖLÜM 5	111
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	111
5.1. Sonuçlar	111
5.2. Öneriler	121
BÖLÜM 6	123
KAYNAKÇA.....	123
BÖLÜM 7	133
EKLER.....	133
7.1. EK 1: OKUL ÖNCESİ YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLERİ VE YARDIMCI ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞME FORMU.....	133
7.2. EK 2: ETİK KURUL ONAYI	136

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Okul Öncesinde Görevli Yönetici Yeterlilikleri	46
Şekil 2. Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri.....	66
Şekil 3. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Yeterlilikleri.....	87

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Demografik Bilgileri.....	39
Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenleri Demografik Bilgileri	40
Tablo 3. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Demografik Bilgileri	41
Tablo 4. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Kişisel Özellikler Yeterliliği.....	47
Tablo 5. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Kurumsal Gelişimi Sağlama ve Değerlendirme Yeterliliği	48
Tablo 6. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Çocukla İletişim Yeterliliği	51
Tablo 7. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Çocuk Hakları Yeterliliği	52
Tablo 8. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Sağlık ve Beslenme Yeterliliği	54
Tablo 9. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Güvenlik Önlemleri Yeterliliği	56
Tablo 10. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Aile İle İşbirliği Yeterliliği	59
Tablo 11. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği Yeterliliği	62
Tablo 12. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Profesyonellik, Mesleki Gelişim ve Liderlik Sağlama Yeterliliği	63
Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenleri Kişisel Özellikler Yeterliliği	67
Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecine Hazırlık ve Planlama Yeterliliği	69
Tablo 15. Okul Öncesi Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecini Gerçekleştirme Yeterliliği	71
Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmenleri Öğrenme Sürecini Geliştirme ve Değerlendirme Yeterliliği	72
Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmenleri Çocukla İletişim Yeterlilikleri.....	75
Tablo 18. Okul Öncesi Öğretmenleri Çocuk Haklarına Duyarlılık Yeterlilikleri.....	77
Tablo 19. Okul Öncesi Öğretmenleri Sağlık ve Beslenme Yeterlilikleri.....	78
Tablo 20. Okul Öncesi Öğretmenleri Güvenlik Önlemleri Yeterlilikleri	80
Tablo 21. Okul Öncesi Öğretmenleri Aile İle İşbirliği Yeterlilikleri.....	81
Tablo 22. Okul Öncesi Öğretmenleri Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği Yeterliliği.....	84
Tablo 23. Okul Öncesi Öğretmenleri Profesyonellik ve Mesleki Gelişim Yeterliliği	85
Tablo 24. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Kişisel Özellikler Yeterliliği	88
Tablo 25. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecine Hazırlık ve Planlama Yeterliliği	90
Tablo 26. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecini Destekleme ve Gerçekleştirme Yeterliliği.....	91
Tablo 27. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Öğrenme Sürecini Geliştirme ve Değerlendirme Yeterliliği	92
Tablo 28. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Çocukla İletişim Yeterliliği	96
Tablo 29. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Çocuk Haklarına Duyarlılık Yeterliliği	97
Tablo 30. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Sağlık ve Beslenme Yeterliliği	99
Tablo 31. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Güvenlik Önlemleri Yeterliliği	102
Tablo 32. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Aile İle İşbirliği Yeterliliği.....	104
Tablo 33. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği Yeterliliği	107
Tablo 34. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Profesyonellik ve Mesleki Gelişimini Destekleme Yeterliliği	108

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Okul öncesi eğitimin kalitesinin bu alanda görev yapan her kesimden insanın sahip olması gereken becerilerle doğrudan ilişki olduğu gerçeği yadsınamaz. Yaş grubu olarak okulla ilk defa tanışan küçük yaş grubu çocukların akademik ve sosyal becerilerinin yönlendirilmesinde yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin çok dikkatli davranmaları gerektiği kabul gören bir gerçektir. Okul öncesi eğitimde çocuklara gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılmasında okul öncesi dönemde çalışan eğitimcilerin büyük rol ve sorumlulukları bulunmaktadır (Can; Serençelik, 2017). Aydın (2013)'a göre, iyi bir okul öncesi eğitim öğretmenin akademik açıdan yeterli, çocuk gelişimi ve öğretim alanında uzman ve yaratıcı olması, kendini sürekli geliştirmek ve değiştirmek isteyen bir eğitimci olması gerekir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan ve çocukların eğitimlerinde ciddi önemi bulunan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin sahip olmaları gereken bir takım özellikler bulunmaktadır. Bu araştırmada okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin görevlerini yaparken sahip olmaları gereken yeterlilikler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu yeterlilikler yine bu görevlerde aktif olarak çalışan kişilerin iş deneyimlerine bakarak oluşturdukları görüşleri alınarak oluşturulmuştur.

1.1. Problem

Çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan bedensel, psikomotor, sosyal, duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde şekillendiği, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitim sürecine erken çocukluk eğitimi, okul öncesi eğitim olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2013). Okul öncesi dönem,

çocuğun doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar geçirdiği dönem (66 aylık bir dönem), yani 0-6 yaş dönemidir. Çocukların kişilik sahibi, yaratıcı, kendine güvenen, sağlıklı birey olmaları bakımından 0–6 yaş dönemi ve eğitimine özel önem verilmelidir (Can, Serençelik, 2017).

Okul öncesi eğitim kurumlarının ne kadar iyi olduğunun anlaşılmasının bir yolu da yöneticisidir. Yöneticinin hem okul öncesi eğitim hem de yöneticilik konularında bilgi sahibi olması gerekmektedir (Zembat, 1994). Eğitimin her alanında değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler için çok önemli bir yere sahip olan okul yöneticilerinin de kendilerini yenilemeleri bir zorunluluktur. Bu zorunluluğu sağlamak için okul yöneticilerinin çağın gerektirdiği yeterliliklere sahip olması gerekir. Etkili bir liderin okulu belirlenen hedeflere ulaştırmak, eğitim öğretimin seviyesini yüksekte tutmak, kendini yenileyip ve geliştirmek gibi vasıfları olmalıdır (Boydak vd., 2020). Okul yöneticilerinin öğretmen ve diğer eğitimci personelin meslekî gelişmelerine katkıda bulunmak, demokratik yönetimi geliştirmek, planlama ve uygulamada öğretmenlerin sorumluluğunu arttırmak gibi görev ve sorumlulukları bulunmaktadır (Kaya, 1986).

Anasınıflarından da sorumlu olan ilköğretim okulu yöneticilerinin tamamına yakını, okulöncesi eğitim alanının dışında eğitim almış kişilerdir (Ural ve Ramazan, 2007). Okul öncesi alanında eğitim almamış olmak yöneticilerin bu alanla ilgili yönetim ve destek süreçlerini yerine getirirken aksaklıklar oluşmasına neden olmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının ve bu eğitim kademesinin ihtiyaçları yaş itibarıyla ilk defa ailelerinden ayrılmış öğrenci grubu olduğu için biraz daha diğer kademelerden farklılaşmaktadır. Yöneticilerin bu farklılaşmayı anlayıp ihtiyaçlara doğru şekilde karşılık verebilmesi için alanla ilgili bir takım yeterliliklere sahip olması gerekmektedir.

Öğretmenlerden beklenen yeterlilikler öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bilgi, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, öğrencilerin gelişimi ve onların öğrenmelerine ilişkin bilgi, öğretim ve iletişim becerileri olarak açıklamıştır (Yeşilyaprak, 2002). Okul öncesi öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili yapılan araştırmalar, öğretmenlerin okul içi ve sınıf içi faaliyetleri planlamada okul idaresinin engelleriyle karşılaştıklarını, programın yeterli içeriğe sahip olmadığını ve üzerinde değişiklik yapılamadığını, ayrıca yeni plan yapma konusunda okul öncesi

öğretmenlerinin yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, öğretmen üzerinde veli ve toplum baskısı olduğunu, öğretmenin katkı ve çabalarının veli ve toplum tarafından yeterince desteklenmediğini, okulöncesi öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki saygınlığı gibi konularda yoğunlaştığını ortaya koymaktadır (Akyüz, 2008; Celep, 2004; Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; Gedikoğlu, 2005; Gündüz, 2000; Kök vd, 2007; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007; Sünbül, 2005; Tekişik, 1986; 2005Yazıcı, 2009). Okul öncesi öğretmenleri ile ilgili oluşturulan yeterliliklere öğretmenlerin sahip olması durumunda bu sorunların büyük bir kısmının çözülmesi mümkün olacaktır.

Yardımcı öğretmenler, sınıf içerisinde öğretmenlerle birlikte eğitim etkinliklerini düzenleme, çocuklarla grup çalışmalarında birebir ilgilenme ve çocukların bakım ihtiyaçlarına yardımcı olmaya kadar birçok görev yürütmektedirler (Karademir vd., 2017). Görev tanımlarına ilişkin net bir açıklamanın bulunmaması sebebiyle yardımcı öğretmenlerin çalıştıkları kurumlarda sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. İlkokullar bünyesindeki anasınıfları ile bağımsız anaokullarında yardımcı öğretmen bulunmasına yönelik zorunlu bir uygulama bulunmamakta ve öğretmenlerin eğitim süreçlerinin tamamını kendilerinin yürütmesi beklenmektedir. Bu durum öğretmenlerin iş yükünün artmasına sebep olurken yardımcı öğretmenlerinde iş alanının sadece özel anaokulları ile sınırlı kalması gibi sonuç doğurmaktadır.

Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin görev tanımları ve yapmaları gerekenlere bakıldığında sahip olmaları gereken yeterliliklerin daha çok önem kazandığı görülmektedir. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin bahsi geçen yeterliliklere sahip olmaması birçok sorunun yaşanmasına neden olacaktır. Okul öncesi kurumlarında yaşanan sorunlar incelendiğinde bu sorunların uygulanan program, kurumlarda çalışan görevliler, yöneticiler gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir (Büte; Balcı, 2010). Buradan yola çıkılarak bu araştırmanın problemini “Marmara Bölgesi İstanbul İli Pendik İlçesi’nde bulunan okul öncesinde görevli yöneticiler, okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin yeterlilik kavramına yönelik görüşleri nelerdir?” sorusu oluşturmuştur.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin, okul öncesi öğretmenleri ve okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterlilikler konusundaki görüşlerinin ortaya konulmasıdır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin sahip olmaları gereken yeterliliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterliliklere ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olmaları gereken yeterliliklere ilişkin görüşleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Okul öncesi kurumları, öğrencilerin, tüm gelişim alanları bakımından sağlıklı büyüme ve gelişmelerini destekleyen; onların kişilik gelişimlerine katkıda bulunarak olumlu benlik algısı oluşturmalarını sağlayan; özgüveni yüksek, iyi ilişkiler kurabilen bireyler yetiştirmeyi hedef alan yerler olması gerekmektedir. Bütün bunların başarılması okul öncesi kurumunda çalışacak tüm bireylerin uyumlu ve aynı dili konuşan bireyler olması ve üzerlerine düşen görevin farkında olmaları ile mümkün olacaktır.

Erken yaş grubu ile çalışarak onların hayatına dokunacak okul öncesinde görevli yönetici, okul öncesi öğretmeni ve okul öncesi yardımcı öğretmenin sahip olması gereken bir takım yeterlilikler mevcuttur. Bu bireylerin bu yeterlilikleri bilmeleri ve görevlerini yaparken çocuklara karşı tüm sorumluluklarının farkında olmaları gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından daha önceki yıllarda ‘Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri’ çerçevesi geliştirilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda ülkemizde daha önce geliştirilmiş okul öncesinde görevli yönetici ve okul öncesi yardımcı öğretmeni yeterliliklerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın diğer çalışmalardan ayrılan yönü ise yapılmış olan okul öncesi öğretmen yeterliliklerini

geliştirmek ve bununla paralel olarak okul öncesinde görevli yönetici ve okul öncesi yardımcı öğretmen yeterlilikleri geliştirmektir.

Bu çalışmanın ortaya çıkardığı sonuç, okul öncesi eğitimi daha verimli ve kaliteli hale getirmeyi amaçlamaktadır. Ortaya çıkan sonuca dayalı olarak okul öncesinde görevli yöneticilerin, okul öncesi öğretmenlerinin ve okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin daha uyumlu ve daha doğru temellere dayanarak çalışmalarını yürütmeleri hedeflenmektedir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutması ve daha nitelikli çalışmalar yapılmasına imkan sağlaması hedeflenmektedir.

1.4.Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde katılımcıların verdikleri cevapların içten olduğu varsayılmıştır.

Bu araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarının elde edilmek istenen bilgilere ulaşmada yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma verileri 2019-2020 eğitim öğretim yılında yapılan görüşmelerle sınırlıdır.

Araştırma, gönüllü olarak katılan görüşmecilerle sınırlıdır.

Araştırmadan elde edilen bulgular, yapılan görüşme sonuçları ve geliştirilmiş yeterliliklerle sınırlıdır.

Bu araştırma yukarıda verilmiş olan ana problem ve alt problemler ile sınırlıdır.

1.6.Kısaltmalar

M.E.B. : Milli Eğitim Bakanlığı

NAEYC: Ulusal Küçük Çocukların Eğitimi Derneği

1.7. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: 0–72 ay arası çocukların gelişim seviyelerine ve bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına uygun, bol uyaran destekli çevre imkanları sağlayan, bu çocukların bedensel, zihinsel, dil, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen, onları yaşadıkları toplumun kültürel değerleri çerçevesinde en iyi şekilde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan eğitim sürecidir.

Yardımcı Öğretmen: Çocuk yuvası, kreş ve anaokulu gibi okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların günlük bakımların yapan ve aynı zamanda eğiticiye yardımcı olan kişilere verilen mesleki unvandır.

Yeterlilik: Bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet olarak tanımlanır.

Mesleki Yeterlilik: Ulusal meslek standartlarının oluşturulduğu, mesleki ve teknik eğitim/öğretim programlarının bu standartlara göre hazırlandığı ve iş gücünün eğitim sonrasında belgelendirildiği bir sistemdir.

BÖLÜM 2

LİTERATÜR

2.1. Okul Öncesi Eğitim

Eğitim sistemimizin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim 0-6 yaş çocukları eğitimini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim zorunlu değildir, aile isteğine bağlı olarak katılım sağlanmaktadır. Okul öncesi eğitim, kreş ve gündüz bakımevi ile anaokulu ve anasınıflarında yürütülmektedir. Anasınıfları ilkokulların veya ilköğretim okullarının bünyesinde, anaokulları ile kreş ve gündüz bakımevleri ise ayrı okullar olarak eğitim faaliyetlerini yürütmektedir (Özdemir Topaloğlu, A. 2009).

Okul öncesi eğitim; 0–72 ay arası çocukların gelişim seviyelerine ve bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına uygun, bol uyaran destekli çevre imkanları sağlayan, bu çocukların bedensel, zihinsel, dil, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen, onları yaşadıkları toplumun kültürel değerleri çerçevesinde en iyi şekilde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içerisinde yer alan bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (14. Milli Eğitim Şurası, 1993). Zorunlu eğitim dönemine gelinceye kadar çocukların zihinsel, fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimlerini belirli bir düzenin olduğu bir eğitim ortamı içinde daha destekleyen, yeteneklerinin gelişmesine destek, onları ilkokula hazırlayan ve temel eğitimin bütünlüğü içinde yer alan eğitim devresine okul öncesi eğitim denir (Arı ve diğerleri, 2006).

Oktay, okul öncesi eğitimi en geniş tanımıyla çocuğun doğumu ile başlayıp ilkokula başlayıncaya kadar süren dönem olarak tanımlamış, bu dönemdeki eğitsel etkinliklerin tümüne de ‘okul öncesi eğitim’ olarak adlandırmıştır. Okul öncesi dönemde, çocuğun eğitiminin paydaşlarını; aile, okul öncesi eğitim kurumları, yakın çevredeki yetişkinler ve çocuklar, eve alınan kitap, gazete ve dergiler, evde dinlenen radyo, teyp ve özellikle televizyon olarak sıralamıştır (Oktay, A. 1990).

Türkiye’de okul öncesi eğitim veren kurumları; anaokulları, anasınıfları ve yuvalar, kreş ve gündüz bakımevleri olmak üzere üç ayrı yoldan yürütülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul öncesi eğitim faaliyetleri, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü ve Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (Uygulama Ana Okulları) tarafından yürütülmektedir. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ise okul öncesi eğitim faaliyetlerini, yuvalar ile kreş ve gündüz bakım evleri aracılığıyla sürdürmektedir (Bağ, C. & Çeviker Ay. 2017).

Okul öncesi dönemde verilen eğitimin genel amaçları ve sahip olması gereken özellikleri, çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimlerini en üst düzeye çıkarmak ve çocukların iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak; onları ilköğretime hazırlamak; yaşlarına göre şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için eşit şartlarda bir yetişme ortamı yaratmak; çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak olarak belirtilmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Okul öncesi düzeyinde eğitim veren kurumlar, çocukların yaşlarına bağlı gelişim özellikleri ve eğitim amaçları gibi sebeplerle diğer eğitim kademelerinden farklılık göstermektedir (Müte, M. & Balcı, F.A. 2010). Son yapılan M.E.B. Şurası’na göre okul öncesi eğitimin taşıması gereken özellikler şöyle sıralanabilir: Yapılacak eğretim-öğretim etkinliklerinin oyun temelli olması gerekmektedir. Öğretim programı içinde yapılan faaliyetlerde değerler eğitimi yer verilmesi önemlidir. Çocukların bu dönemden itibaren yetenek gelişimleri izlenmelidir. Eğitimde materyal olarak kullanılacak metinlerinde kendi kültürümüze ait masal, hikâye, fabl, şiir vb. yer verilmesi gerekmektedir. Uygulanacak eğitim çalışmalarının çocuklarda özgüveni destekleyici ve birey olma bilincini geliştirmeye dönük olmasına çalışılmalıdır. Yürütülecek çalışmalar çocukların yaratıcı düşünme becerilerini destekleyecek türden olmalıdır. Eğitimde uygun müzik aletleri ile Türk müziği çalışmalarına yer verilmelidir. Çocukların seviyesine uygun spor etkinlikleri yapılmalıdır. Türkçe’nin doğru bir şekilde kullanımı için uygun eğitim çalışmaları yürütülmelidir (19. Milli Eğitim Şurası, 2014).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005 ile çocuklarının gelişimlerinin okul öncesi dönemde daha hızlı olması sebebiyle okulöncesi eğitimin

yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Okul öncesi eğitim faaliyetleri yürüten kurumlar arasında farklılık olmaması adına standartlar oluşturulması kararlaştırılan planda okul öncesi eğitim döneminde uygulanacak programların toplum tabanlı olması, milli, ahlaki ve manevi değerleri destekleyecek eğitimler verilmesi için çalışmalar yapılması hedeflenmiştir. MEB ve diğer kamu, kurum ve kuruluşlarınca yürütülen okul öncesi eğitim faaliyetlerinin bütüncül bir yaklaşımla yürütülebilmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin yapılacağı vurgulanmaktadır (DPT, s. 84-85).

2.2. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitim, bireyin doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar geçen bütün zamanı içeren ve bütün alanlardaki gelişimlerini neredeyse tamamladığı, ailede ve okul öncesi eğitim kurumlarında aldığı eğitimle kişiliğini şekillendirdiği süreçtir. İdeal özelliklere sahip bireyler yetiştirmenin ancak çocuğun ihtiyaçlarına yönelik bir eğitimle mümkün olduğu unutulmamalıdır. Okul öncesi dönem içerisinde pek çok gelişim alanı için kritik dönemler bulunduğu için çok önemli bir dönemdir (Aral vd, 2000).

0-6 yaş aralığı çocukların birçok özelliklerinin, yeteneklerinin, ilgilerinin ortaya çıktığı dönemdir. Bu bakımdan çocuğun gelişimi açısından en kritik dönem olarak tanımlanmaktadır. Çocuk için bu denli önemli ve dikkat gerektiren dönemin bir kısmını çocuklar sadece aile ile geçirmektedir. Çocuklar birçok temel bilgiyi, beceriyi, tutum ve alışkanlıkları ailede edinmektedir. Bu sebeple aile, çocuğun bakımı, gelişimi ve eğitiminden sorumlu olan en temel kurum olarak belirtilmelidir (Kerem Aktan ve Cömert, 2006).

Yarının yetişkinleri olacak çocukların iyi bir eğitim alması ülkenin refah seviyesinde belirleyici bir rol oynar. Okul öncesi dönemde çocukların gelişim özellikleri düşünüldüğünde yapılacak olan eğitimin ciddi bir planlama ve uygulama gerektiğini kaçınılmaz bir gerçektir. Çocuğun eğitiminde rolü olan herkesin bu dönem çocuğuyla yapacağı eğitim çalışmalarını son derece dikkatle sürdürmesi gerekmektedir (Özdemir Topaloğlu, 2009).

Okul öncesi dönem, bireylerin okul hayatına ilk adımı attıkları dönem olması nedeniyle bu dönemde okula karşı geliştirilen pozitif bakış açısı çok büyük öneme

sahiptir. Bunun yanında ilkokula geçiş için bir basamak olması nedeniyle bu dönemde geliştirilen olumlu okul tutumunun kritik olduğu bilinmektedir (Jacobson, 2003).

Eğitim-ğretimin her kademesinde, verilen eğitim kalitesi çocukların öğrenmeye olan ilgilerini destekleyip motive eden, sınıf ortamının etkileşimli olmasını başarabilen ve sağlıklı bir ğretmen ocuk ilişkisi kurabilen yeterli bir öğretmene bağlıdır (Rimm-Kaufman ve Hamre, 2010).

2.3. Okul ncesinde Görevli Yönetici ve Görevleri

Bir eğitim kurumunda, okulun amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için öğretmenleri ve diğer personeli örgütleyen, gerekli emirleri veren, yapılacak çalışmaları koordine eden, uyumu sağlayan ve yürütülen işleri ve kişileri denetleyen idari amire eğitim kurumunun yöneticisi denilmektedir (Demirtaş ve Güneş, 2002).

Eğitim kurumlarındaki, eğitim ve ğretim faaliyetlerinin temel görevini çocukların bilgi, beceri ve davranış denkleminde sağlıklı ve verimli şekilde eğitilmelerini sağlamaktır. Okullardaki eğitim-ğretim faaliyetlerinin en tepesinde okul yöneticileri yer almaktadır. Yöneticilerin bilgi, beceri ve davranışlarının hem öğrenciler hem öğretmenler hem diğer personel hem de çocukların ebeveynleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu sebeple okullarda bu kadar önemli bir yeri olan yöneticilerin belirli yeterliklere sahip olması gerekmektedir (zdemir Topaloğlu, 2009).

Küreselleşen dünya düzeninde, okullarda yönetici olarak görev yapan bireylerin uluslararası bir bakış açısı benimsemelerini zorunlu hale getirmiştir. Yöneticilerin sahip olduğu niteliklerin bilincinde olması ve okul işleyişine neler kazandırabileceğini görmesi için kendi yeteneklerini geliştirmelidir (elik, 2003).

Okul yöneticileri, yönetim ile alakalı yasaları, eğitim politikalarını ve ağdaş eğitim görüşünü benimseyerek yöneticisi olduğu okulu amaçlarına ulaştırmaktan sorumlu kişilerdir. Yöneticilerin görevleri; okulun amaç ve felsefelerini açıklamak, okul politikasını belirlemek ve anlatmak, okulun eğitim ihtiyaçlarını karşılamak, okul yönetimini katılımlı ve demokratik bir şekilde sürdürmek, eğitim-ğretim

faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğine karar vermek, okulun çevresi ile iletişimini düzenlemek, iç ve dış paydaşlarla uyumu yakalamak ve okulda yürütülen çalışmaların takipçisi ve değerlendiricisi olmak olarak sıralanabilir (Taymaz, 2003).

Okul yöneticisi, çevreyle iletişim kurmalı, velileri okul faaliyetleri konusunda bilgilendirmeli, aile ve diğer kurumlardan okula destek sağlamalıdır. Okul içinde etkileşimli bir iletişim sağlamalı, okul ile ilgili kararlara öğretmen, öğrenci veli katılımı sağlamalı, okul içinde bilgi akışı sağlamalı ve iletişime açık olmalıdır. Okul içinde güven ortamı sağlayarak, tüm personelin ve öğrencilerin birbirlerine ve kendisine güvenmelerini sağlamalı, okul içi gruplaşmaları yararlı bir şekilde sürdürülecek bir zemine taşınmalıdır (Yiğit ve Bayraktar, 2006).

Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerde bulunmaması gereken özellikler; personel arasında eşit davranamama, karar verme becerisinde yetersiz olma, bağımsız karar verememe, ileri görüşlü olmama ve korku şeklinde sıralanmaktadır. Buna bağlı olarak okul öncesinde görevli yöneticilerin; fikir alışverişine önem veren, güven verici, aktif, ileri görüşlü, denetim konusunda başarılı, okul ortamında başarıyı yakalayabilen, okul için kaynak temin edebilen, eğitim öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesini sağlayan ve anlayış sahibi bireyler olmaları beklenmektedir (Gürsel, 2003, Şişman, 2002).

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin yöneticileri ile yaşadıkları çatışma durumlarını araştıran Zembat (2012) yaşanan problemleri şöyle özetlemiştir; yöneticilerin, okul öncesi öğretmenlerinden özel gün ve haftalarda sergilemek için sınıfça hazırlanmış etkinlikler istediği veriler arasındadır. Anasınıfının giderleri için ailelerden toplanan aidatlarının kullanımı konusunda sorunlar yaşandığı öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Anasınıfının fiziksel şartlarında eksiklikler olduğu ve materyal konusunda eksik yaşandığı tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimin öneminin okul öncesinde görevli yöneticiler tarafından yeterince kavranmadığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin sınıf içinde yardımcı personele ihtiyaç duyduklarına dair taleplerine yöneticilerin duyarsız kaldığı tespit edilmiştir. Yöneticilerin bütün öğretmenlere eşit mesafede olmadığı da öğretmenler tarafından belirtilen şikayetlerden birisidir (Zembat, 2012).

Okul öncesi eğitimin kalitesi ve çocukların bu ilk defa yaşadıkları okul deneyimlerinin olumlu bir şekilde devam etmesinde en kritik görev, programın uygulayıcısı olan öğretmene düşmektedir. Çocukların erken çocukluk dönemi okul deneyimlerinin kalitesi, öğretmenlerin ve okul öncesinde görevli yöneticilerinin yeterlilikleriyle yakından alakalı olmaktadır (Taba ve ark., 1999).

2.4. Okul Öncesi Kurumunda Görevli Yönetici Yeterlilikleri

Bu başlık altında yapılan alanyazın araştırmasında ülkelerin bakanlıkları tarafından geliştirilmiş olan standart yeterlilikler incelenmiştir. Okul öncesinde görevli yöneticiler için sadece Güney Caroline’de yapılmış bir çalışma bulunmuştur. Dolayısıyla yalnızca bu ülkede yapılan çalışmadan bahsedilmiştir. Güney Caroline’de yeterlilikler 5 temel başlık altında toplanmış olup her bir başlık üç uzmanlık seviyesine sahiptir. Birinci seviye alanda yeni olabilecek veya erken bakım ve eğitim konusunda resmi eğitimi çok az olan birinden beklenen bilgi ve becerileri kapsamaktadır. İkinci seviye en az bir yıllık deneyime sahip birinden beklenen bilgi ve beceriler ile önceki seviyenin bilgi ve becerilerine sahip olan kişilerden beklenen becerileri kapsamaktadır. Üçüncü seviye ise en az iki yıllık deneyime sahip birinden beklenen bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Ana yeterlilikler; çocuk gelişimi, öğretim programı, sağlık, güvenlik ve beslenme, rehberlik ve profesyonel gelişim şeklindedir.

Bu ana yeterliliklerden çocuk gelişiminin altında gelişimin özellikleri ve gözlem ve değerlendirme alt başlıkları bulunmaktadır. Yöneticilerden gelişim özellikleri için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Çocuk gelişimi ana yeterliliğinin gözlem ve değerlendirme olan ikinci başlığı için yöneticilerden beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Öğretim programı ana yeterliliği; öğretim programı ve öğrenme ortamı, sosyal ve duygusal gelişimi teşvik etmek, fiziksel gelişimi teşvik etmek, bilişsel gelişimi teşvik etmek, dil ve okuryazarlık gelişimini teşvik etmek alt yeterliliklerini içermektedir. Yöneticilerden öğretim programı ana yeterliliği altında yer alan sosyal ve duygusal gelişimi teşvik etmek başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Yöneticilerden öğretim programı ana yeterliliği altında yer alan fiziksel gelişimi teşvik etmek başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Yöneticilerden öğretim programı ana yeterliliği altında yer alan bilişsel gelişimi teşvik etmek başlığı için beklenen

yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Yöneticilerden öğretim programı ana yeterliliği altında yer alan dil ve okuryazarlık gelişimini teşvik etmek başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Sağlık, güvenlik ve beslenme ana yeterliliği; sağlık, güvenlik ve beslenme alt yeterliliklerini içermektedir. Yöneticilerden sağlık başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Yöneticilerden sağlık, güvenlik ve beslenme ana yeterliliği altında yer alan güvenlik başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviye içinde aynı tutulmuştur. Yöneticilerden sağlık, güvenlik ve beslenme ana yeterliliği altında yer alan beslenme başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviye içinde aynı tutulmuştur. Rehberlik ana yeterliliği altında; bireysel çocuklarla etkileşim, grup deneyimleri alt yeterliliklerini içermektedir. Yöneticilerden çocuklarla etkileşimler başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviye içinde aynı tutulmuştur. Yöneticilerden rehberlik ana yeterliliği altında yer alan grup deneyimleri başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviye içinde aynı tutulmuştur. Profesyonel gelişim ana yeterliliği altında; aile ve toplum ilişkileri, avukatlık ve liderlik, ahlak, profesyonellik alt yeterliliklerini içermektedir. Yöneticilerden profesyonel gelişim ana yeterliliği altında yer alan avukatlık ve liderlik başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Yöneticilerden profesyonel gelişim ana yeterliliği altında yer alan ahlak başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır. Yöneticilerden profesyonel gelişim ana yeterliliği altında yer alan profesyonellik başlığı için beklenen yeterlilikler üç seviyede açıklanmıştır.

2.5. Okul Öncesi Öğretmeni ve Görevleri

36 – 72 aylık dönem içerisinde olan, normal gelişim gösteren çocukların bütün gelişim alanlarının(bilişsel, dil, psikomotor, sosyal – duygusal) desteklenmesi ve öz bakım yeterliliklerinin kazandırılmasında görevli kişiler okul öncesi öğretmeni olarak tanımlanmaktadır (Özdemir Topaloğlu, 2009).

Eğitim sisteminin başarısı, büyük ölçüde sistemi ileten öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Öğretmenlik mesleğinin toplumları bugüne ve geleceğe hazırlamada önemli bir misyonu yüklenmiş olması, gelişmiş ve gelişmekte olan bütün ülkelerin öğretmen yetiştirmeyi en kritik unsurlardan biri olarak kabul etmelerine neden olmuştur (Erişen, Çeliköz).

Öğretmen öğrenci ilişkisi, öğrenci için hem çok önemli hem de kritik bir yere sahiptir. Okul içi faaliyetlerde öğrencilerle sürekli ve öncelikli etkileşim öğretmende olduğu için öğrenciler üzerindeki en etkili kişi öğretmendir. Olumlu öğretmen öğrenci ilişkileri öğrenciler üzerinde pozitif etkiler bırakır, gelişimlerini destekler ve manevi tatmin sağlar. Olumsuz öğretmen öğrenci ilişkisi ise negatif etkiler yapar, gelişimlerini duraksatır ya da geriletir, manevi olarak zarar verir(Gordon, 1993). Bir öğretmen adayının mesleğini yapmaya başlamadan önce sahip olması gereken en önemli beceri kendini tanımaktır. Görevini en iyi şekilde yapabilmesi, öğrencilerine ve insanlığa yararlı olması için öğretmen yeterliliklerini taşıyor olması gerekmektedir (Ertuğrul, 2005).

Her çocuğun gelişiminde olduğu gibi öğrenmesinde de bireysel farklılıklar görülmektedir. Bunun yanında öğrenme şeklinin de değişiklik gösterdiği düşünülerek eğitim faaliyetlerinin farklı yöntem ve teknikleri içeren şekilde planlanması çocukların eğitimden alacakları verimi artıracaktır. Öğrenmeye sistemli bir şekilde ilk başladıkları dönem olan okul öncesi eğitimde öğretmenin bunu göz önünde bulundurması gerekmektedir (Alisinanoğlu, 2011).

Okut (2009) tarafından yapılan araştırmada; öğretmenlerin yeterliliğe ilişkin düşünceleri araştırılmıştır. Bu konuda öğretmenlerden alınan veriler ışığında öğretmenlerde bulunması gereken kişisel özellikler, uygun model davranışlar sergileme, şartlara göre değişime uyum sağlama, mesleğini sevme ve önemseme, hoşgörü sahibi olma, kültürel ve sanatsal faaliyetlere katılma, kendisi ile ilgili olumlu bakış açısına sahip olma ve anadilini düzgün kullanma olarak sıralanmaktadır. Etkili öğretmenlik ile ilgili yeterlilikleri; öğretilerini yaşamın içinden seçme, öğrenci merkezli öğretimler yapma, eğitim etkinliklerinde teknolojik imkanlardan yararlanma, ders materyallerini somut olarak kullanma, dersin içeriği ile ilgili derinlemesine bilgi sahibi olma ve öğrencilerin bilgileri yapılandırması sürecinde rehberlik yapma olduğu görülmektedir. Kişilerarası özellikleri ise; öğrencilerini tanıma, sorun çözme konusunda rehber olma özellikleri yer almaktadır (Okut, 2009).

Okullarda kaliteli bir eğitim verilmesi için öğretmenlerin sahip olması gereken bir takım beceri ve davranışlar vardır. Bu beceriler öğretmenin hem bireysel olarak taşıması gereken özellikleri hem de insan ilişkilerinde sahip olması gereken

özellikleri kapsar. İlgili becerileri Şişman(2012) 42 maddede açıklamıştır; Beraber görev yaptığı meslektaşları ile olan ilişkilerinde güven temelli, yardımsever ve destek olacak bir yaklaşım içinde davranmalıdır. Olduğu yerde saymak yerine kendini geliştirme ve mesleki bilgilerini yenileme çabası göstermelidir. Aldığı işlerde ve genel hayatında sorumluluk sahibi bir birey olmalıdır. Planlama yaparken eğitimin diğer paydaşları ile işbirliği içinde olmalıdır. Sınıf yönetimi konusunda etkili bir tutum sergilemelidir. Sınıf içerisinde düzenin hakim olmasını sağlamalı öğrenme ortamını çocuklar için uygun, düzenli bir duruma getirmelidir. Eğitim verdiği öğrencilerin başarılı olması için beklentide olmalı ve bunun için çabalamalıdır. Her öğrencinin uygun yöntem ve teknikle başarı sağlayabileceğini bilmeli ve öğrencilerine inancı tam olmalıdır. ‘Öğrenemeyecek öğrenci yoktur.’ görüşünü benimsemiş olmalı ve her öğrencinin öğrenebileceğini düşünmelidir. Öğrencilerin kendini tanıması, bireysel özelliklerinin farkına varması ve bu özellikleri geliştirmesi konusunda destekçi olması gerekmektedir. Öğrencilerin evde yaptıkları çalışmaları çocukla ilgili bilgi toplama aracı olarak kullanılmalıdır. Yapmayı planladığı çalışmalar için amaçlarını önceden açık bir şekilde belirlemelidir. Öğrencilerle yapacağı çalışmalarda esas ağırlık noktası onlara temel becerileri kazandırmak olmalıdır. Öğrencilerin bilişsel öğrenmeleri ve öğrenmelerinin transferi ile ilgili çalışmalar yapmalıdır. Mevcut programın içeriğini düzenleyip yapılandırmalı, öğrenme faaliyetleri için belirlediği amaçları ve öğrenme içeriğini düzenlemelidir. Öğrencileri ile sınıfta geçirdiği zamanın büyük çoğunluğunu öğrenme etkinliklerine ayırmalıdır. Çalışmalarında öğrencilerin ön öğrenmelerinden yararlanarak öğretiler yapmalıdır. Öğrencilere sık sık açık uçlu sorular sormalıdır. Öğrencilerin sorduğu sorulara cevap verebilmesi için yeterli zamanı tanınmalıdır. Öğrencileri için yeni bir bilgi öğretimi yaptıktan sonra bununla ilgili uygulama çalışmalarına programda yer vermelidir. Öğrencilere öğretmeye çalıştığı bir bilginin öğretimini tam olarak bitirmeden başka bir öğretiye başlamamalıdır. Yaptığı çalışmalar ile ilgili sık sık değerlendirmeler yapmalı ve geri bildirimler almalıdır. Öğrencilerin okulun ve yapılan öğretim faaliyetlerinin amaçlarının bilincinde olmasını sağlamalıdır. Öğrencilerinin gelişim düzeylerini ve başarı durumlarını düzenli aralıklarla ölçmeli ve değerlendirmelidir. Öğrencileri ile ilgili ön yargı ve asılsız bilgilerden kaçınmalıdır. Öğrencileri için sevimli bile gelse lakap gibi farklı söylemlerle etiketlemekten kaçınmalıdır.

Öğrencileri için bireysel ya da grup olarak en alt sınırdaki kabul edilebilir davranış ile eğitim konusunda amaç ve standartlar belirlemelidir. Öğrencilerinin çalışmalarında belirlenmiş olan standartları gerçekleştirmelerini sağlamalıdır. Yaptığı öğretim etkinliklerinde grup çalışmalarına önem vermelidir. Öğrenme çalışmalarını gerçekleştirilebilir küçük parçalara ayırmalı ve bu parçalar üzerinden öğretim yapmalıdır. Eğitim faaliyetlerinde işbirliğine dayalı, paylaşarak öğrenmeyi sağlayacak çalışmalar yapmalıdır. Öğrencilerine her birinin farklı bir birey olduğunu, bazı alanlarda bireysel olarak daha başarılı olabilecekleri düşüncesini aşılmalıdır. Öğrencilerinin, diğer arkadaşlarının çalışmalarını inceleme fırsatı sunmalıdır. Öğrenciler arasında yarış ve kıskançlık gibi olumsuz duygular yerine dostluk ve arkadaşlık ilişkileri gelişmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin aktif olarak öğrenmeye dahil olacakları bir sınıf atmosferi oluşturmalıdır. Öğrencilerine öğrenmeleri ile ilgili geribildirim verirken diğer arkadaşlarıyla karşılaştırma yapmak yerine hepsinin az ya da çok sürekli bir gelişim gösterdiklerini hissettirmeli ve her birini bağımsız değerlendirmelidir. Öğrencilere öğrenmeleri için geri bildirimler verirken gelişimleri için yararlı olacak bilgiler vermeli, başarısızlıklara odaklanarak değil nasıl ilerleyecekleri konusunda yol gösterici olarak konuşmalıdır. Öğrencilerin farklı öğrenme stratejileri ile daha iyi öğrenmeler sağladığını bilmeli ve anlamayan öğrenciler için aynı yöntemle tekrar aynı yolla anlatmak yerine mümkün olduğunca farklı bir yol kullanarak tekrar anlatmalıdır. Kendi davranışları ile öğrencilerine iyi bir model olmalıdır. Öğrenciler arasındaki bireysel ve kültürel farklılıkları farkında olmalıdır. Geç ve yavaş öğrenen öğrencileri için gerekli durumlarda fazladan zaman ayırmalıdır. Öğrencilerinin aileleri ile işbirliğine dayalı iyi ilişkiler işbirliği geliştirmelidir (Şişman, 2012).

Öğretmenlerin başlıca sahip olması gereken yeterlilikler hakkında Karacaoğlu şunları aktarmıştır: “Öğrencinin daha etkin olmasını sağlamak, problem çözme, araştırma, sorgulama, etkili iletişim, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, analitik düşünme, yansıtıcı düşünme ve karar verme gibi becerileri kazandıracak öğrenme-öğretme etkinliklerini düzenlemek, etkinlikleri düzenlerken öğrencilerin psikolojik dengelerine, sosyal etkileşimlerine, cinsel ve kültürel eğilimlerini de dikkate almak zorundadır.” (Karacaoğlu, 2008).

Öğretmen adaylarına göre, ideal bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin başında öğretmenin alanında yer alan konularda yeterli derecede bilgi sahibi olması gelmektedir. Bunun yanında pedagojik formasyon, işini severek yapma, çocukları sevmeye, kaliteli iletişim kurabilme, hoşgörülü olma gibi özelliklerde bir öğretmende bulunması gereken niteliklerdendir (Onural, 2006).

Okul öncesi öğretmenlerinin sahip oldukları becerilerde yeterlilik düzeyinin araştırıldığı bir çalışmada; bu öğretmenlerin çocuk gelişimi, iletişim, öğretim yöntem ve teknikleri, sınıf yönetimi, okul-aile işbirliği ve branşı ile alakalı mesleki yeterlilik konularında yeterli oldukları görülmüştür (Karakaş (2002).

Öğrenmeyi merkeze almak, kaçınılmaz olarak öğrenenin merkezde olmasını, dolayısıyla öğretmenin kendi yeterliliklerini, kabiliyetlerini, planlama becerilerini, düşünme süreçlerini, davranışlarını ve düşünme şeklini kontrol etme gibi yeterliliklerini tanımasını gerektirmektedir. Öğretmenlerde düşünmeyi öğrenme becerileri; kendisinin nasıl ilerlediğini görme, neyi, neden yaptığını açıklayabilme, hisleri hakkında konuşabilme, planlama, problem çözme, kendi kendini düzenleme ve kontrol etme kısaca öğrenmeyi öğrenme becerilerinin (bilişsel farkındalık) kazandırılması gereklilik halini almıştır. Böyle bir süreçte öğreneni merkeze alıp bağımsız konuma getirmekte ve bir bilişsel koç olan öğretmene düşecek sorumluluklar giderek artmıştır (Kaya, Demir, 2014).

2.6. Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Bu başlık altında yapılan alanyazın araştırmasında ülkelerin bakanlıkları tarafından geliştirilmiş olan standart yeterlilikler incelenmiştir.

2.6.1. Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Türkiye’de okul öncesi öğretmen yeterlilikleri Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiştir. Yeterlilikler A1, A2 ve A3 düzeyi olarak 3 aşamada oluşturulmuş ve her aşama birbirini takip eden becerileri taşımaktadır. 7 ana yeterlilik alanı etrafında oluşturulan 17 yeterlilikten oluşan bu çalışma alt maddelerle zenginleştirilmiştir. Ana yeterlilikler:

- Gelişim alanları

- Ailelerle iletişim, aile katılımı ve aile eğitimi
- Değerlendirme
- İletişim
- Yaratıcılık ve estetik
- Okul ve toplumla işbirliği yapma
- Mesleki gelişimi sağlama

olarak belirlenmiştir.

Bu ana başlıklardan gelişim alanlarının altında eğitim sürecini planlama, eğitim ortamını düzenleme, materyal seçme, hazırlama ve kullanma, eğitim faaliyetlerini yürütebilme başlıkları bulunmaktadır. Eğitim sürecinin planlanmasında öğretmen, öğrencilerin gelişim alanlarını destekleyecek, her alana eşit düzeyde ağırlık verilmesini sağlayacak, çocukların bireysel farklılıklarını, ilgi ve gereksinimleri göz önünde bulundurmalıdır. Sınıf içi materyalleri, ilgi köşelerini çocukların ilgilerine göre düzenlemelidir. Mevcut materyalleri, yeni seçeceği ve hazırlayacağı materyalleri çok amaçlı kullanılabilecek, dayanıklı, güvenli, ilgi çekici olmasına özen göstermelidir. Çocukların aktif katılım sağlayacağı, yeni yöntemlerin kullanıldığı, başarı duygusunu tadacakları, her yaş grubuyla iletişim kuracağı, sıcak ve samimi bir öğrenme ortamı oluşturmalıdır.

Ailelerle iletişim, aile katılımı ve aile eğitimi ana başlığının altında; ailelerle iletişim kurabilme ve aile katılımını sağlamak için ailelere yönelik olarak düzenlenecek olan eğitimleri ve toplantıları organize etme, okul ziyaretleri, telefon görüşmeleri, yazışmalar konularını düzenleme, ailelerin katılacağı sosyal, kültürel ve sanatsal faaliyetleri organize etme çalışmaları yer almaktadır. Ayrıca ailelerin farklı kurumlardan alacakları eğitimlerle ilgili onların bilgilendirilmesi de gerekmektedir. Öğretmenin buradaki rolü bütün bu süreçlerin başarılı bir şekilde başlatılması, yürütülmesi ve tamamlanmasına rehberlik etmektir.

Değerlendirme ana başlığı altında öğretmenin yapması gerekenlerin başında dönem boyunca uygulayacağı programın etkililiğini düzenli aralıklarla denetlemek ve gereken yerlerde uygun müdahaleleri yapmaktır. Öğretmen, çocukları da gelişim özellikleri, öğrenme sürecindeki durumları açısından standartlaştırılmış testler ve

alternatif yöntemler kullanarak değerlendirmeli, bu değerlendirme sonuçlarını hem ailelerle paylaşmalı hem de eğitim programının uygulanmasına entegre etmelidir.

İletişim ana başlığının detayları incelersek; öğretmen, öğrencilerin kendini söz, beden sanat yoluyla ifade becericisini geliştirebilmek için model olur, cesaretlendirir ve kullanmaları için teşvik eder. Etkin dinleme becerisi göstermeli, her çocuk için yeterli zamanı ayırmalı, dinlediklerini ciddiye aldığını göstermeli ve çocukların birbirleri ve çevreleri ile de bu beceriden yararlanarak iletişim kurmalarını desteklemelidir. Empati becerisi göstermeli, çocukların da bu beceriyi göstermesine temel olan duyguları anlama üzerine çalışmalar yapmalıdır. Bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanır ve derslere adapte eder aynı şekilde çocukların da bunları kullanmaları için yönlendirici olur.

Yaratıcılık ve estetik başlığı altında öğretmen; araştırma, keşfetme ve alternatif çözüm yolları üretme becerisini geliştirebilmelidir. Bu becerinin gelişmesi için öğrencilerin soru sormalarını teşvik etmeli, problem durumlarla karşı karşıya bırakmalı, görüşlerini önemsemeli, çalışmalar yapmasına ve kendi çalışmalarını değerlendirmesine fırsat vermelidir. Çocukların hayal güçlerini destekleyen özgün çalışmalar yapmalarını desteklemelidir. Estetik duygusunun gelişmesine yardımcı ortamlar oluşturmali ve bu ortamlardan çocuğun doğru şekilde istifade etmesini sağlamalıdır.

Okul ve toplumla işbirliği yapma ana başlığı; öğretmenin kendisi kadar öğrenme süreçlerinde önemli diğer bileşenlerin desteğini almasını ifade etmektedir. Öğretmen, çocukların ulusal bayram ve törenlerin anlam öneminin farkına varmalarını sağlamalıdır. Bu bayramlara özgün çalışmalar yaparak katılmalarını desteklemelidir. Bu aktivitelerde yönetim ve organizasyon sorumluluğunu alabilmelidir. Okulun öğrenciler için kültür ve öğrenme merkezi haline gelmesi için ihtiyaç ve gereklilikleri belirler ve bunları sağlamak için toplumla işbirliği yapar.

Ana başlıkların sonuncusu olan mesleki gelişimi sağlama başlığı kapsamında öğretmen yaptığı işi daha verimli ve faydalı hale getirmek için neler yapması gerektiği konusunda çalışmalar yapar. Bu çalışmaların başında öz değerlendirme formları kullanarak kendini değerlendirebilme gelmektedir. Mesleki çalışmalarını

daha iyi duruma getirmek için meslektaşları ile iletişim ve işbirliği yapmalıdır. Ayrıca bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini kullanarak proje, makale gibi ürünler ortaya koymalı, akademik düzeyde çalışmalar yapmalıdır.

2.6.2. Güney Caroline’de Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Güney Caroline’de 5 temel yeterlilik alanının her biri üç uzmanlık seviyesine sahiptir. Bu beş yeterlilik aynı zamanda eğitimci/bakıcılar için ayrı program yöneticileri için ayrı olarak düzenlenmiştir. Birinci seviye alanda yeni olabilecek veya erken bakım ve eğitim konusunda resmi eğitimi çok az olan birinden beklenen bilgi ve becerileri kapsamaktadır. İkinci seviye en az bir yıllık deneyime sahip birinden beklenen bilgi ve beceriler, önceki seviyenin bilgi ve becerilerine sahip olan kişilerden beklenen becerileri kapsamaktadır. Üçüncü seviye ise en az iki yıllık deneyime sahip birinden beklenen bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Ana yeterlilikler şu şekildedir:

- Çocuk gelişimi
- Öğretim programı
- Sağlık, güvenlik ve beslenme
- Rehberlik
- Profesyonel gelişim.

Bu ana yeterliliklerden Çocuk gelişiminin altında gelişimin özellikleri ve gözlem ve değerlendirme alt başlıkları bulunmaktadır. Gelişimin özellikleri için öğretmenlerden beklenenler; çocuk gelişimi ile ilgili bilgilere sahip olmalı, bütün gelişim alanlarını bilmeli ve desteklemeli ve aileleri bu konuda bilgilendirmeli, çocukların öğrenmelerini ve gelişimlerini destekleyecek her türlü faaliyeti desteklemeli, oyunun çocukların öğrenmesindeki etkisini bilerek programda yer vermelidir. Her çocuğun farklı yollarla öğrendiğinin farkında olarak planlama yapmalıdır. Her çocuğun kişiliğini, kültürünü ve mizacını destekleyici bir tutum sergilemelidir. Çocukların bütün gelişim alanlarına yönelik destekleyici etkinliklere gün içerisinde yer vermelidir. Çocuklar için risk faktörlerini veya gelişimsel gecikmeleri bilmeli; bu durumu çözmek için uzmanlarla birlikte çalışmalıdır. Ailelerle işbirliği yapmalı, diğer öğretmenlerle bilgi paylaşımı yaparak

uygulamalarına destek olmalıdır. Gözlem ve değerlendirme için öğretmenlerden beklenenler; her çocuğun günlük rutinlerini bilmeli ve kaydetmeli, her çocuğun gelişiminin kendine özgü olduğunu bilmeli ve bilgi toplamalı, değerlendirme gizliliğine özen göstermeli, çocuklarla ilgili gözlem niteliği taşıyacak her türlü belgeye ulaşmalı ve kayıtlı tutmalı, kullanılabilecek farklı değerlendirme araçlarını bilmeli ve kullanmalıdır. Çocukların çalışmalarını ailelerle paylaşmalı aynı zamanda ailelerinde çocuk ile ilgili çalışma ya da verileri paylaşmasını sağlamalıdır. Diğer öğretmenlerle gözlem sonuçları üzerinden bilgi paylaşımı yaparak sonuçların daha verimli olması sağlamalıdır. Gelişim gecikmelerini ortaya koymak için gözlem sonuçlarını kullanmalıdır.

Öğretim programı ana yeterliliği; öğretim programı ve öğrenme ortamı, sosyal ve duygusal gelişimi teşvik etmek, fiziksel gelişimi teşvik etmek, bilişsel gelişimi teşvik etmek, dil ve okuryazarlık gelişimini teşvik etmek alt yeterliliklerini içermektedir. Öğretmenden bu yeterlilik için beklenenler; günlük ve uzun vadeli planlamalar yapmalı, günlük planı etkili bir şekilde kullanmalı, çocukların etkinlik seçimine dahil olmalarını sağlamalı, çocukların bütün gelişimlerini destekleyen iç mekan ve dış mekan faaliyetleri planlamalı, materyallerin öğrenme ortamındaki önemini bilmeli ve ilgi köşelerini bunu dikkate alarak düzenlemeli, çocukların öz duygularını fark etmelerini kendi çatışmalarını çözmelerini, işbirliği yapmalarını, arkadaşlık ilişkileri geliştirmelerini desteklemeli, kaba ve ince motor becerileri destekleyecek etkinlikleri özel gereksinimli çocukları da dikkate alarak planlamalı, yaratıcılık, merak, keşfetme, problem çözme ve bireysellik becerilerini destekleyecek aktif öğrenme fırsatları sunmalı, çocukları soru sormaya teşvik etmeli, fikirlerini sorularla genişletmeli, çocukları okuma ve yazma materyalleri ile buluşturmalı ve teşvik etmeli, çocukların kelime dağarcığını geliştirmeleri için çalışmalı, gecikmeleri yönlendirmeli, sözlü, sözsüz, yazılı iletişimi anlamalarına rehberlik etmelidir.

Sağlık, güvenlik ve beslenme ana yeterliliği altında; sağlık, güvenlik ve beslenme alt başlıkları bulunmaktadır. Öğretmen bu yeterlilik için; her çocuk için günlük sağlık kontrolü yapmalı, belgelendirmeli ve gerekli durumlarda ailelerle paylaşarak yönlendirmeli, el yıkama gibi temizlik becerilerini uygulamalı ve örnek olarak geliştirmeli, aileleri sağlık sorunları ile ilgili yönlendirmeli, ortamın temizliğini

sağlamalı, güvenlik önlemlerini bilmeli, tehlikelere uygun önlemler almalı, bu kavramları programa dahil etmeli, sağlıklı gıda seçimlerini modellemeli ve çocuklar için uygun besinleri seçebilmeli, alerjik durumu olan çocuklara ya da diyetleri olan çocuklar için uygun besinler sağlamalı, yeme alışkanlıklarını öğrenmek için çocukları gözlemlemelidir.

Rehberlik ana yeterliliği altında; bireysel çocuklarla etkileşim, grup deneyimleri alt yeterlilikleri bulunur. Öğretmen bu yeterlilik için; her çocukla olumlu, sakin, saygılı, tutarlı ilişkiler kurmalı, çocukların çatışmalarını yaşa uygun yollarla çözmek için çalışmalı, kuralları ve sınırları anlamalarına yardımcı olmalı, gelişim, kültür ve özel gereksinimli çocuklar konusunda beklentileri belirlemeli, sosyal beceriler, öz kontrol gelişimi, dikkat süresi ve davranış geliştirme-düzenleme konularında ailelerle beraber çalışmalı, çocukların birbirlerine olumlu davranışlar geliştirmelerini desteklemeli, problemlili davranışlara hızla müdahale etmeli, kurallara uymalarını sağlamalı, sabırlı bir program uygulayıcısı olmalı, tüm çocuklara tutarlı ve adil davranmalı, problem çözme ve müzakere gibi olumlu rehberlik kullanmalı, grup çalışmalarını tüm çocukların ihtiyaçlarına göre düzenlemelidir.

Profesyonel gelişim ana yeterliliği altında; aile ve toplum ilişkileri, avukatlık ve liderlik, ahlak, profesyonellik alt başlıkları bulunmaktadır. Öğretmen bu yeterlilik için; her ailenin kültürüne ve yapısına özen gösteren, ilk öğretmenler olduklarının farkında olan, sıcak ilişkiler geliştirmeli, günlük olayları ailelerle paylaşmalı, aile-çocuk ilişkilerini desteklemeli, program geliştirme çalışmalarında ailelerin özel becerilerini, yeteneklerini ve kültürlerini dikkate almalı, aile eğitimleri düzenlemeli, profesyonel mesleki derneklere katılmalı ve avukatlık konularını bilmeli, toplulukların çocukları etkileyen yönlerini ve ihtiyaçlarını belirlemeli, iş yerinde etik davranış kurallarına uymalı, uygun kıyafet seçimleri yapmalı, lisans gelişimlerini sağlamalı, kişisel mesleki gelişim planı oluşturmalı ve uygulamalı, kişisel inanç sistemini incelemeli ve eğitimi nasıl etkilediğini fark etmeli, akademik düzeyde çalışmalar yapmalıdır.

2.6.3. Birleşik Krallık Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

İngiltere’de okul öncesi öğretmen yeterlilikleri EYFS (Erken Yıllara Hazırlık Aşaması) isimli kurum tarafından geliştirilmiştir. Kurum çalışmalar sonucu, 8 ana yeterlilik ve 38 alt yeterlilik belirlemiştir. Ana yeterlilikler aşağıda listelenmiştir:

- Çocuklara ilham verecek, motive edecek ve zorlayacak yüksek beklentiler belirleyin.
- İyi ilerleme ve olumlu sonuçları (çıktıları) destekleyin / teşvik edin.
- Erken öğrenme ve erken çocukluk yıllarına hazırlık aşaması için bilgi birikimi sağlayın.
- Tüm çocukların ihtiyaçlarını dikkate alarak eğitim ve bakımı planlayın.
- Eğitim ve bakımı, tüm çocukların dayanım ve ihtiyaçlarına göre belirleyin.
- Doğru ve verimli değerlendirme yapın.
- Çocukların refahını koruyup arttırın ve güvenli bir öğrenme ortamı sağlayın.
- (Mesleki anlamda) daha geniş bir alanda sorumluluklarınızı yerine getirin.

İlk ana yeterlilik olan, ‘Çocuklara ilham verecek, motive edecek ve zorlayacak yüksek beklentiler belirleyin.’ yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; çocukların kendine güven duyduğu, öğrenip gelişebilecekleri güvenli ve teşvik edici bir ortam oluşturmali ve sürdürmelidir. Çocukların geçmiş yaşantıları, sahip oldukları yetenekleri ve eğilimleri doğrultusunda zorlayıcı ve geliştirici hedefler belirlemelidir. Çocuklardan beklenen olumlu değerleri, tutumları ve davranışları göstermeli ve örneklemelidir.

İkinci ana yeterlilik olan, ‘İyi ilerleme ve olumlu sonuçları (çıktıları) destekleyin / teşvik edin.’ yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; bebeklerin ve çocukların nasıl öğrenip geliştiği hakkında bilgi ve anlayış göstermelidir. Bağlanma teorilerini, önemini ve güvenli bağları teşvik etmenin ne kadar etkili olduğunu bilmeli ve anlamalıdır. Sürekli paylaşılan düşünceler dahil, çocukların öğrenme ve düşünmesini geliştirmek ve yaygınlaştırmak için etkili stratejiler geliştirmeli ve modellemelidir. Doğumdan beş yaşına kadar olan çocuklarla etkili bir şekilde iletişim kurmalı, hassas bir şekilde dinlemeli ve yanıt vermelidir. Grup eğitimi yoluyla çocukların güven, sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmelidir. Çocuğun

refahını, öğrenmesini ve gelişmesini desteklemek için ebeveynler ve bakıcılarla çalışmanın önemini bilmelidir.

Üçüncü ana yeterlilik olan, ‘Erken öğrenme ve erken çocukluk yıllarına hazırlık aşaması için bilgi birikimi sağlayın.’ yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; erken çocukluk gelişimi bilgisinin okulda başarılı öğrenme ve gelişmeyi sağladığı konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Çocukların deneyimlerini nasıl genişleteceğine ve beklentilerini nasıl yükselteceğine dair net bir anlayış sergilemelidir. Erken çocukluk yıllarına hazırlık aşaması, öğrenme ve gelişme alanlarına ilişkin eleştirel bir anlayış sergilemeli ve 1. ve 2. aşamanın beklenti, müfredat ve öğretiminin eğitimsel sürekliliğini sağlamalıdır. Erken okuma öğretiminde sistematik fonetiğin anlaşılmasını sağlamalıdır. Erken matematik öğretiminde uygun stratejilerin açık bir şekilde anlaşıldığını göstermelidir.

Dördüncü ana yeterlilik olan, ‘Tüm çocukların ihtiyaçlarını dikkate alarak eğitim ve bakımı planlayın.’ yeterliliği altında öğretmenlerin yapması gerekenler; sonraki adımları planlamak için çocukların gelişim ve öğrenmelerini gözlemlemeli ve değerlendirmelidir. Çocukların gelişim sürecini, koşullarını ve çıkarlarını dikkate alan dengeli ve esnek etkinlikler ve eğitim programları planlamalıdır. Ebeveynler ve bakıcılar ile işbirliği yaparak çocukların merakını teşvik etmeli ve öğrenme sevgisini arttırmalıdır. Çocukların yaşlarına ve yeteneklerine uygun grup etkinliklerine liderlik etmek için çeşitli öğretim yaklaşımları kullanılmalıdır. Öğretim etkinliklerinin ve eğitim programlarının etkililiğini artırmak için sürekli iyileştirmeler düşünülmelidir.

Beşinci ana yeterlilik olan, ‘Eğitim ve bakımı, tüm çocukların dayanım ve ihtiyaçlarına göre belirleyin.’ yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; Çocukların öğrenmesini ve gelişmesini engelleyen faktörleri ve bunlara en iyi nasıl cevap verebileceğini anlamalıdır. Bebeklerin ve çocukların fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel gelişim ve iletişim ihtiyaçları hakkında bir farkındalık göstermeli ve çocukları farklı gelişim aşamalarında desteklemek için eğitim ve bakımı nasıl kullanacağını bilmelidir. Özel eğitim ihtiyaçları ve engelli olanlar da dahil olmak üzere tüm çocukların gereksinimlerinin net bir şekilde anlaşıldığını göstermeli ve onları dahil eğitime dahil etmek ve desteklemek için farklı yaklaşımları kullanıp değerlendirmelidir. Çeşitli geçişler yoluyla çocukları desteklemelidir. Desteğe

ihtiyacı olan çocuklar için ebeveynler, bakıcılar ve profesyonellerle beraber çalışmalıdır.

Altıncı ana yeterlilik olan, ‘Doğru ve verimli değerlendirme yapın.’ yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; yasal değerlendirme gereklilikleri çerçevesinde değerlendirmeyi anlamalı ve uygulamalıdır. Değerlendirme çalışmaların yapılmasında ebeveynler, bakıcılar ve profesyonellerle işbirliği yapmalıdır. Çocukların program çıktılarına doğru bir şekilde ulaşmaları için çocuk-ebeveyn-bakıcılarla beraber çalışmalıdır.

Yedinci ana yeterlilik olan, ‘Çocukların refahını koruyup arttırın ve güvenli bir öğrenme ortamı sağlayın.’ yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; çocuğun refahını korumalı ve geliştirmeli, sağlık ve güvenlikle ilgili yasal gereklilikleri bilmeli ve bunlara göre hareket etmelidir. Çocukların sağlığını ve güvenliğini teşvik eden uygulamalar kullanmalı, güvenli bir ortam oluşturmali ve sürdürmelidir. Çocuk koruma politikalarını ve prosedürlerini bilmeli ve anlamalı, bir çocuğun ne zaman tehlikede olduğunu veya kötüye kullanılma riski altında olduğunu bilmeli ve onu nasıl koruyacağını öğrenmelidir.

Sekizinci ve son yeterlilik olan, ‘(Mesleki anlamda) daha geniş bir alanda sorumluluklarınızı yerine getirin.’ Yeterliliği altında öğretmenin yapması gerekenler; fırsat eşitliğini savunmalı ve ayrımcılık karşıtı uygulamaları teşvik etmelidir. Meslektaşları, ebeveynler, bakıcılar ve diğer profesyoneller arasında ortak çalışma kültürü oluşturmada liderlik etmelidir. Etkili eğitim ve bakımı modellemeli ve uygulamalı ayrıca diğer uygulayıcıları desteklemeli ve yönlendirmelidir. Kendisi ve meslektaşları için uygun mesleki gelişim uygulamaların liderlik sorumluluğunu üstlenmelidir. İyi uygulamalar şekillendirmeli ve desteklemelidir. Çok paydaşlı ekip çalışmasının önemini anlamalı ve katkıda bulunmalıdır.

2.6.4. Güneydoğu Asya Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Erken çocukluk bakımı ve eğitimi konusunda Ulusal bir kurum olan ECCE Güneydoğu Asya için öğretmen yeterliliklerini 4 ana başlıkta sınıflamış, bu başlıkları da 7 madde ile genişletmiştir. Ana maddeleri:

- İçerik bilgisi, pedagojik uygulama ve değerlendirme
- Öğrenme ortamı
- Katılım ve işbirliği
- Profesyonel gelişim olarak ayrılmıştır.

İçerik bilgisi, pedagojik uygulama ve değerlendirme ana yeterliliği; çocuğun bütünsel gelişimini anlar ve çocuk gelişimi ve öğrenmesini kolaylaştırır alt yeterliliklerini taşımaktadır. Öğretmen; çocuk gelişimi ile ilgili teorileri bilmeli, çocuğu öğrenme ortamının merkezine yerleştirmeli ve onun öğrenme yoluna saygı duymalıdır. Çocukların gelişimsel özelliklerini bilmeli ve her çocuk için gelişimin bireysel olduğunu, her çocuğun farklı ihtiyaçları, ilgi alanları ve potansiyellerini olduğunun farkında olmalıdır. Çocuk bakımı ile ilgili yasaları ve çocuk haklarını bilmeli ve uygulamalıdır. Risk altında olan veya özel gereksinimli çocukları fark edebilmelidir. Çocuk gelişiminin aile ve toplumla bütün olduğunu bilmelidir. Sınıf yönetimini her çocuğun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde organize etmelidir. Programları planlama, tasarlama ve uygulama süreçlerinde çocuk gelişimi bilgisinden faydalanmalıdır. Oyun yoluyla gelişimi desteklemelidir. Yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme süreçlerinde öğrencinin aktif olması için öğrenme öğretme stratejilerini kullanmalıdır. İç ve dış mekan uygulamaları, farklı materyal kullanımları ile çocukların gelişimlerini desteklemelidir. Çocukların ilerleme ve gelişimlerini izlemeli, kaydetmeli ve yansıtmalıdır. Eğitim faaliyetlerini tasarlarken bu değerlendirmelerden yararlanmalıdır.

Öğrenme ortamı ana yeterliliği altında, besleyici, kapsayıcı ve güvenli bir ortam oluşturur ile sağlık, beslenme, güvenlik ve korumayı teşvik eder alt yeterlilikleri bulunmaktadır. Çocukların ihtiyaçları karşılanmış hissetmesini sağlamalı, tüm çocukların -özel gereksinimleri olanlar dahil- özelliklerini dikkate aldığı, cinsiyete duyarlı ortamlar tasarlamalıdır. Eleştirel düşünme, yaratıcılık, iletişim, işbirliği, merak, empati, keşif, problem çözme ve karar vermeyi teşvik eden ortamlar ve materyaller sağlamalıdır. Güvenli ve sağlıklı rutinler geliştirmeye yönelik, kendi ihtiyaçlarını kendileri karşılayacakları etkinlikler planlamalı, istenen davranışları teşvik edici model olmalıdır. Öğretmen-çocuk-ebeveyn ilişkisinde denge kurmalı, sevecen bir görüntü çizmeli, çocukları dikkatli dinlemeli ve ihtiyaçlarına cevap

vermelidir. Çocukların acil sağlık, beslenme, güvenlik ve koruma ihtiyaçlarını izlemeli ve belgelemelidir. Çocuklara kendilerini tehlikelerden koruma konusunda rehberlik etmeli, olası ihmal, istismar vakaları fark edebilmeli ve bildirmelidir. İlk yardım bilgisi olmalı, doğal afet ya da kaza, yangın vb. durumlarda müdahale edebilmelidir.

Katılım ve işbirliği ana yeterliliği altında, ECCE'de ebeveynleri, aileleri ve bakıcıları ortak olarak çalıştırır ve ECCE'yi desteklemek için ağırlar ve ilgili paydaşlarla işbirliği yapar alt yeterlilikleri bulunmaktadır. Öğretmen, ailelerle uygun yollarla iletişim kurmalı, güven ve işbirliği geliştirmeli, evde öğrenme deneyimlerini geliştirmeye çalışmalıdır. Aileler ve bakıcılar için uygun eğitimler planlamalı, ve onların sınıf içi etkinliklere de katılımını sağlamalıdır. Sadece anne baba değil ailede rol model olabilecek bütün yetişkinlerin tutumlarını önemsemeli, çocuğun evde gelişimine destek olmalıdır. Aileleri değerlendirme sürecine dahil etmeli, bilgi paylaşımını sağlamalıdır. Belirli seviyelerde çocukların ihtiyaç duyacağı desteği bilmeli ve aileleri bu konuda bilgilendirmelidir. Özel gereksinimli çocukların katılımını teşvik etmek için uzmanlarla işbirliği içinde olmalıdır. Ulusal ve uluslararası kuruluşlarla programları geliştirmek için iletişim kurmalıdır.

Profesyonel gelişim ana yeterliliği altında, sürekli kişisel gelişim ve profesyonel gelişim sağlar alt yeterliliği bulunmaktadır. Öğretmenler işlerini sevmeli ve bu rolle gurur duymalıdır. Farklı görüş ve kültürlerle saygı duymalı, etik değerleri korumak için meslektaşları ile işbirliği yaparken etik davranmalıdır. Sürekli gelişmeyi teşvik eden mesleki gelişim etkinlikleri planlamalı, bunlara katılmalı, edindiği bilgileri diğer meslektaşları ile paylaşmalıdır. Kişilerarası becerilerini geliştirmelidir. Teknoloji kullanım becerilerini geliştirmelidir. Alanının uygulanmasında liderlik göstermelidir. Çocuk bakımı ve gelişimini geliştirmek için araştırmalar yapmalıdır.

2.6.5. Pasifik Adaları Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Erken çocukluk bakımı ve eğitimi konusunda Ulusal bir kurum olan ECCE Güneydoğu Asya için öğretmen yeterliliklerini 4 ana başlıkta sınıflamış, bu başlıkları da 8 madde ile genişletmiştir. Ana maddeleri:

- İçerik bilgisi, pedagojik uygulama ve değerlendirme

- Öğrenme ortamı
- Katılım ve işbirliği
- Profesyonel gelişim olarak ayrılmıştır.

İçerik bilgisi, pedagojik uygulama ve değerlendirme ana yeterliliği altında, çocuğun bütünsel gelişimini anlar, çocuk gelişim sonuçlarını gözlemlemek, izlemek ve değerlendirmek için uygun yöntem ve yaklaşımları kullanır ve çocuk gelişimi ve öğrenmesini kolaylaştırır alt yeterliliklerini taşımaktadır. Öğretmenin, teorilerde dahil çocuk gelişimi ve öğrenmesi hakkında bilgi sahibi olmalı, gelişimin süreklilik içerdiğini ve her çocuğun gelişim hızının farklı olduğunu bilmeli ve bütün çocukların ihtiyaçlarına göre bir öğrenme ortamı sağlamalıdır. Çocukların gelişimsel özelliklerini gözlemleyebilmeli, çocuğun ailenin bir parçası olduğunu unutmamalı, risk grubunda olan çocukları yönlendirebilmelidir. Programları ulusal kurallara ve çerçevelere bakarak planlamalı, iç ve dış mekan faaliyetleri ile çocukların gelişimini destekleyici etkinliklere yer vermelidir. Farklı ihtiyaçları, kültürel, cinsiyete bağlı çeşitlilikleri göz önünde bulundurmalıdır. Yararlı, günlük yaşam becerilerini içeren rutinler oluşturmalıdır. Uygun yöntemlerle değerlendirme yapabilmeli, yaptığı değerlendirmeleri daha sonra geliştireceği programlara uyarlamalıdır.

Öğrenme ortamı ana yeterliliği altında, besleyici, kapsayıcı ve güvenli bir ortam oluşturur ile sağlık, beslenme, güvenlik ve korumayı teşvik eder alt yeterlilikleri bulunmaktadır. Öğretmen, çocukların geçmiş yaşantılarını, gereksinimlerini, tüm özelliklerini-özel gereksinimli olan bireyler de dahil- dikkate alan, güvenli bir ortam oluşturmalıdır. Çocuk-aile-öğretmen arasında ilişkinin geliştirilmesini sağlamalıdır. Çocuklar için olumlu disiplin sağlayacak ortamlar sağlamalı, sevecen, güler yüzlü bir tutum takınmalıdır. Sınıf kaynaklarını eksiksiz, sağlam, temiz ve kullanıma hazır bir şekilde bulundurmalıdır. Çocuklara sağlık kuruluşları ile ilgili bilgi vermeli ve onların sağlık, güvenlik ve beslenme ihtiyaçlarının karşılandığından emin olmalıdır. Olası ihmal, istismar, ev içi şiddet gibi durumları tespit etmeli, raporlaştırmalı ve ilgili kuruluşlarla iletişim kurmalıdır. Temel ilk yardım bilgilerine sahip olmalı ve gerekli durumlarda kullanmalıdır.

Katılım ve işbirliği ana yeterliliği altında, ECCE'de ebeveynleri, aileleri ve bakıcıları ortak olarak çalıştırır ve ECCE'yi desteklemek için ağırlar ve ilgili

paydaşlarla işbirliği yapar alt yeterlilikleri bulunmaktadır. Öğretmenin, ebeveynlerle sürekli iletişim kurarak onları desteklemesi, eğitime katılmalarını sağlaması ve ailelere yönelik etkinlik planlaması gerekmektedir. Babaların eğitime dahil olarak olumlu erkek rol modeli olmalarını sağlamalıdır. Evde eğitim konusunda aileleri yönlendirmelidir. Değerlendirme süreçlerine aileleri dahil etmelidir. Meslektaşlarıyla ve uzmanlarla işbirliği yapmalıdır. Çocuğun eğitime dahil olan ve ileride olacak olan diğer kişi ve kurumlarla işbirliği içinde çalışır. Program geliştirme, zenginleştirme çalışmalarını destekleyecek ulusal ve yerel kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar. Çocukların sağlık, beslenme, güvenlik, sosyal hizmetlerden yararlanmalarını sağlayacak kurumlarla işbirliği yapar. Özel gereksinimli çocuklar için uzmanlarla beraber çalışır.

Profesyonel gelişim ana yeterliliği altında, sürekli kişisel gelişim ve profesyonel gelişim sağlar alt yeterliliği bulunmaktadır. Öğretmen, mesleğine sevgisini ve yaptığı işle gurur duyduğunu göstermelidir. Farklı görüş ve kültürlere saygı duymak konusunda etik davranmalıdır. Kendi mesleki gelişim ihtiyaçlarını belirleyip tamamlamak için planlamalar yapmalıdır. Okul öncesi dönemle ilgili ulusal yasaları ve politikaları bilmeli ve kullanmalıdır. Gelişimini destekleyecek eğitimlere katılmalı ve edindiği bilgileri diğer meslektaşları ile paylaşmalıdır. Kişilerarası becerilerini geliştirmelidir. Teknoloji kullanımı ile ilgili becerilerini geliştirmelidir.

2.6.6. Avustralya Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Avustralya öğretmen yeterlilikleri ulusal kurul tarafından geliştirilmiş ve içerik olarak yoğun bir şekilde detaylandırma yapılmamıştır. Detaylandırmayı bölgelerin ve okulların kendi içinde, hazırlanan çerçeve yeterlilik tablosuna göre yapılmasının daha verimli olacağı düşünülmüştür. Branşlara göre farklı çerçeve yeterlilikler bulunmaktadır. Okul öncesi dönem için hazırlanan çerçeve yeterliklere göre öğretmenlerden beklenen ana yeterlilikler;

- Öğrenci öğrenimini kolaylaştırmak
- Öğrenci öğrenme çıktılarını değerlendirme
- Mesleki öğrenime katılma

- Çıktı tabanlı bir ortamda müfredat politikalarına ve program girişimlerine katılım
- Okul topluluğu ile ortaklıklar oluşturma

olarak belirlenmiştir.

Öğrenci öğrenimini kolaylaştırmak yeterliliği için öğretmenden beklenenler; gelişim aşamalarını bilmeli, farklı öğrenme stillerine hakim olmalı, aile ile iletişim sağlamalı, davranış yönetimi yapabilmeli, oyun yoluyla öğrenmeyi desteklemeli, esnek, çevreye uyumlu, bireysel ihtiyaçları, hakları, geçmiş yaşantıları göz önünde bulunduran, programlar yapabilmeli ve değerlendirebilmelidir.

Öğrenci öğrenme çıktılarını değerlendirme yeterliliği kapsamında öğretmenden beklenenler; standart ve standart olmayan, çok çeşitli değerlendirme yöntemlerini bilmeli, kullanmalı ve sonuçları kayıt altına almalıdır. Gerekli durumlarda profesyonel destek almalı ve ortak planlama yapmalıdır. Ailelerle ilgili bilgi toplamalı, çocuğun beklentilerini iyi belirlemelidir.

Mesleki öğrenime katılma yeterliliği altında öğretmenden beklenenler; kendi öğretmenlik uygulamalarını denetleyebilmeli, güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarmalı, uygulamalarına yansıtıcı bakış açısıyla bakabilmeli ve sonuçları kayıt altına almalıdır. Kendisi için gerçekleştirilebilir hedefler belirlemeli, bilginin peşinden gitmelidir. Gerekli durumlarda başkalarından fikir alabilmelidir.

Çıktı tabanlı bir ortamda müfredat politikalarına ve program girişimlerine katılım yeterliliği altında öğretmenden beklenenler; öğrenme alanı ekibinin bir parçası olmalı, çocukların yaş grubu ve içindeki bulundukları kültürel durumlara göre neyin uygun neyin uygun olmadığını belirlemelidir. Bütün çocuklara ve ailelerine değer vermeli, kişiler arası becerileri geliştirmelidir. Gerekli durumlarda yardım istemeli ve öz değerlendirme yapabilmelidir.

Okul topluluğu ile ortaklıklar oluşturma yeterliliği altında öğretmenden beklenenler; öğrencileri iyi tanımalı, çeşitliliğe saygı duymalı, iyi iletişim kurmalı ve onların davranışlarını yönetmelidir. Öğrencilerin; desteklendiklerini, değer ve saygı gördüklerini hissetmelerini sağlamalıdır. Okul ile güvenli iletişim kurup ortak

bir kararda en uygun programın hazırlanmasını sağlamalıdır. Kendine yöneltilen tavsiyeleri dinlemeli ve yanıtlamalıdır.

2.6.7. California Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

California için geliştirilen okul öncesi öğretmen yeterlilikleri Illinois, Kansas/ Missouri, Kentucky, Nevada, New Jersey, New Mexico, New York, Pennsylvania, West Virginia eyaletleri için birbirinden farklılaşan alt yeterlilikler içermektedir. Bu yeterlilikler oluşturulurken halka açık toplantılarla ve çevrimiçi anketlerle bu konuda görüşler alınmış ve bu doğrultuda elde edilen veriler belirtilen yeterliliklerin altında açıklanmıştır. Ana yeterlilikler;

- Çocuk büyüme ve gelişimi
- Çocuk gözlem ve değerlendirme
- Öğrenme ortamları ve program
- Olumlu etkileşimler ve rehberlik
- Aile ve toplum
- Sağlık, güvenlik ve beslenme
- Profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik
- Yönetim ve idare

başlıklarından oluşmaktadır. Bu ana başlıklar önce genel olarak açıklanmış, sonra eyaletlere göre detaylandırılmıştır. Burada genel açıklamalarından bahsedeceğiz.

Çocuk büyüme ve gelişimi ana yeterliliği altında öğretmen; çocukların büyüme ve gelişiminin çeşitli alanları hakkında bilgi sahibi olmalı, birbirine bağlı ve sıralı olduğunu bilmelidir. Oyunun, çocuk gelişimindeki önemini bilmeli ve kullanmalıdır. Bireysel farklılıkların ve özel gereksinimli çocukların farkında olmalıdır. Ailenin, akranların ve diğer bakım veren yetişkinlerin anahtar rol oynadığını bilmelidir.

Çocuk gözlem ve değerlendirme başlığı altında öğretmen; gözlem ve değerlendirmenin amaç ve yararlarını bilmeli, bu amaçlar doğrultusunda değerlendirme araçlarını tanımalı, hangi aracı kullanacağını tartışmalı, ‘sorumlu değerlendirme terimini bilmeli ve kullanmalıdır. Çocukların gelişimsel durumlarını,

ailelerini aynı zamanda kendi eğitim faaliyetlerini de değerlendirmeli ve bu verileri kullanmalıdır. Bu süreçlerde aile ile işbirliğinin önemini bilmeli ve ortak çalışmalıdır. Bütün çocukların yeteneklerine ve kültürlerine saygı duymanın önemini bilmeli, gerekli durumlarda yanlış davranmamak için başka bir uzmandan değerlendirme konusunda destek almalıdır. Özel gereksinimli öğrencilerin muhtemel tespiti ve gerekli uzmanlara yönlendirilmesi için de değerlendirmeyi kullanmalıdır. Değerlendirmenin belirli zaman aralıklarında tekrar eden bir süreç olduğunun farkında olmalıdır.

Öğrenme ortamları ve program başlığı altında öğretmen; bulunduğu eyaletin koşulları, ailelerin kültürel, sosyo-ekonomik düzeyleri gibi bileşenleri göz önünde bulundurmalı ve o eyalet için belirlenen alt yeterliliklere bu bileşenleri dikkate alarak hazırlanmalıdır. Öğrenme ortamının sınıf ve aile ortamının sosyo-duygusal ikliminden etkilendiğini unutmamalıdır. Gün boyunca sınıf içindeki etkileşimi dikkatli kullanmalıdır. Çocuk-yetişkin arasındaki iletişimden faydalanmalı ve rehberlik etmelidir.

Olumlu ilişkiler ve rehberlik ana yeterliliği altında öğretmenin; disiplin kelimesinin yerine daha yumuşak olan ilişki ya da etkileşim kelimelerini kullanmalıdır. Rehberliğin zaten pozitif iletişim kurma süreci olduğunu bilmelidir. Öğretmenlerin, çocukların davranışlarıyla ilgili gerçekçi beklentileri olmalı ve çocukların yaşlarına ve gelişim düzeylerine göre gelişimsel olarak uygun rehberlik tekniklerini anlamaları gerekmektedir. Çocukların davranışlarını etkileyebilecek faktörleri araştırmalı ve çocukların kendi kendini kontrol etme, öz saygı, başa çıkma, öz rahatlama becerileri ve akranları ve yetişkinleriyle pozitif etkileşimler geliştirmelerine yardımcı olmak için başarılı yaklaşımlar aramalıdır.

Aile ve toplum ana yeterliliği altında öğretmen; ailenin çocuğun büyümesi ve gelişimindeki rolünü bilmelidir. Toplumun çocuklar ve aileleri için gerekli hizmetleri sağlamadaki rolüyle ilgili erken çocukluk eğitimcisi yetkinliklerini bilmeli ve bunlara uygun davranmalıdır. Öğretmen-aile arasında pozitif yönlü bir ilişki kurmalı ve işbirliği yapmalıdır. Ailelerin çocukların hayatında birincil rolde olduğunun farkında olmalıdır.

Sağlık, güvenlik ve beslenme ana yeterliliği altında öğretmen; çocukların sağlık ve güvenlik uygulamalarından yararlanmasına çalışmalı, beslenme öğrenlerinin ve atıştırma ve içeceklerinin sağlıklı olmasının önemini bilmelidir. Gün içi aktivitelerin güvenli ortamlarda gerçekleştirilmesi kadar çocuğun yaşadığı ortamın güvenliğini de bilmesi gerekir. Çocukların ihtiyaç duyduğu beslenmenin nasıl olması gerektiğini bilmeli ve bunu dikkate alarak planlamalar yapmalıdır.

Profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik ana yeterliliği altında öğretmen; etik standartlar ve mesleki rehberlik, mesleki gelişim ve yansıtıcı uygulama, savunuculuk ve işbirliğine dayalı ortaklıklar ile ilgili okul öncesi öğretmenin taşıması gereken yetkinlikleri bilmelidir. Gelişimin kariyeri boyunca devam etmesi gereken bir süreç olduğunun farkında olmalı ve bunun gereklerini yerine getirmelidir. Eğitim uygulamalarına yansıtıcı bir şekilde bakabilmelidir.

Yönetim ve idare ana yeterliliği altında; program operasyonları, mali ve personel yönetimi, personel ilişkileri ve idarenin diğer yönleriyle ilgili erken çocukluk eğitimcisi yetkinlikleri bulunmaktadır. Öğretmen insanların ve finansal kaynakların yönetiminin önemi anlamalı, program geliştirme için gerekli olan düzenlemelerin, politikaların ve kalite standartlarının nasıl organize edileceğini bilmelidir.

2.6.8. Massachusetts Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Kuzey Amerika’da bir eyalet olan Massachusetts için geliştirilmiş okul öncesi öğretmen yeterlilikleri 8 ana yeterlilik etrafında diğer ülkelerde olduğu alt yeterlilikler yerine açıklamalarla şekillenmiştir. Ana yeterlilikler;

- Çocukların ve Gençlerin Büyüme ve Gelişimini Anlamak
- Çocuk ve Gençlerle Etkileşim ve Rehberlik
- Aileler ve Topluluklar ile Ortaklık
- Sağlık, Güvenlik ve Beslenme
- Öğrenme Ortamları ve Programlar
- Gözlem, Değerlendirme ve Belgeleme
- Program Planlama ve Geliştirme
- Profesyonellik ve Liderlik

Çocukların ve gençlerin büyüme ve gelişimini anlamak yeterliliği altında öğretmen; çocukların ve gençlerin nasıl öğrendiğini anlamalı, yetişkinin bireysel büyüme ve gelişmeyi, erken beyin gelişiminin etkilerini ve çocuklara ve gençlere ilişkin araştırma ve insani gelişme teorilerini uygulamadaki olumlu rolünü anlamalıdır. Gelişimsel olarak uygun uygulamaları içeren, gelecekteki büyüme için temelleri oluşturan ve gençleri sosyal beceri ve bilgi edinmeye teşvik eden güvenli, besleyici ve zorlu bir öğrenme ortamı oluşturmalıdır.

Çocuk ve gençlerle etkileşim ve rehberlik ana yeterliliği altında öğretmen; çocukların ve gençlerin davranışları için gerçekçi ve gelişimsel olarak uygun beklentilere dayalı belirli yaş ve gelişim aşamaları için uygun rehberlik tekniklerini kullanmalıdır. Davranışı etkileyen faktörleri tanımalı ve çocuklara ve gençlere öz düzenleme, öz-kavram, başa çıkma mekanizmaları, öz-rahatlama becerileri ve akranları ve yetişkinleriyle pozitif etkileşimler geliştirmeleri için stratejiler uygulamalıdır.

Aileler ve topluluklar ile ortaklık ana yeterliliği altında öğretmen; farklı aile yapılarını ve etkilerini anlamalı ve bireysel çocukları ve aileleri desteklemek ve onlarla iletişim kurmak için kültürel açıdan yetkin uygulamaları kullanmalıdır. Ailelerle paylaşılan bir anlayışla saygılı, karşılıklı ilişkiler kurmalı ve anlamlı aile ve toplum katılımı geliştirmelidir. Aileleri topluluk kaynaklarına bağlamalı ve diğer aile, okul ve topluluk hizmetleriyle uygun ve olumlu işbirliği için fırsatlardan yararlanmalıdır. Devlet okulları gibi topluluk kaynakları ile işbirliği yapmalı ve çalışmalıdır.

Sağlık, güvenlik ve beslenme ana yeterliliği altında öğretmen; çocukların ve gençlerin güvenliğini sağlamalı, sağlıklı sağlık uygulamalarını teşvik etmeli ve çocuk istismarı ve ihmalini tanımalı ve bunlara cevap vermelidir. Besleyici yemekler ve atıştırmalıklar sunmalıdır. Uygun önleme, hazırlıklı olma ve sağlık ve güvenlik uygulamalarını uygulamalıdır.

Öğrenme ortamları ve programlar ana yeterliliği altında öğretmen; yüksek kaliteli ortamların özelliklerini tanımalı ve tutarlı programlar ve rutinler, bir aktiviteden diğerine geçiş için aktiviteler, yaş grubuna göre ilginç materyaller ve aktiviteler ve

çocukların öğrenmelerini artıracak bir sınıf düzenlenmesi gibi stratejilerden faydalanmalıdır. Çocukları ve gençleri okulda başarıya hazırlayan gelişimsel açıdan uygun müfredat modellerini anlamalıdır.

Gözlem, değerlendirme ve belgeleme ana yeterliliği altında öğretmen; erken çocukluk ve okul dışı zaman ortamlarında gözlem ve değerlendirmenin amaçlarını, yararlarını ve kullanımlarını anlamalıdır. Çocukların bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için müfredatı uyarlamak için gözlem, değerlendirme ve belgeleri kullanılmalıdır. Aynı çocuklara hizmet veren aileler ve diğer profesyonellerle ortaklık içinde sistematik gözlemler, belgeler ve diğer etkili ve uygun değerlendirme stratejilerini kullanmalıdır.

Program planlama ve geliştirme ana yeterliliği altında öğretmen; ilişkiler ve meslektaşlar arasındaki olumlu iletişimin önemini anlamalı, çocuklar ve gençler için besleyici bir öğrenme ortamı oluşturmak için birlikte çalışmalıdır. Personel ve yönetmelikler, yürürlükteki yasalar, politikalar, personel denetimi ve kalite standartları ile ortak bir anlayış dahil olmak üzere en iyi iş uygulamalarını planlamalı, organize etmeli ve uygulamalıdır. Davranışları modelleme ve profesyonel gelişim planları aracılığıyla personeli desteklemeli, meslektaşları ve aileleri ile sağlıklı ilişkiler kurmalı, gelişimsel olarak uygun uygulamalar sağlamalı ve topluluk kaynaklarıyla bağlantı kurmalıdır.

Profesyonellik ve liderlik ana yeterliliği altında öğretmen; etik kuralları ve mesleki standartları bilmeli ve bunlara uymalıdır. Bilgiyi paylaşan, yansıtıcı uygulamaya dayanan, bilinçli kararlar veren, çeşitli kaynaklardan gelen bilgileri birleştiren ve en iyi uygulamalar için savunucuları sürekli, işbirliğine dayalı öğrenmeyi uygulamalıdır. Liderlik becerilerini geliştirmek için başkalarına danışmanlık yapmalıdır. Gizliliği korumalıdır.

2.7. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmeni ve Görevleri

Yardımcı öğretmenlik iş ve meslek tanımı olarak bir netliğin bulunmadığı bir alan olarak bilinmekte ve bu konuda pek çok tartışma olduğu görülmektedir. Bu meslek aynı zamanda; öğrenim destekçisi, sınıf yardımcısı ve özel ihtiyaç yardımcısı gibi isimlerle de bilinmektedir (Göle, Köroğlu, 2020).

Yardımcı öğretmenlik mesleğine ilişkin kesin bir iş tanımının bulunmamasından kaynaklı sınıf içerisinde esnek bir durum oluşmakta bu da yardımcı öğretmenlerin uygun şekilde görevlendirilmesi imkanı sağlamaktadır. Buna karşın tanımda yaşanan belirsizlik sebebiyle yönetim ve bazı öğretmenler, yardımcı öğretmenlerden iş yükü olarak farklı beklentiler içerisine girebilmektedir. Buna ilaveten öğrenme öğretme etkinlikleri içinde öğretmenler ve yardımcı öğretmenler arasında kesinleşmiş bir sınır olmadığı da dikkat çeken bir durumdur (Basford, Butt ve Newton, 2017). Ülkelerde yapılan uygulamaları inceleyen bir araştırma her ülkede de yardımcı öğretmen görev ve sorumluluklarının farklılaştığını göstermektedir. Finlandiya’da yardımcı öğretmenler, öğretimin yapılacağı ortamları düzenleyen, çocukların gelişimini destekleyen bir iş tanımına sahip ve buna yönelik eğitimler alırken Amerika Birleşik Devletlerinde görev yapan yardımcı öğretmenler iş tanımı olarak çocuklara beceri öğreten bir göreve sahip ve buna yönelik eğitimler almaktadır (Jones, Ratcliff, Sheehan ve Hunt, 2012).

Eğitim geçmişi olarak incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken eğitim ile ilgili kesinlik bulunmakta ve bu eğitimin içeriği ile ilgili de detaylıca bilgiye ulaşılabilmektedir. Fakat yardımcı öğretmenlerin alması gereken ve bu eğitimin içeriği için net bir bilgiye ulaşmak pek mümkün olmamaktadır. Net olarak bilinen tek doğrunun eğitim seviyesi olarak yardımcı öğretmenlerin, okul öncesi öğretmenlerinden daha aşağıda olduğudur (Finn ve Pannozzo, 2004).

Okullarda yardımcı öğretmen desteği genellikle sınıf içinde özel gereksinime ihtiyaç duyan bir öğrenci olması durumunda sağlanmaktadır. Yardımcı öğretmen olup olmasını sadece buna bağlı olarak kullanılan bir etmen olarak görmek doğru değildir. Sınıf içerisinde normal gelişimde yahut özel gereksinimli öğrenci sayısı ile öğretmen-uzman-yardımcı öğretmen sayısı için belirlenmiş standartlar dahilinde personel bulunması gerekmektedir (Sosinsky, Gilliam, 2011).

Yardımcı öğretmenlerin, iş olarak bağlı olduğu okulda görev yapan öğretmenlerin veya diğer sorumlu kişilerin gözetiminde olması gerekmektedir. Yardımcı öğretmenler, ilgili uzmanların gözetimi altında çocukların öğrenme etkinliklerini planlayıp uygulama ve değerlendirme süreçlerini yürütme işlerini yapabilmektedirler (Pickett, 1999).

Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak yer alacak bireylerin görevleri ve yapması gerekenler; eğitim sürecinde aktif olmak, değerlendirmeye ilişkin veri toplamak ve değerlendirme süreçlerine aktif olarak katılmak, aile katılımı çalışmalarına katılmak, çocukların bakımı ile ilgilenmek ve ihtiyaçlarını karşılamak ve diğer işler olarak sıralanabilir (Göle, Köroğlu, 2020).

Yardımcı öğretmenin görev ve sorumluluklarını araştırdıkları başka bir araştırmada Göle ve Köroğlu (2020), okul öncesi öğretmenlerine, yardımcı öğretmenlere yönelik sorular sormuşlardır. Araştırma sonuçlarına göre yardımcı öğretmenlerin görevlerine ilişkin öğretmen görüşleri; çocuklar için en uygun öğrenme ortamının oluşturulması konusunda öğretmene yardımcı olma, uygulanmaları sırasında öğretmene yardımcı olma, öğrenme faaliyetlerinde kullanılacak araç gereçlerin hazırlanmasında öğretmene yardımcı olma, eğitici köşelerin düzenlenmesinde öğretmene yardımcı olma, sınıf içi daimi faaliyetler (beslenme, toplanma, serbest zaman vb.) sırasında öğretmene yardımcı olması gerektiği yönündedir.

Yardımcı öğretmenler, gerçek birer okul öncesi öğretmeni değildir. Bu görevdeki bireylerin tanımlanması istenen bir araştırmada, temizlik işlerinden ve sınıf içi düzenden sorunlu olduğu, etkinlikler sırasında öğretmene yardımcı olduğu, çocukların öz bakımı gibi konularda destekçi olduğu, etkinlikler arası geçişe yardımcı, öğretmenin iş yükünü hafifleten ve sorun çözümünde destekçi olarak eğitimin kalitesini artıran bireyler olduğu görüşleri elde edilmiştir (Karademir vd., 2017).

2.8. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Yeterlilikleri

Bu başlık altında yapılan alanyazın araştırmasında ülkelerin bakanlıkları tarafından geliştirilmiş olan standart yeterlilikler incelenmiştir. Bu konuda yapılan alanyazın taramasında herhangi bir ülkede geliştirilmiş olan yeterlilik çerçevesi içerisinde incelenebilecek ulusal ya da uluslararası geçerliği olan bir veriye ulaşılamamıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu araştırma okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin yeterliliklerini incelemek ve hali hazırda bu görevlerde çalışan kişilerin yeterlilikler konusundaki görüşlerini incelemek amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Aşağıda araştırmada kullanılan araştırma desenine, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri toplama yöntemine ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bir konu hakkında var olan durumu olduğu gibi ortaya koymaya yarayan nitel araştırmalar için Maxwell, hayatın içindeki olaylara odaklanan ve bu olayları olduğu gibi herhangi bir değişiklik yapmadan inceleme süreci tanımlamasını yapmıştır (2008). Bu araştırma da okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin yeterliliklerinin onların kendi görüşleri ile belirlenmesini hedeflediği için nitel bir çalışmadır.

Bu çalışma, okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin kendi alanlarında çalışacak kişilerin sahip olması gereken yeterlilikler için onların görüşlerine dayalı olarak araştırmayı amaçladığından, bir başka deyişle ilgili veriler okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin deneyimlerinden çıkan ortak anlamlara dayandırıldığından olgubilim desenindedir (Creswell, 2020). Olgubilim ile ilgili yapılan çalışmalar için toplanacak olan veriler genel olarak o veri ile ilgili yaşantısı olan kişilerden elde edilmelidir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma için toplanan veriler maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılan çalışmalarda,

araştırılan konuyu ilgilendiren bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtmak, değişkenlik gösteren durumlar arasında ne tür benzerliklerin ve farklılıkların var olduğunu bulmak ve değişkenliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmanın verilerini toplamak için 2018-2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde İstanbul'un Pendik ilçesinde yer alan farklı sosyokültürel düzeydeki özel anaokullarında, bağımsız anaokullarında ve ilkokullar bünyesinde bulunan anasınıflarında görev yapan yönetici, okul öncesi öğretmenleri ve yardımcı öğretmenlerden gönüllü olanlar ile görüşülmüştür.

Görüşülecek olan katılımcılar için okul yöneticileri ile telefon ile görüşmeler yapılmıştır. Telefon görüşmelerinde katılımcı olmayı kabul eden okul yöneticileri, öğretmenler ve yardımcı öğretmenlerden verilerin alınması için randevu alınmış ve belirlenen zamanlarda yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri toplama çalışması için 15 farklı okula gidilerek 18 okul öncesinde görevli yönetici, 25 okul öncesi öğretmeni ve 27 okul öncesi yardımcı öğretmeni ile görüşülmüştür. İlkokullarda bulunan yöneticilerden sadece anasınıfı ile ilgilenen yöneticiler ile görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara ait kişisel özelliklerin yer aldığı tablolar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1'de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerinin demografik bilgilerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet	Tecrübe
1Y	Kadın	30	Psikoloji	4 Yıl
2Y	Erkek	35	Sınıf Öğretmenliği	1 Yıl
3Y	Kadın	31	Sosyoloji	4 Yıl
4Y	Kadın	35	Okul Öncesi Öğretmenliği	1 Yıl
5Y	Kadın	29	Okul Öncesi Öğretmenliği	4 Yıl
6Y	Kadın	36	Okul Öncesi Öğretmenliği	2 Yıl
7Y	Erkek	60	Eğitim Enstitüsü	7yıl
8Y	Erkek	35	Sınıf Öğretmenliği	6 Yıl
9Y	Kadın	43	Çocuk Gelişimi	4 Yıl
10Y	Kadın	41	Okul Öncesi Öğretmenliği	6 Yıl
11Y	Kadın	38	Çocuk Gelişimi	10 Yıl
12Y	Kadın	30	Okul Öncesi Öğretmenliği	7 Yıl
13Y	Kadın	28	Okul Öncesi Öğretmenliği	1 Yıl
14Y	Kadın	32	Okul Öncesi Öğretmenliği	1 Yıl
15Y	Kadın	36	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 Yıl
16Y	Kadın	26	Okul Öncesi Öğretmenliği	2 Yıl
17Y	Kadın	24	Özel Eğitim Öğretmenliği	1 Yıl
18Y	Kadın	24	Çocuk Gelişimi	2 Yıl

Araştırmaya katılan okul öncesinde görevli yöneticilerden 3 kişinin erkek diğer katılımcıların kadın olduğu görülürken yaşlarının 24 ile 60 arasında değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin mezuniyet alanları incelendiğinde sadece alan mezunu olmadıkları farklı ama ilişkili alanlardan mezun olanların da olduğu görülürken tecrübelerinin 1 ile 10 yıl arasında farklılaştığı görülmüştür.

Tablo 2’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin demografik bilgilerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenleri Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet	Tecrübe
1Ö	Kadın	22	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
2Ö	Kadın	28	Okul Öncesi Öğretmenliği	6 Yıl
3Ö	Kadın	28	Okul Öncesi Öğretmenliği	4 Yıl
4Ö	Kadın	30	Okul Öncesi Öğretmenliği	9 Yıl
5Ö	Kadın	27	Çocuk Gelişimi Öğretmenliği	5 Yıl
6Ö	Kadın	31	Okul Öncesi Öğretmenliği	8 Yıl
7Ö	Kadın	31	Okul Öncesi Öğretmenliği	9 Yıl
8Ö	Kadın	32	Okul Öncesi Öğretmenliği	13 Yıl
9Ö	Kadın	27	Okul Öncesi Öğretmenliği	8 Yıl
10Ö	Kadın	38	Okul Öncesi Öğretmenliği	16 Yıl
11Ö	Kadın	28	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 Yıl
12Ö	Kadın	48	Okul Öncesi Öğretmenliği	26 Yıl
13Ö	Kadın	26	Okul Öncesi Öğretmenliği	3 Yıl
14Ö	Kadın	33	Okul Öncesi Öğretmenliği	8 Yıl
15Ö	Kadın	30	Okul Öncesi Öğretmenliği	13 Yıl
16Ö	Kadın	29	Okul Öncesi Öğretmenliği	8 Yıl
17Ö	Kadın	29	Okul Öncesi Öğretmenliği	7 Yıl
18Ö	Kadın	31	Çocuk Gelişimi	5 Yıl
19Ö	Kadın	24	Çocuk Gelişimi	5 Yıl
20Ö	Kadın	26	Çocuk Gelişimi	9 Yıl
21Ö	Kadın	26	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 Yıl
22Ö	Kadın	26	Okul Öncesi Öğretmenliği	4 Yıl
23Ö	Kadın	40	Çocuk Gelişimi	15 Yıl
24Ö	Kadın	28	Okul Öncesi Öğretmenliği	5 Yıl
25Ö	Kadın	30	Çocuk Gelişimi	8 Yıl

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin tamamının kadın olduğu görülmektedir. 22 ile 48 yaş aralığında olan öğretmenlerin, okul öncesi öğretmenliği yahut çocuk gelişimi mezunu oldukları tespit edilmiş ve en az 3 yıl en çok 26 yıllık öğretmenlik tecrübelerinin olduğu verilerine ulaşılmıştır.

Tablo 3’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin demografik bilgilerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Mezuniyet	Tecrübe
1YÖ	Kadın	23	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
2YÖ	Kadın	21	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
3YÖ	Kadın	22	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
4YÖ	Kadın	21	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
5YÖ	Kadın	18	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
6YÖ	Kadın	19	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
7YÖ	Kadın	24	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
8YÖ	Kadın	25	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
9YÖ	Kadın	20	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
10YÖ	Kadın	19	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
11YÖ	Kadın	20	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
12YÖ	Kadın	23	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
13YÖ	Kadın	21	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
14YÖ	Kadın	20	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
15YÖ	Kadın	20	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
16YÖ	Kadın	19	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
17YÖ	Kadın	19	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
18YÖ	Kadın	24	Çocuk Gelişimi	2 Yıl
19YÖ	Kadın	22	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
20YÖ	Kadın	19	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
21YÖ	Kadın	39	Çocuk Gelişimi	7 Yıl
22YÖ	Kadın	23	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
23YÖ	Kadın	21	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
24YÖ	Kadın	22	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
25YÖ	Kadın	19	Çocuk Gelişimi	1 Yıl
26YÖ	Kadın	24	Çocuk Gelişimi	3 Yıl
27YÖ	Kadın	21	Çocuk Gelişimi	2 Yıl

Araştırmaya katılan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin hepsinin kadın olduğu görülürken yaşlarının 18 ile 39 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin hepsinin çocuk gelişimi alanından mezun oldukları ve 1 ile 7 yıl arasında değişen tecrübelerine sahip oldukları görülmektedir.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik sağlamanın önemli yollarından biri olan çeşitleme, farklı veri kaynakları, farklı veri toplama ve analiz yöntemleri kullanılarak araştırma sonuçlarının inandırıcılığını artırmaya yönelik uğraşlar olarak değerlendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada örneklem çeşitlemesi yapılarak farklı okullarda çalışan kişilerle, her okuldan da birden fazla ve farklı görevler yapan kişilerle görüşülmesi planlanmıştır. Bu durum çalışmada farklı kaynaklardan veriler toplanmasını ve sonuçlarının farklı boyutlarda değerlendirilmesini ve anlamlandırılmasını mümkün kılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler toplanırken, katılımcılardan derinlemesine ve ayrıntılı bilgi elde edebilmek için görüşme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Verileri toplamak için her bir grup (okul öncesinde görevli yöneticiler, okul

öncesi öğretmenleri ve okul öncesi yardımcı öğretmenleri) için benzer kalıplarda olan yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmıştır. Formlarda kullanılacak sorular yapılan alanyazın taraması ile detaylandırılmıştır. Hazırlanan formlarda öncelikle katılımcılarla ilgili demografik bilgilerin olduğu birkaç soruya yer yer verilmiş ardından da görevlerini yaparken sahip olmaları gereken yeterliliklerle ilgili sorular sorulmuştur. Oluşturulan formlar ile önce katılımcı gruptan olmayan okul öncesinde görevli yönetici, öğretmen ve yardımcı öğretmenlerle deneme görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonrası düzenlenen formlar uzman görüşüne sunulduktan sonra alınan geri bildirimler doğrultusunda son hali verilmiştir.

Görüşme formlarında katılımcılara cinsiyet, yaş, mezun olunan okul türü, görevi ve kaç yıllık tecrübelerinin olduğu ile ilgili demografik bilgiler sorulmuştur. Bu bilgilerin ardından görev türlerine göre sahip olmaları gereken yeterliliklerin (bilgi, beceri, kişisel özellikler ve tutum) neler olduğu ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yeterince açık cevap alınamayan konular için ilave sorular yöneltilen katılımcılardan; eğitim, iletişim, sağlık, güvenlik, beslenme, aile ile ilişkiler, toplum çalışmaları, değerlendirme, mesleki gelişim ve çocuk hakları konularında sahip olmaları gereken yeterlilikler için veriler toplamak amacıyla sorular yöneltilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler İstanbul'un Pendik ilçesinde yer alan özel anaokulları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokulları ve ilkokullar bünyesinde yer alan anasınıflarından oluşan 15 farklı okuldan toplanmıştır. Görev alanlarına bakıldığında 18 okul öncesinde görevli yönetici, 25 okul öncesi öğretmeni ve 27 okul öncesi yardımcı öğretmeni ile görüşülmüştür. Verilerin toplanması sürecinde görüşmecilerin söylemlerinin birbirinin tekrarı haline dönüşünceye kadar görüşmeler yapılmaya devam edilmiş ve verilerde doygunluğa ulaşıldığında görüşmeler sonlandırılmıştır. Leininger (1994) nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için gerekli ölçütleri; inandırıcılık, onaylanabilirlik, anlamın bağlamsallığı, tekrarlayan kalıplar, doygunluk, aktarılabilirlik olarak sıralanmaktadır. 2019-2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde toplanan veriler için yapılan görüşmeler, katılımcı olmaya gönüllü olan okullarda yöneticilerin odalarında, anasınıfı içerisinde yahut bekleme salonlarında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara görüşmenin

başlangıcında toplanan verilerin ne amaçla kullanılacağı, verdikleri bilgilerin paylaşılması sırasında isimlerinin asla kullanılmayacağı ile ilgili detaylı bilgi verilmiş ve verilerin eksiksiz halde saklanması adına ses kaydı almak için izin istenmiştir, alınan ses kaydının sadece araştırmacı tarafından dinleneceği ve yazıya dökülmek amacıyla kullanılacağı açıklaması yapılmıştır. Katılımcılardan yalnızca iki okul öncesinde görevli yönetici ses kaydı alınmasına izin vermemiş, diğer bütün katılımcılar ile yapılan görüşmeler başından itibaren ses kaydı alınarak veri bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya dökülmüş ve okul öncesinde görevli yöneticiler ile yapılan görüşmelerden 57 sayfalık, okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden 85 sayfalık, okul öncesi yardımcı öğretmenleri ile yapılan görüşmelerden 89 sayfalık olmak üzere toplamda 231 sayfa ve toplamda 77.540 kelimelik veri elde edilmiştir. Katılımcıların deşifre edilen metinleri yürütmekte oldukları görevlere bakılarak her biri kendi içinde sıraya dizilmiş ve numaralandırılmış ve yürütmekte oldukları görevlere göre harfler eklenerek her bir metin için bir kod adı oluşturulmuştur. Örneğin ilk sıradaki yönetici için 1Y kod adı, ilk sıradaki öğretmen için 1Ö kod adı ve ilk sıradaki yardımcı öğretmen için 1YÖ kod adı kullanılmıştır. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak genel bir çerçeve içinde yapılan kodlamalar, temalar ve ana temalar çerçevesinde bir araya getirilerek anlaşılabilir bir biçimde düzenlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yapılan kodlama çalışmasının ardından elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Maxwell'e (1992) göre nitel araştırmalarda niteliği artırıcı ölçütler arasında; betimsel geçerlik, yorumlayıcı geçerlik, kuramsal geçerlik, değerlendirmeci geçerlik, genellenebilirlik yer almaktadır. Bu çalışmayı yürüten araştırmacı çalışmaya başlamadan önce nitel araştırmalar ve veri toplama-yorumlama ile ilgili yüksek lisans düzeyinde ve harici eğitimler almıştır. Veriler analiz edilirken yapılan kodlama çalışması araştırmacı tarafından yalnız yapılmış ve hazırlanmış olan kodlamalar yine yüksek lisans düzeyinde eğitim almış ve nitel çalışmalar yapmış bir araştırmacı tarafından incelenmiştir. Elde edilen kodların elde edilen kategori ve temalarla uygun

ve tutarlı olup olmadığı nitel araştırma konusunda uzman olup, bu alanda lisansüstü düzeylerde dersler vermekte ve çok sayıda nitel araştırmalar yürütmekte olan bir öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Yapılan düzeltmeler sonrasında elde edilen veriler dört ay sonra araştırmacı ve öğretim üyesi tarafından yeniden incelenmiş ve yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerin üzerinden iki ay geçince yeniden incelenmiş ve yine düzeltmeler yapılmıştır. Son olarak dört ay sonra araştırmacı ve öğretim üyesi bir kez daha yapılan kodlamaları inceleyerek son düzeltmeleri yapıp bulguları nihai haline getirmiştir. Bu yeniden incelemelerle elde edilen bulguların tutarlı ve anlamlı olup olmadığına bakılmış yani geçerlik ve güvenirliğini artırmak amaçlanmıştır.

Araştırma verileri toplanırken araştırmacı ses kaydı almış ve bu ses kayıtlarını birebir yazıya dökerek deşifre etmiştir. Bu sürece kendinden yorum katmayan araştırma bu şekilde betimsel geçerliği sağlamayı amaçlamıştır. Araştırmada görüşleri alınan katılımcıların söyledikleri ifadelerin doğrudan anlamları kullanılarak ve alıntılarla söyledikleri desteklenerek yorumlayıcı geçerliği sağlanması hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen veriler ile hali hazırda yapılmış olan yeterlik geliştirme çalışmalarından çıkan sonuçlar karşılaştırıldığında tutarlı bir tablo ortaya çıktığı dikkat çekmektedir. Bu durum araştırmanın kuramsal geçerliği sağladığını göstermektedir. Araştırma kapsamında yapılan literatür taramasından elde edilen bulgulara bakılarak araştırma sonuçlarının değerlendirmeci geçerlik ölçütünü karşıladığı da görülmektedir. Araştırmanın verilerinin toplanması sürecinde katılımcılardan gelen görüşlerin tekrara düşmesi sürecine kadar görüşmeler gerçekleştirilmeye devam edilmiş bu şekilde gelen verilerin genellenebilirlik ölçütünü karşılayıncaya kadar tekrar etmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 4

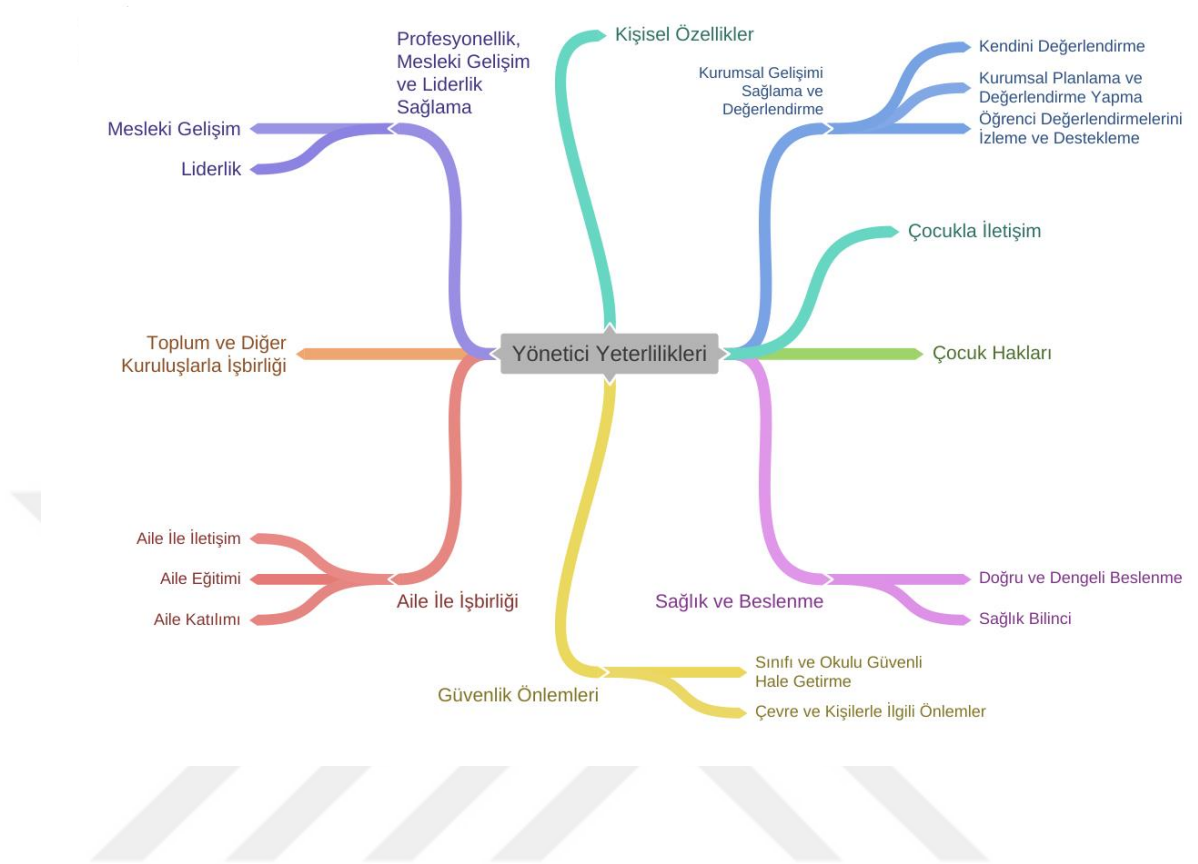
BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde İstanbul ili Pendik ilçesinde yer alan MEB' bağlı özel anaokulları, ilköğretim bünyesinde yer alan anasınıfları ve bağımsız anaokullarında görev yapan yönetici, öğretmen ve yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin görüşlerinin alındığı görüşmelerden elde edilen verilerin analizi yapılmış, bu verilere ilişkin tablolar düzenlenmiş ve yorumlamaları yapılmıştır. Yapılan veri analizi çalışmalarına göre her meslek grubunun sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin temalar tablolar ile gösterilip açıklamaları yapılmıştır.

4.1. Okul Öncesinde Görevli Yönetici Yeterliliklerine Ait Bulgular

Okul öncesi yönetici yeterlilikleri ile ilgili görev yapan yöneticilerle yapılan görüşmeler sonunda elde edilen verilerin analizi ile kodlar, temalar ve ana temalar belirlenmiştir. Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin ana tema ve temalara Şekil 1'de yer verilmiştir.

Şekil 1. Okul Öncesinde Görevli Yönetici Yeterlilikleri

Okul öncesinde görevli yöneticilerin yeterlilikleri için yöneticilerden gelen bilgilerle oluşturulan ana temalar; ‘kişisel özellikler’, ‘kurumsal gelişimi sağlama ve değerlendirme’, ‘çocukla iletişim’, ‘çocuk hakları’, ‘sağlık ve beslenme’, ‘güvenlik önlemleri’, ‘aile ile işbirliği’, ‘toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği’ ve ‘profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik sağlama’ olmak üzere 9 başlıktan oluşmaktadır. İlgili temalara ait yapılmış kodlamalar ve bu kodlamalara ilişkin açıklamalara aşağıda tablolarla gösterilerek yer verilmiştir.

Tablo 4’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerinin kişisel özellikler başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Kişisel Özellikler Yeterliliği

TEMA	KOD
Kişisel Özellikler	Samimi olmalı 5
	Anlayışlı olmalı 5
	Adil olmalı 4
	Eleştiriye açık olmalı 2
	Yaratıcı olmalı 2
	İlimli olmalı 2
	Duyarlı olmalı 2
	Hoşgörülü olmalı 1
	Güven vermeli 1
	Yapıcı olmalı 1
	Saygılı olmalı 1
	Kararlı olmalı 1
	Naif olmalı 1
	Aktif olmalı 1
	Hayal dünyası geniş olmalı 1
	Yardımlaşma duygusuna sahip olmalı 1

Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin sahip olması gereken yeterlilikler için yöneticilerle yapılan görüşmeler sonunda oluşturulan kişisel özellikler teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalar incelendiğinde okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin samimi ve anlayışlı olmaları gerektiği görüşü en çok belirtilen özellik olmuştur. Yöneticilerin adil olmaları gerektiği görüşünü de yoğun bir şekilde dile getiren katılımcılara göre yöneticilerin sahip olmaları gereken kişisel özelliklerin içinde eleştiriye açık olması, ilimli olması, duyarlı olması, yaratıcı olması ve el becerisinin iyi olması gerektiği de dikkat çekmektedir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken kişisel özellikler teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5Y: “İlimli olmalı, eleştiriye açık olmalı, eleştirirken kırıncı olmamalı.”

11Y: Öncelikle öğretmenine eşit davranması gerekiyor, her öğretmeni onun için eşit mesafede olması gerekiyor, birini kayırıp diğerini geride bırakmamalı, öğretmenine karşı görev ve sorumlulukları bunu gerektiriyor. Adaletli olması gerekiyor, bir konudaki bir kural bütün öğretmenler için geçerli olmalı ve veliler için geçerli olması gerekiyor.

12Y: “Bence açık olmalı, yeniliklere açık olmalı ki öğretmenlerini ona göre yönlendirebilsin. Çünkü baştaki idareci ona göre olmazsa öğretmenlerinde aynı şekilde gideceğini düşünüyorum baş önemli olduğu için. Sonuçta birbirimize bağlı olarak çalışıyoruz. Yaratıcı olmalı bence. Her sene üzerine koymamız gerekiyor çünkü hem eğitim anlamında hem düzen anlamında veya ortamda yeni çıkan sistemleri göz önünde bulundurarak eklemeler yapıyoruz programa.”

Tablo 5’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerinin kurumsal gelişimi sağlama ve değerlendirme yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 5. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Kurumsal Gelişimi Sağlama ve Değerlendirme Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Kurumsal Gelişimi Sağlama ve Değerlendirme	Kendini Değerlendirme	Günlük ve aylık olarak kendini değerlendirmeli 3 Yöneticilik özellikleri ile ilgili öz değerlendirme yapmalı 3
	Kurumsal Planlama ve Değerlendirme Yapma	İç ve dış paydaşlardan dönütler almalı 13 Öğrenme ortamının ihtiyaçlarını temin etmeli 13 Öğretmenlerle toplantılar yapıp planları kontrol etmeli 8 Uygulanacak planları dönem başında kendisi yapmalı 7 Öğretmenlerle değerlendirme toplantıları yapmalı 5 Belirli gün ve haftaları planlamalara dahil etmeli 2 Uygulamaları kontrol etmeli 2 Dönem içinde sürekli değerlendirmeler yapmalı 1 Ölçme araçları kullanarak değerlendirme yapmalı 1 Süreç odaklı değerlendirme yapmalı 1 Velilerden dönütler almalı 1 Öğrencilerden dönütler almalı 1 Eksik görülen yönleri belirlemek için toplantılar yapmalı 1 Sınıf bazlı değerlendirmeler yapmalı 1 Çalışmaların programa uygunluğunu kontrol etmeli 1 Önceki yılın eğitimlerini planlama için referans olarak kullanmalı 1
	Öğrenci Değerlendirmelerini İzleme ve Destekleme	Değerlendirmelerde öğretmenle işbirliği yapmalı 4 Öğrenci değerlendirme ölçekleri hazırlamalı 4 Öğrenme sürecinin takibini yapmalı 3 Öğretmenlerin değerlendirmelerini kontrol etmeli 2 Öğrenci değerlendirmeleri yapmalı 1

Kurumsal gelişimi sağlama ve değerlendirme teması; kendini değerlendirme, kurumsal planlama ve değerlendirme yapma, öğrenci değerlendirmelerini izleme ve destekleme olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır. Katılımcıların görüşleri incelenerek okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin kendilerini değerlendirme için yapmaları gerekenlere bakıldığında bu konuda fazla veri elde edilemediği görülmektedir. Yöneticilerin, günlük ve aylık olarak kendini değerlendirmeleri, yöneticilik özellikleri ile ilgili öz değerlendirme yapmaları gerektiği görüşlerini dile getirdiği görülmektedir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken kendini değerlendirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “Haftalık, aylık yaptığımız planları hani gün sonunda ne kadar yapmışım diye bakıyorum. Görüşme almış mıyım ailelerden, öğretmenlerden, çocuklardan da aynı zamanda. Güzel dönüşler almış mıyım diye bakıyorum. Kendimi aslında puanlıyorum orada. Hedefime de ulaşabilmiş miyim diye de bakıyorum aynı zamanda.”

14Y: “Öncelikle ne yapmam ne yapmamam gerektiğini varsa eksiklerimi ne şekilde gidermem gerektiğini belirlerim. Varsa bir eksikimi tespit ederim tabi ki ne şekilde düzeltebilirim diye araştırmalar yaparım.”

15Y: “Yönetici bu işte başarılı mıyım diye yönetici vasıflarına sahip miyim diye değerlendirebilir yani. Eğer yeterlilik söz konusuysa gerçekten iyi bir yönetici olmuştur zaten.”

Kurumsal gelişimi sağlama ve değerlendirme teması altında oluşturulan kurumsal planlama ve değerlendirme yapma alt teması oluşturulmuştur. Katılımcılara göre yöneticilerin iç ve dış paydaşlardan dönütler alması ile öğrenme ortamının ihtiyaçlarını temin etmesi gerektiği görüşleri en çok tekrar eden yeterlilikler olmuştur. Bu tema için bu görüşü takip eden en çok dile getirilen yönetici özelliği olarak öğretmenlerin planlarını kontrol etmek için toplantılar yapması gerektiği görüşüdür. Okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin aynı zamanda sınıflarda uygulanacak planları dönem başında kendisinin yapması gerektiği ve öğretmenlerle değerlendirme toplantıları yapması gerektiği görüşleri de katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması

gereken kurumsal planlama ve değerlendirme yapma alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “Ya ben açıkçası öğretmenlerimle her aybaşıda toplantı yapıyorum. Bu ay hangi faaliyetleri yapacağız diye. Onun dışında sürekli araştırmalarda yapıyorum çocuklara nasıl bir şeyler katabiliriz diye. Onları yani kendi bulduğum şeyleri de planlara dahil ediyorum ya da beğenmediğim şeylere müdahale ediyorum bu olmaz diye ama dediğim gibi eğitimi almış olması gerekir bunu yapacak birinin.”

3Y: “Yıllık planı önce oluşturmali buna uygun aylık ve günlük planları takip etmeli, plan farklılaştıkça sınıf ortamını değiştirmek gerekir, konuya uygun hale gelmesi gerekir sınıfın bu konuda destek olmalı.”

6Y: “Bence uygulanacak programları yönetici hazırlamalı ve işlenişe böylece hakim olmalı. Sınıf içine de öğretmenlerle beraber girebilir. Ben sık sık sınıflara girip uygulamalara dahil oluyorum. Grup etkinlikleri planlayıp, uyguluyorum. Öğrencileri de daha yakından tanıma imkanı sağlıyor bu.”

Kurumsal gelişimi sağlama ve değerlendirme teması altında oluşturulan öğrenci değerlendirmelerini izleme ve destekleme alt teması için kodlamalar çıkarılmıştır. Katılımcı görüşlerine göre yöneticilerin öğrenci değerlendirmelerinde öğretmenlerle işbirliği yapması ve öğrencileri değerlendirmek için ölçekler hazırlaması gerektiği görüşleri en çok tekrar eden görüşler olmuştur. Öğrenci değerlendirme amacıyla yöneticilerin öğrenme sürecinin takibini yapması gerektiği görüşü de yöneticilerin yoğun bir şekilde dile getirdiği bir özellik olarak dikkat çekmektedir. Katılımcılara göre okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticiler, öğretmenlerin yaptığı öğrenci değerlendirmelerini kontrol etmelidir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken öğrenci değerlendirmelerini izleme ve destekleme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

12Y: “Öğretmenlerle yaptığımız toplantıda aldığımız bilgilerle değerlendiriyoruz. Sene başından itibaren sürekli toplantı halinde olduğumuz ve gelişimlerini gözlemlediğimiz için bu değerlendirme kolay oluyor açıkçası.”

18Y: “Bunun için çeşitli envanterler kullanabilir, çeşitli ölçekler kullanabilir, bunları daha öncesinden o planlamalı ve gerekli araştırmayı yapabilir değerlendirme için.”

Tablo 6’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerin çocukla iletişim yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 6. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Çocukla İletişim Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Çocukla İletişim	İletişim becerileri olmalı 20
	Çocukları tanımalı 10
	Çocukla çocuk olmalı 8
	Çocuğa yetişkin gibi davranmalı 2
	Empati kurabilmeli 2
	Çocukla göz teması kurmalı 2
	Öğretmenlerin çocuğu idareci ile korkutmasını önlemeli 1
	Çocukla arkadaş olmalı 1
	Çocuğun seviyesine eğilerek konuşmalı 1
	Çocukla sağlıklı iletişim kurmalı 1
	Çocukla vakit geçirmeli 1
	Güven vermeli 1
	Çocuğun gözünde idareci olarak yer edinebilmeli 1
	Problem çözücü olmalı 1
	Çocuklara kendini sevdirmeli 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin sahip olması gereken yeterlilikler için yöneticilerle yapılan görüşmeler sonunda oluşturulan çocukla iletişim alt teması için kodlamalara yer verilmiştir. Bu kodlamalar incelendiğinde yöneticilerin çocukla iletişim kurmak için sahip olması gereken en belirgin özelliğinin iletişim becerilerine sahip olmasından sonra çocukları tanımak olduğu görülmektedir. Yöneticilerin çocukla çocuk olması gerektiğini söyleyen katılımcıların büyük çoğunluğuna rağmen bir kısmı da yöneticilerin çocuğa yetişkin gibi davranması gerektiğini söylemiştir. Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerden 11Y; “Çocukla iletişim konusunda ona bir öğretmen gibi yaklaşması gerekiyor, şu yanlış çoğu yerde yapılıyor öğretmen çocuğa seni müdüre veririm, seni müdürün yanına gönderirim gibi tehditlerde bulunuyor çocuğun sınıfta uyumsuz davranışlarından sonra. Bunu öğretmenle konuşması gerekiyor, tamam belli bir otoritesi olması gerekiyor ama bu gibi tehditler yönetici ile öğrenci arasındaki

iletişimi zayıflatır.” diyerek öğretmenlerin çocuğu idarecilerle korkutmasının önlenmesi gerektiğini dile getirmiştir. Katılımcılara göre yöneticilerin çocukla iletişim için sahip olması gereken özellikler içinde empati kurma becerisinin olması ve çocukla göz teması kurmasının önemi de vurgulanmıştır. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken çocukla iletişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “En başında çocukları çok seviyor olması lazım. Onun dışında çocukla çocuk olması lazım, onların yaşına kendini adapte etmesi lazım iletişim kurması için çocuklarla. Bazen pat diye sınıfa girip onlar gibi davranabiliyorum yani çok yapıyorum bunu.”

9Y: “Çocukları iyi tanınması gerekiyor, çok sevmesi gerekiyor, çocuk olması, çocuk gibi düşünmesi gerekiyor, empati kurabilmesi karşısındakini çocuk diye değil birey olarak görmesi gerekiyor.”

17Y: “Bir kere empati, en en yapabileceği şey empati, kendini karşı tarafın yerine koymalı veya çocukla birlikte çocuk olabilmeli diğer türlü çocuklarla zaten iletişim kuramaz onların o düzeyini yakalayamaz, ben yakalayamam.”

Tablo 7’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerin çocuk hakları yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 7. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Çocuk Hakları Yeterliliği

TEMA	KOD
Çocuk Hakları	Çocuk hakları ile ilgili yasaları bilmeli ve uygulamalı 12
	Çocuğun aile içindeki durumunu bilmeli 5
	Çocukları dinlemek ve gözlemek konusunda öğretmeni yönlendirmeli 4
	İhmal ve istismara uğramış çocuğa nasıl yaklaşacağını bilmeli 3
	Çocuklara haklarını anlatmalı 3
	Çocukların kendini ifade etmesine fırsat vermeli 1
	Çocuk hakları savunucusu olmalı 1
	Gerekli durumlarda aile ve öğretmenle işbirliği yapmalı 1
	Akran zorbalığı hakkında bilgisi olmalı 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin sahip olması gereken yeterlilikler için yöneticilerle yapılan görüşmeler sonunda oluşturulan çocuk hakları alt teması için kodlamalar yapılmıştır. Bu kodlamalar incelendiğinde yöneticilerin çocuk hakları için sahip olması gereken özelliklerin başında çocuk hakları ile ilgili yasaları bilmesi ve uygulaması gerektiği yer almaktadır. Katılımcılara göre yöneticilerin çocuğun aile içindeki durumunu bilmesi gerekmektedir. Buna ilaveten yöneticilerin yoğun bir şekilde dile getirdiği bir diğer görüşe göre öğretmenleri çocukları dinlemek ve gözlemek için yönlendirmesi gerektiği şeklindedir. Yöneticilerin aynı zamanda ihmal ve istismara uğramış olan çocuklara nasıl yaklaşacağını bilmesinin önemi ve çocuklara haklarını anlatmalarının önemi de vurgulanmıştır. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken çocuk hakları alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “Yani çocuk ihmal istismar yasalarını çok iyi biliyor olması lazım, neler olduğunu. Burada yine bazı şeylere şahit oluyoruz çocuğa şiddet, taciz gibi. Aile içindeki şeyleri çocuklardan duyuyoruz bunlarla alakalı neler yapabileceğini, hangi kurumlara başvurabileceğini biliyor olması gerekiyor bir yöneticinin.”

4Y: “Ebeveynin çocuğa karşı davranışları ile ilgili tüyolar alabilecek bilgilere sahip olmalı çünkü maalesef ki anne babalarımız da çocuklara farklı şekillerde davranabiliyor. Bunu çözecek tek yer de okul olduğunu düşünüyorum çünkü çocuk işkence de görebilir evde.”

11Y: “Mesela cinsiyet gelişimi konusunda ya da toplumumuzda görülen çocuk istismarları konusunda çocukları bilinçlendirmesi gerekebilir. Bu gibi çocukların seviyesine uygun seminerler düzenleyebilir.”

Tablo 8’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerinin sağlık ve beslenme yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 8. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Sağlık ve Beslenme Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Sağlık ve Beslenme	Sağlık Bilinci	İlk yardım bilmeli 11 Ailelere ve öğretmenlere sağlık konusunda eğitimler aldırılmalı 6 Çocuk hastalıklarını bilmeli 5 Sağlık kuruluşları hakkında bilgi sahibi olmalı 5 Sağlık konularında bilgi sahibi olmalı 4 Gerekli sağlık önlemlerini almalı 4 Çocukları sağlık konusunda bilgilendirmeli 3 Gerekli durumlarda yönlendirmeleri yapmalı 1 Okula başlarken çocukların geçirdiği ve var olan hastalık durumlarını öğrenip buna göre önlemler almalı 1 Çocuklarda görülen engel türlerini bilmeli 1 Çocukların alerjik durumlarını bilmeli 1 Temizlik-hijyen konularında bilgi sahibi olmalı 1
	Doğru ve Dengeli Beslenme	Sağlıklı ve dengeli beslenme listeleri yapmalı 11 Çocukların sevmedikleri yiyecekleri beslenme listesine eklemeli 2 Hazır gıda tüketimini engellemeli 2 Yemek listesini aybaşında ortak görüş ile hazırlamalı 2 Çocuklar için günlük gereken enerji miktarını bilmeli 2 Çocukların besin alerjilerini bilmeli 2 Tüketilecek ürünlerin tazeliğine özen göstermeli 2 Velilere beslenme konusunda eğitimler vermeli 2 Mutfak temizliğine özen göstermeli 2 Temizlik ve yemekle ilgilenen personelin gerekli belgeleri almasını sağlamalı 1 Sağlıklı beslenme ile ilgili eğitimlere katılmalı 1

Sağlık ve beslenme teması; sağlık bilinci ve doğru ve dengeli beslenme olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Katılımcıların görüşleri incelenerek okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin sağlık bilinci için sahip olması gereken yeterliliklere bakıldığında en çok tekrar eden görüşün yöneticilerin ilk yardım bilmesi olduğu görülmektedir. Katılımcıların bu görüşü takip eden ve en çok tekrar eden yönetici özelliği için belirttikleri görüş ailelere ve öğretmenlere sağlık konusunda eğitimler aldırması olduğudur. Yöneticilerin çocuk hastalıkları ve sağlık kuruluşları hakkında da bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirten katılımcılar aynı zamanda yöneticilerin gerekli sağlık önlemlerini almaları gerektiğini ve çocukları sağlık konusunda bilgilendirmeleri gerektiği de katılımcı görüşleri arasındadır. Okul

öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken sağlık bilinci alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

9Y: “İşimiz çocuk olduğu için en azından bir ilk yardım eğitimi alması gerekiyor, sadece yöneticinin değil hepsinin. Çocukla ilgili bütün hastalıkları bilmesi gerekiyor. Neye ne iyi gelir, ne yapılmalıdır, ilk önlemlerini bilmesi gerekiyor.”

13Y: “Okulunda öğrencilere de velilere de öğretmenlere de gerekli eğitimleri edindirmesi gerekiyor çünkü her an başımıza ne geleceği belli olmayabilir yani gün içinde de öyle. O yüzden hazır bulunması gerekir yani o an nasıl bir müdahalede bulunacağını bilmesi gerekir.”

17Y: “Bilinçli olması, yönlendirilebilir olması, kuruluşlardan haberdar olması.”

Sağlık ve beslenme teması altında belirlenen doğru ve dengeli beslenme alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara göre okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin sağlıklı ve dengeli beslenme listeleri yapması gerektiği görüşü en çok tekrar eden öğretmen görüşü olmuştur. Bunu takiben katılımcılara göre yöneticilerin, beslenme listesi hazırlarken çocukların sevmedikleri yiyecekleri listeye eklemeleri ve öğrencilerin hazır gıda tüketimini engellemeleri gerekmektedir. Yöneticilerin yemek listelerini aybaşında ortak görüş ile hazırlamaları ve çocuklar için günlük gereken enerji miktarını bilmeleri gerektiğini belirten katılımcılara göre yöneticiler mutfak temizliğine de özen göstermelidir. Bunlara ilaveten yöneticilerin çocukların besin alerjisi olup olmadığını bilmeleri ve velilere beslenme konusunda eğitimler vermeleri gerektiği görüşlerini paylaşan katılımcılar aynı zamanda yöneticilerin okul içinde tüketilecek ürünlerin tazeliğine özen göstermeleri gerektiğini de paylaşmışlardır. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken doğru ve dengeli beslenme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

4Y: “Bizim eğitim verdiğimiz grup bu yıl itibari ile 48-72 ay arası grup. O grubun günlük kullanacağı enerji miktarını bilmeli bir kere. Çocuklar yarım gün geliyor, günlerinin yarısını burada geçiriyorlar ve yemek yiyip kahvaltı yapıyorlar. Sağlıklı yiyeceklere odaklanarak beslenme listesi hazırlamalı.”

6Y: “Bütün besin grupları eşit dağıtılmalı bir haftaya. Özellikle evde bazı besinleri yemiyorlar velilerden bu konuda bilgi alıp evde yemedikleri yemekleri listeye koymaya özen gösteriyoruz. Hazır gıda tüketmemeye çalışıyoruz.”

16Y: “Kesinlikle bütün beslenmelerin hijyenik bir ortamda hazırlandığına dikkat etmesi gerekiyor. Hangi çocuğun neye alerjisi var, hangi çocuk neyi yiyor neyi yemiyor bunları bilmesi gerekiyor.”

Tablo 5’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerin güvenlik önlemleri yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 9. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Güvenlik Önlemleri Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Güvenlik Önlemleri	Sınıfı ve Okulu Güvenli Hale Getirme	Okul içinde tehlike arz edecek her türlü yapıyı çocuklara uygun ve zararsız hale getirmeli 21 Okulda güvenlik görevlisi bulunmasını sağlamalı 4 İş güvenliği sertifikası olmalı 2 Kamera sistemi kurmuş olmalı 1 Sınıfta kullanılacak sıcak malzemelerin çocuklara olan mesafesine dikkat etmeli 1 Çocukların sınıftan yalnız çıkmamasını sağlamalı 1 Okula alarm sistemi kurdurmalı 1
	Çevre ve Kişilerle İlgili Önlemler	Öğretmenleri güvenlik önlemleri konusunda uyarmalı 1 Okul çevresinden gelebilecek tehlikeleri bilmeli 1 Ailelerden kaynaklı oluşabilecek tehlikelere dikkat etmeli 1 Her türlü ihmal ve istismarı değerlendirmeye almalı 1 Gerekli durumlarda güvenlik güçleri ile iletişime geçmeli 1 Yabancıların okula girmesine izin vermemeli 1 Velilerin sınıflara girmesini önlemeli 1 Sınıf içinden görüntü alınmasını engellemeli 1
	Kayıt ve Dosyalama	Velilerin iletişim bilgilerini almalı 1 Kurumun güvenlikle ilgili kayıtlarını sıkı tutmalı 1 Öğrenci dosyalarının düzgün tutulmasını sağlamalı 1 Gizliliğe önem vermeli 1

Güvenlik önlemleri teması; sınıfı ve okulu güvenli hale getirme, çevre ve kişilerle ilgili önlemler ve kayıt ve dosyalama olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır. Katılımcıların görüşleri incelenerek okul öncesi kurumlarda görev

yapan yöneticilerin sınıfı ve okulu güvenli hale getirme alt teması için sahip olması gereken yeterlilikler incelenerek kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcıların en çok dile getirdiği yönetici özelliği olarak yöneticilerin okul içinde tehlike arz edecek her türlü yapıyı çocuklara uygun ve zararsız hale getirmeleri gerektiği görülmektedir. Yöneticilerin aynı zamanda okulda güvenlik görevlisi bulunmasını sağlamaları gerektiğini belirten katılımcılara göre okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin iş güvenliği sertifikası olması gerekmektedir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken sınıfı ve okulu güvenli hale getirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

11Y: “Bence çoğu şeyi bilmesi gerekiyor, güvenlikten asıl sorumlu kişi yöneticidir zaten. Eğer bağımsız bir anaokuluysa çalıştığı kurum merdivenlerde, kapı kollarında, pervazlarda ve tuvaletlerde, yemekhanelerde bütün güvenlik önlemlerini kendisinin alması gerekiyor. Bu güvenlik önlemleri alınmazsa herhangi bir ihmal varsa bundan tek sorumlu kişi yöneticidir bence.”

13Y: “Önce nasıl bir durum oluşacağını bilirse önlemlerini ona göre alır. Şimdi bir de iş güvenliğinin zorunluluk durumu var zaten hiç durmadan bu tür şeyler yenileniyor, bu tür beklentiler artıyor idarecilerden sürekli denetimler falan yapılıyor zaten. Ufak tefek günlük kazalara önlem konusunda yapılacak şeyler var zaten ama onun dışında bütün olarak detaylı bir güvenlik önlemleri alınması gerekiyor çünkü yaş grubu çok küçük, başlarına gelecek kazalardan haberdar olmuyor olabilirler ya da kendini koruyamayacak durumda olacak yaş grubu olabilir. O yüzden önlemlerini öncelikle alması gerekiyor.”

Güvenlik önlemleri teması altında oluşturulan çevre ve kişilerle ilgili önlemler alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara bakıldığında yöneticilerin okul çevresinden gelebilecek tehlikeleri bilmesi gerektiğini dile getiren katılımcılar aynı şekilde yöneticilerin ailelerden kaynaklı oluşabilecek tehlikelere de dikkat etmeleri gerektiğini söylemişlerdir. Katılımcılara göre yöneticilerin, okul içinde düzeni sağlamak için velilerin sınıflara girmesini önlemleri, sınıf içinden görüntü alınmasını engellemeleri gerekmektedir. Katılımcılara göre gizliliğe önem vermesi gereken yöneticilerin oluşabilecek her türlü ihmal ve istismarı değerlendirmeye alması ve gerekli durumlarda güvenlik güçleri ile iletişime geçmesi

gerekmektedir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken güvenlik bilinci oluşturma alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

4Y: “Öncelikle okul çevresi ile ilgili bilgiler bilmeli diye düşünüyorum yani okulu tehlikeye atabilecek durumların önce tedbirini almalı. Sonra da çocuklara gelen tehlikelerin her zaman uzaktan olmadığı aileden veya aynı okulda bulunan başka velilerden de gelebileceğini, her türlü ihtimali değerlendirmesi gerektiğini düşünüyorum.”

5Y: “Okulun ilk açıldığı zamanlar veli paldır küldür sınıfa gireceğim diye uğraşıyor ya da öğretmenimiz çocuklarla rond çalışıyor, eğiliyor kalkıyor sonuçta okul öncesinde daha rahat bir yer, zemin katta olan bir sınıfımızda böyle bir olay meydana geldi veli gizli gizli video çekmeye çalışıyor. Ya da veli yemekhaneye okulun arka tarafına geçiyor gizli gizli görüntü almaya çalışıyor. Bence bunlarda ciddi güvenlik sıkıntıları.”

Güvenlik önlemleri teması altında oluşturulan kayıt ve dosyalama alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara bakıldığında yöneticilerin velilerin iletişim bilgilerine sahip olması ve öğrenci dosyalarını tutması gerekliliğini vurgulayan katılımcılar aynı zamanda kurumun güvenlik kayıtlarını tutmasını ve gizliliğe önem vermesini önemsemişlerdir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken kayıt ve dosyalama alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

6Y: “Öğrenci dosyalarının düzgün tutulması, gizliliğe önem verilmeli, çıkışlarda çocuğu yabancı birine teslim ederken veli bilgisi olmalı.”

Tablo 10’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerin aile ile işbirliği yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 10. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Aile İle İşbirliği Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Aile İle İşbirliği	Aile İle İletişim	Velilerle bireysel ve toplu olarak görüşmeler yapmalı 9 Çocuğu anlamak için aileleri tanımalı 2 Öğretmenleri veli ile iletişim konusunda yönlendirmeli 1 Çocukların problem durumlarında ailelere yönlendirmeler yapmalı 1 Veli türüne göre farklı iletişim türlerini tercih etmeli 1 Okulun web sitesinin aktif olmasını sağlamalı 1 Velilere karşı güler yüzlü olmalı 1 Aile danışmanlığına hakim olmalı 1 Velilerle doğru mesafeyi korumalı 1 İletişimde öğretmenden önce yönetici ile görüşmelerini sağlamalı 1
	Aile Eğitimi	Uzman kişiler, öğretmenler veya yöneticilerin kendisi aracılığı ile aile eğitimleri düzenlemeli 22 Aileleri eğitim alabilecekleri kuruluşlara yönlendirmeli 4 Rehber öğretmenler ile eğitimler planlamalı 2 Velilere bilgilendirme broşürleri hazırlamalı 2 Eğitim konuları için ailelerden gelen talepleri dikkate almalı 1 Velilerle okuma günleri planlamalı 1 Veliye okul öncesi eğitim hakkında bilgi vermeli 1
	Aile Katılımı	Aile katılımı çalışmaları için velileri teşvik etmeli 5 Aile katılımı çalışmaları için ortamı oluşturmalı 2 Babaların katılımını sağlamalı 1 Aile katılımını sağlayacak konular belirlemeli 1

Aile ile işbirliği teması; aile ile iletişim, aile eğitimi ve aile katılımı olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır. Katılımcıların görüşleri incelenerek okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin aile ile iletişim alt teması için sahip olması gereken yeterlilikler incelenerek kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcıların en çok dile getirdiği yönetici özelliğinin velilerle bireysel ve toplu olarak görüşmeler yapmak olduğu görülmektedir. Yöneticilerin çocukları anlayabilmek için aileleri tanımaları gerektiğini belirten katılımcılar aynı zamanda yöneticilerin öğretmenleri veli ile iletişim konusunda yönlendirmeleri gerektiğini de dile getirmişlerdir. Katılımcılar, ailelerle iletişim kurarken yöneticilerin aile danışmanlığına hakim olmalarının önemini de vurgulamışlardır. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip

olması gereken aile ile iletişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

9Y: “Toplantılar yapılıyor sürekli ailelerle diyalog halindeyiz. Etkinliklere katılıyorlar çocuklarla beraber etkinlik yapıyorlar. Aileye tanımak gerekir ki çocuklarını tanıyalım. Aileyi tanımadan çocuğu çözmek mümkün olmuyor. Ev ortamı nasıl onu bilmek gerekir, çocukta bir problem varsa önce ailenin araştırılması gerek diye düşünüyorum.”

17Y: “Toplantı kesinlikle aylık haftalık olarak öğretmenle belirledikleri günlerde, iletişim kopukluğu asla olmamalı. Çocukları almaya geliyor veliler o saatler olur, belirli bir saat belirlenir sadece şu saatler arasında yarım saatlik görüşme diye, günlük de olabilir haftalık da olabilir öğretmenle verilecek karara bağlı.”

18Y: “Aile danışmanlığına hakim olmalı bence veli ile gerekli iletişimi kurabilmeli. Velinin çerçevesinde hayata bakabilmeli, velilerin de bir takım beklentileri ve istekleri var bunları bilirse bu şekilde ihtiyaçları karşılayabilir.”

Aile ile işbirliği teması altında oluşturulan aile eğitimi alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşüne göre yöneticilerin kendilerinin veya uzman kişilerin yahut öğretmenlerin aracılığı ile ailelere yönelik eğitimler düzenlemelidir. Yöneticilerin aileleri eğitim alabilecekleri kuruluşlara yönlendirmeleri gerektiğini dile getiren katılımcılar aynı zamanda yöneticilerin rehber öğretmenler ile eğitimler planlamaları gerektiğini de belirtmişlerdir. Yöneticilerin velilere bilgilendirme broşürleri hazırlamaları düşüncesi de katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken aile eğitimi alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “Aylık yaptığımız toplantılar var velileri buraya çağırıyorum. Konuları da belirliyorum psikologda olduğum için aynı zamanda. Velilere bu konularda eğitimler veriyorum.”

5Y: “Sene başında öğretmenlerimizin doldurmaları gereken formlar var aile ihtiyaç formları gibi. Orada zaten hangi konularda eğitim almak isterlerse sıralama yapıyorlar. O sıralamalara göre eğitimler düzenliyorduk. Bu eğitimleri rehber

öğretmenler, psikologlar ya da bazen sağlık ekibinden sağlık memuru bulabildiğimiz zaman o şekilde eğitimler yapıyoruz.”

13Y: “Öncelikli olarak çocuk gelişiminden çocukları tanımayla ilgili seminerler verilebilir okulda eğitimler verilebilir. Ya da farklı kuruluşlarda eğitimler düzenlenerek velilerin ulaşmalarına yardımcı olunabilir. Üniversitelerde bu iş için hazır duran çok iyi hocalarımız var onlarla iletişim kurularak çok iyi eğitimler verilebilir diye tahmin ediyorum.”

Aile ile işbirliği teması altında oluşturulan aile katılımı alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcı görüşlerine göre en çok tekrar eden yönetici özelliği aile katılımı çalışmaları için velileri teşvik etmesi gerektiği olmuştur. Bunu takiben katılımcılar, yöneticilerin aile katılımı çalışmaları için ortamı oluşturmaları gerektiğini dile getirmişlerdir. Yöneticilerin aile katılımı çalışmalarının konularını kendilerinin belirlemesi gerektiğini düşünen katılımcılara göre yöneticiler aynı zamanda yapılan aile katılımı çalışmalarına babaların katılımını sağlamaları da gerekmektedir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken aile katılımı alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

3Y: “Yine biz kurumumuzda yaptığımız etkinlikleri kurum içimizin şeffaflığını göstermek adına ya da velilerimizin çocukları ile birlikte vakit geçirmesi adına ya da velinin çocuğunun sınıf ortamını görmesi adına onları grubumuza alıp veli katılımı etkinlikleri yapıyoruz. Kendilerinin tercih ettiği belirli etkinlikler yapıyoruz.”

11Y: “Öğretmenlerimizin planları içerisinde aile katılımı zaten var, evde eğitim, bilgisayarla eğitim gibi. Öğretmenlerimiz aile katılımı etkinliklerini bilgisayar sistemi üzerinden anne babayla hem oyun oynayıp hem de kavram geliştirme çalışmaları yapıyorlar. Bu kavram geliştirme çalışmalarında biz babayı daha ön planda tutarak evde eğitim vermeye çalışıyoruz.”

12Y: “Aile katılımları yapıyoruz okulumuzda, yönetici olarak sadece konu belirliyoruz açıkçası anneleri sınıfa aldığımız zaman çocuklar seviniyor, mutlu oluyor çünkü sınıfını göstermek istiyor, arkadaşı ile tanıştırmak istiyor bizde aile

katılımlarını önemsiyoruz. Annelerden ufak tefek etkinlikler sınıf içinde yaptırımlarını istiyoruz.”

Tablo 11’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerin toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 11. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Toplum ve kuruluşlarla işbirliği	Farklı kurumlara iş birliği yapmalı 8
	Farklı kurumlara geziler planlamalı 7
	Farklı kurumları okula çağırma 7
	Sosyal sorumluluk projeleri yapmalı 3
	Okul çapında yardım projeleri düzenlemeli 1
	Öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu alanlarda uzman eğitimcilerden destek eğitimler sağlamalı 1
	Velilerin eğitim alabileceği kurumlara çalışmalı 1
	İhtiyaç sahibi aileleri destek alabilecekleri kurumlara yönlendirmeli 1

Toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği teması altında okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin görüşleri incelendiğinde kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara bakıldığında katılımcıların en yoğun dile getirdiği yönetici özelliğinin farklı kurumlara iş birliği yapmak olduğu görülmektedir. Bunu takiben katılımcıların en çok dile getirdiği görüşler; yöneticilerin farklı kurumlara öğrencileri bilgilendirme amaçlı geziler planlamaları ve farklı kurumları yine öğrencileri bilgilendirme amacı ile okula çağırma gerektiği olmuştur. Yöneticilerin toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği teması için sahip olması gereken bir diğer özellik için katılımcılar, sosyal sorumluluk projeleri yapmalı görüşünü paylaşmışlardır. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

3Y: “Yani şöyle söyleyeyim biz genelde çevre kurumlarla kuruluşlarla okul olduğumuz için istişare halindeyiz. Onları da ilgilendiren bizimle ortak oldukları noktalarda istişare alabiliyoruz. Onlardan belirli konularda yardım alabiliyoruz. Aşağıdaki okul bizim kardeş okullarımızdan bir tanesi, atölye konusunda bize destek

veriyorlar ya da herhangi bir seminer noktasında ya da onların bizim okulda gelip uygulayabileceği şeyler noktasında iletişimdeyiz.”

16Y: “Meslek grupları olsun ya da hastaneler olsun doktorlar, polisler sınıfımıza gelip eğitim veriyorlar, çocuklarla etkinlikler yapıyorlar. Ya da çocukları bir yeme içme fabrikasına götürebiliyoruz orada çocuklara bunu öğretiyoruz böyle şeyler.”

Tablo 12’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesinde görevli yöneticilerin profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 12. Okul Öncesinde Görevli Yöneticilerin Profesyonellik, Mesleki Gelişim ve Liderlik Sağlama Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Profesyonellik, Mesleki Gelişim ve Liderlik Sağlama	Mesleki Gelişim	Alan ile ilgili eğitimler almalı 17
		Alan ile ilgili okumalar yapmalı 10
		Gündemi takip etmeli 7
		Yeniliklere açık olmalı 7
		Araştırmalar yapmalı 3
		Kendini geliştirmeli 3
		Alan uzmanlarını takip etmeli 3
		Alanına yakın başka branşlarda eğitim almalı 2
		Yüksek lisans yapmalı 2
		Diğer okullarla bilgi alışverişi içinde olmalı 2
		Planlama ile ilgili araştırmalar yapmalı 2
		Materyal tasarlayabilmeli 2
		El becerisi iyi olmalı 2
		Yurt dışında alanı ile ilgili uygulanan programları takip etmeli 1
		Teknoloji alanında bilgili olmalı 1
Profesyonellik	Profesyonellik	Okul öncesi alan bilgilerine sahip olmalı 13
		Alan mezunu olmalı 6
		Çocuklara gerektiğinde öğretim yapabilmeli 5
		Vakti verimli kullanabilmeli 2
		Planlama becerisi iyi olmalı 1
		Planlama ile ilgili eğitimler almalı 1
Liderlik	Liderlik	Yöneticilik vasıflarına sahip olmalı 16
		Deneyimli olmalı 4
		Pedagojik formasyonu olmalı 3
		Personelin yeterliliklerini bilmeli 3
		Kendisi eğitimler vermeli 2
		Yönetmelik hakkında bilgi sahibi olmalı 2

Öğretmenlerin gönlünü hoş tutmalı 2
Uygulamaların yapılışı ile ilgili öğretmenleri yönlendirmeli 2
Personeli için eğitimleri takip etmeli 2
Personelin sıkıntı-sorunlarını bilmeli 1
Destek olmalı 1
Okul kurallarını bilmeli 1
Okul çevresini tanımalı 1
Okul ortamında nasıl davranması gerektiğini bilmeli 1
Personel seçiminde özenli olmalı 1
Yapılacak uygulamalarla ilgili resmi işleri halletmeli 1
Oluşabilecek problemleri öngörmeli 1
Değerlendirme konusunda öğretmenlere yol göstermeli 1

Profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik sağlama teması altında mesleki gelişim, profesyonellik ve liderlik olarak üç alt temadan oluşmaktadır. Mesleki gelişim alt teması için altında okul öncesi kurumlarda görev yapan yöneticilerin sahip olması gereken ve katılımcıların en çok dile getirdiği özellik olarak yöneticilerin iletişim becerileri olması gerektiği özelliği görülmektedir. Buna ek olarak katılımcılara göre yöneticilerin okul öncesi alanı ile ilgili eğitimler almaları ve alan ile ilgili okumalar yapmaları gerekmektedir. Katılımcıların görüşlerine göre yöneticilerin mesleki gelişimlerini desteklemek için gündemi takip etmeleri ve yeniliklere açık olmaları gerekmektedir. Yöneticilerin sahip olması gereken mesleki özelliklerin içinde çocuklara gerektiğinde öğretim yapabilmeleri gibi özellikleri söyleyen katılımcılar aynı zamanda yöneticilerin araştırmalar yapmaları, kendilerini geliştirmeleri ve alan uzmanlarını takip etmeleri gerektiği görüşleri de katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken mesleki gelişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “Alanla alakalı eğitimlere sürekli devam ediyor olması lazım. Çok okuyor olması lazım sadece kitap değil aynı zamanda internette olan materyaller, makaleler hepsini takip ediyor olması lazım.”

3Y: “Bölümüyle alakalı ek branş okuyabilir, seminerlere katılabilir, alanıyla ilgili farklı kitaplar okuyabilir.”

4Y: “Bir kere bol bol hizmet içi eğitim almalı, bilgileri ne kadar üniversitede alsak da zamanla unutulabiliyor. Gündemi takip etmeli, farklı farklı kitaplar okumalı diye düşünüyorum. Yurt dışındaki programlar hakkında dönemsel olarak eğitimler alabilir ya da seminerlere, çalıştaylara katılabilir. Kendini bu konuda her zaman bu konuda gelişime açık tutması gerekiyor yoksa çok sınırlı bir idareci olarak kalır.”

Profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik sağlama teması altında oluşturulan profesyonellik alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara bakıldığında katılımcıların profesyonellik konusunda yöneticilerde en çok aradığı özelliğin okul öncesi ile ilgili alan bilgilerine sahip olmaları ve alan mezunu olmaları olduğu görülmüştür. Katılımcılar yöneticilerin çocuklara gerektiği zaman öğretim yapabilmesinin önemini vurgulamışlardır. Vakti verimli kullanması beklenen yöneticilerin aynı zamanda planlama becerilerinin iyi olması ve planlama ile ilgili eğitimler almaları gerektiği görüşleri de dile getirilmiştir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken profesyonellik alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1Y: “Kesinlikle bir lisans mezunu olması gerekiyor bu alanı kapsayan psikoloji, çocuk gelişimi, bu yönde bir şey olmalı.”

12Y: “Öncelikle okul öncesi bölümünü bence iyi bilmeli, okul öncesi öğretmeninde olması gereken yeterlilikleri iyi bilmeli ki yönlendirmeyi ona göre yapabilsin.”

Profesyonellik, mesleki gelişim ve liderlik sağlama teması altında oluşturulan liderlik alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara bakıldığında katılımcıların liderlik konusunda yöneticilerde en çok aradığı özelliğin yöneticilik vasıflarına sahip olmaları gerektiği olmuştur. Yöneticilerin deneyimli olması gerektiğini belirten katılımcılar aynı zamanda pedagojik formasyonu olması ve personelinin sahip olması gereken yeterlilikleri bilmesi gerektiğini de dile getirmişlerdir. Katılımcıların bazılarının görüşlerine göre yöneticilerin personeli için kendisinin eğitimler vermesi gerekirken bazılarının görüşlerine göre personeli için düzenlenen eğitimleri takip etmesi gerekmektedir. Katılımcılar aynı zamanda yöneticilerin öğretmenlerin gönlünü hoş tutması gerektiği görüşünü de dile

getirmişlerdir. Okul öncesinde görevli yöneticilerin sahip olması gereken profesyonellik alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5Y: “Öğretmenlerimizi mutlaka bir yerde eğitim mi var hemen haber veriyoruz ya da belki çok bizi alakadar etmeye bir konu bile olsa mesela bir resim yarışması ya da öğretmenler arası hikaye yarışması gibi duyuruyorum. Öğretmenlerimizin çok ilgisini çekmiyor ama ben her fırsatta bilgilendirme yapıyorum. Farklı eğitimler de olabiliyor desteklemeye çalışıyorum.”

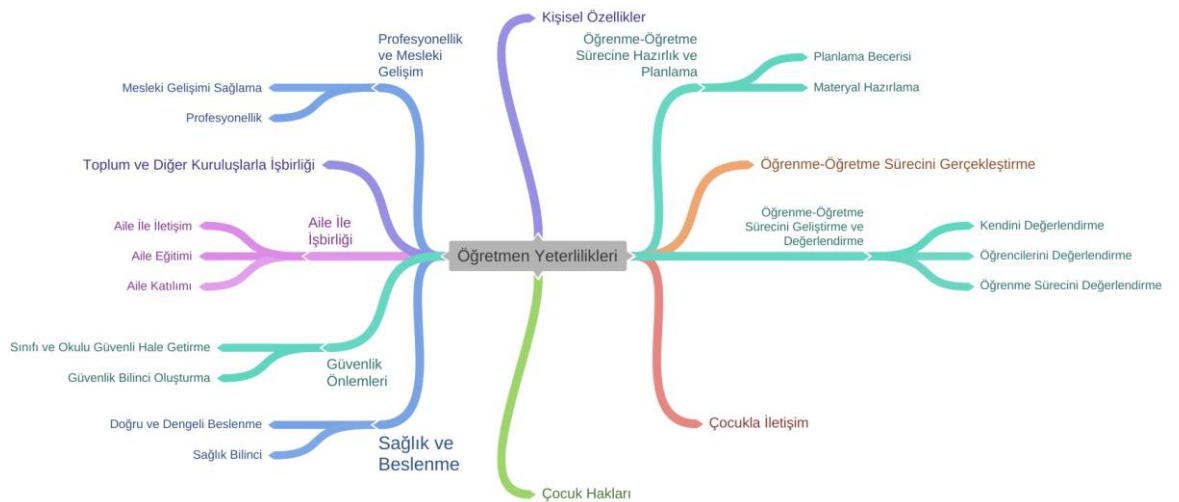
9Y: “Öncelikle çalışanlarını hoş tutması gerekiyor, güler yüzlü olması gerekiyor, anlayışlı olması gerekiyor, işlerinin çok zor olduğunu bilmesi gerekiyor.”

16Y: “Öğretmenlere eğitim verebilir, öğretmenleri kurslara gönderebilir. Onlara seminerler düzenleyebilir diye düşünüyorum.”

4.2. Okul Öncesi Öğretmen Yeterliliklerine Ait Bulgular

Okul öncesi öğretmen yeterlilikleri ile ilgili görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonunda elde edilen verilerin analizi ile kodlar, alt temalar ve temalar belirlenmiştir. Okul öncesi kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sahip olması gereken yeterliliklere ilişkin tema ve alt temalara Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri

Okul öncesi öğretmen yeterlilikleri için öğretmenlerden gelen bilgilerle oluşturulan temalar; ‘kişisel özellikler’, ‘öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama’, ‘öğrenme-öğretme sürecini gerçekleştirme’, ‘öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme’, ‘çocukla iletişim’, ‘çocuk haklarına duyarlılık’, ‘sağlık ve beslenme’, ‘güvenlik önlemleri’, ‘aile ile işbirliği’, ‘toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği’ ve ‘profesyonellik ve mesleki gelişim’ olmak üzere 11 başlıktan oluşmaktadır. İlgili temalara ait yapılmış kodlamalar ve bu kodlamalara ilişkin açıklamalara aşağıda tablolarda gösterilerek yer verilmiştir.

Tablo 13’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin kişisel özellikler yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 13. Okul Öncesi Öğretmenleri Kişisel Özellikler Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Kişisel Özellikler	Yaratıcı ve sanatsal yönü olmalı 26
	Çocukları sevmeli 20
	Sabırlı olmalı 17
	Samimi olmalı 17
	Duyarlı olmalı 8
	Hareketli olmalı 5
	Anlayışlı olmalı 4
	Dürüst olmalı 3
	Özgüvenli olmalı 2
	Çok yönlü bir kişiliği olmalı 2
	Kararlı olmalı 2
	Kibar olmalı 2
	İlimli olmalı 2
	Çalışkan olmalı 1
	Duygusal olmalı 1
	Adaletli olmalı 1
	Çevik olmalı 1

Kişisel özellikler alt teması altında oluşturulan kodlamalar incelendiğinde öğretmenlerin kendilerinde aradıkları özelliklerin en başında yaratıcı ve sanatsal bir yönünün olması gerektiği olduğu görülmüştür. Çocukları sevmenin de öğretmenlik yapmak için çok önemli bir kriter olduğunu düşünen öğretmenler aynı zamanda sabırlı ve samimi olmak gerektiğini de belirtmişlerdir. Bazı okul öncesi öğretmenlerinin bu mesleği yapan kişilerin kendilerinin çocuk sahibi olması gerektiği

düşünceleri dikkat çekmektedir. Bu görüş ile ilgili katılımcılardan 3Ö şunları paylaşmıştır: “İkinci olarak da çocuğu olmalı öğretmen, çocuğu olduktan sonra çok daha böyle eğitimden daha çok anneliğe doğru gidiyorsun, o çocuğun ilgi, ihtiyacına, mesela sınıfın sıcaklığını bile düşünüyorsun. Ama anne olmadan önce kapı açık olsun, terlesin umrunda olmuyor ama anne olunca ter bezi koyuyorsun ne bileyim.” Bunlara ek olarak okul öncesi öğretmenin sahip olması gereken kişisel özellikler için duyarlı olmanın önemini belirten öğretmenler hareketli olmak ve anlayışlı olmak gibi kişisel özellikleri de eklemişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken kişisel özellikler alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

3Ö: “Benim mesela şimdi çalıştığım yerde malzeme eksikliği var, en ufak bir malzemeden daha büyük başka ne çıkarabiliriz, daha iyi ne çıkarabiliriz, onun düşüncesindeyim mesela.”

20Ö: “Öncelikle çocukları sevmeli, bu mesleği sevmeyen kişiler yapamaz.”

22Ö: “Güler yüzlü olmalı, güler yüzlülükte çok önemli ya yeri geldiğinde çocuklara bağırıyoruz, kızıyoruz, sesimizi yükseltiyoruz ama bunun yanında onlara güler yüzlü davranmak kendilerini yakın hissediyorlar yani bize.”

5Ö: “Bir yeğenin ya da çocuğun olması gerekiyor, benim çocuğum olmadan önceki düşüncelerimle çocuğum olduktan sonraki düşüncelerim çok farklı oldu.”

15Ö: “Sadece güler yüzlü, sevecenlik ve sıcak temas önemli, iletişimde yani bence sıcak temas çok önemli.”

21Ö: “Çok etkiliyor, bazen mesela ağızımızdan çıkan sözleri öğrencilerimizden duyabiliyoruz. Aa bak ben böyle söylemiştim şimdi o da arkadaşına söylüyor diye. Sert bir mizaca sahip bir öğretmen olursa öğrenci de sert oluyor arkadaşlarına karşı birbirlerine karşı. Öğretmen çocuklara bağırırsa birbirlerine bağırarak çocuklar oluyor, saygılı, sevgili olan bir öğretmen olursa aynı şekilde saygılı sevgili birbirlerine karşı öğrenciler oluyor.”

Tablo 14’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 14. Okul Öncesi Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecine Hazırlık ve Planlama Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Öğrenme-Öğretme Sürecine Hazırlık ve Planlama	Planlama Becerisi	Çocukların yaşına ve ihtiyaçlarına uygun planlama yapmalı 22 Plan ve materyal hazırlıklarını önceden tamamlamalı 6 Planı gerektiğinde değiştirebilmeli-esnetmeli 4 Etkinliklerin hayata yönelik olmasına özen göstermeli 3 Özel eğitim gerektiren öğrencileri göz önünde bulundurmalı 2 Çocuğun ön öğrenmelerini bilmeli 2 Ailelerin düzeyini(kültürel, ekonomik) dikkate almalı 2 Çocuğu merkeze alacak şekilde planlama yapmalı 2 Planlamada tecrübeli olmalı 1 Planına hakim olmalı 1 Planlamadan önce hedefi belirlemeli 1 Çağın gereklerine uygun planlama yapabilmeli 1 Sınıf mevcudunu göz önünde bulundurmalı 1 Konuya çocuk gözüyle bakmalı 1
	Materyal Hazırlama	Etkinlik öncesi yapılacak çalışmayı ve materyali çocuklara tanıtıp inceleme fırsatı vermeli 7 Yaratıcı, kolay anlaşılabilir, dayanıklı ve zararsız materyaller kullanmalı 6 İlgi çekici materyaller geliştirebilmeli 4 Dönem başlamadan sınıfın eksiklerini belirlemeli 1 Öğrenme ortamını çocuklarla beraber hazırlamalı 1

Öğrenme-öğretme sürecine hazırlık teması; planlama becerisi ve materyal hazırlama olarak iki alt temaya ayrılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin planlama becerisi ile ilgili olarak söyledikleri incelendiğinde en çok tekrar eden kodun çocukların yaşına ve ihtiyaçlarına uygun planlama yapmalı olduğu görülmektedir. Buna ek olarak okul öncesi öğretmenleri plan ve materyal hazırlıklarının önceden tamamlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu veriyi takip eden en çok tekrar almış kodlamanın planlamanın değiştirilebilir yahut esnetilebilir olması gerektiği görüşü olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenleri etkinlik seçilirken hayata yönelik yönelik olmasına özen göstermeli kodlamasına da önemli bir yer vermişlerdir. Bunlara ek olarak okul öncesi öğretmenleri etkinlik planlaması yaparken sınıfta özel eğitim gerektiren öğrencilere dikkat edilmesi, öğrencilerin ön öğrenmelerinin göz önünde bulundurulması, ailelerin düzeylerine dikkat edilmesi gerektiğini de

vurgulamışlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken planlama becerisi alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

6Ö: “Öğretim yılı başlamadan tüm yılın planını hazırlamalı ve sınıf içi materyal eksiklerini belirlemelidir.”

25Ö: “Sınıfta bazen özel eğitilmiş çocuk oluyor ona göre yapabileceği şeyler hazırlamalı.”

21Ö: “O günkü yapacağımız planlama konusuna önceden hazırlıklı olmamız gerekiyor. Ben bir hafta önceden bir haftanın acaba hangi konularımız var, neler yapacağız diye bakıyorum. Bir de öğrencilerin özelliklerine göre seviyeyi indirebiliyorum veya yükseltebiliyorum.”

Öğrenme-öğretme sürecine hazırlık temasının materyal hazırlama teması için öğretmenlerin belirlediği kodlamalar incelendiğinde öğretmenlerin en çok etkinlik öncesi yapılacak çalışmayı ve materyali çocuklara tanıtırma fırsatı vermesinin önemini vurguladıkları görülmektedir. Materyal hazırlığı içinde olan öğretmenin kullanmak için hazırladığı materyallerin taşınması gereken özellikler için öğretmenler; yaratıcı, kolay anlaşılan, dayanıklı ve zararsız olmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Buna ek olarak öğretmenlerin materyal hazırlarken öğrencilerin ilgisini çekmesini de gerekli görmüşlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken materyal hazırlama alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5Ö: “Materyal konusunda öğretmenin kendini önceden hazırlaması gerekiyor çünkü zaten okul öncesi hayatı çok yorucu bir öğretmen için hem sınıfta o materyali hazırlamak hem de öğrencilerle 20-25 kişilik bir grupta çocukla ilgilenmek çok yorucu zaten.”

8Ö: “Materyal önemli hazır olanlar kullanılabilir tabi ama yaratıcı, özgün materyaller kullanmak önemli. Çocuklar daha somut olarak öğrendiği için somut materyaller kullanmak önemli.”

9Ö: “Materyal seçerken çocuğun ilgisini çekmesi lazım, kesinlikle zarar verecek malzemelerin olduğu materyaller kullanmıyoruz, daha çok ilgi çekici olmasına dikkat ediyoruz.”

Tablo 15’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecini gerçekleştirme yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 15. Okul Öncesi Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecini Gerçekleştirme Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Öğrenme- Sürecini Gerçekleştirme	Öğrencilerin dikkatini etkinlikte tutacak yöntemler kullanmalı 15
	İletişim becerilerini etkinliklerde aktif olarak kullanmalı 7
	Plana uygun gitmeli 5
	Yaparak yaşayarak öğrenme sağlamalı 5
	Öğrencilerle birebir ilgilenmeye çalışmalı 3
	Aktif olmalı 3
	Çocukların becerilerine uygun etkinlikler yapmalı 3
	Çocuğa yeni ufuklar açmalı 2
	Paylaşım içinde olmalı 2
	Zamanı düzenleme becerisi olmalı 2
	Çok yönlü düşünmeli 2
	Anlık krizleri yönetebilmeli 1
	Öğrenciler kesici aletleri kullanırken yanlarında olmalı 1
	Etkinlik esnasında oturma düzenine dikkat etmeli 1
	Öğrenciler için takip çizelgesi tutmalı 1
	Çocukların hayal gücünü geliştirmeli 1
	Esnek olmalı 1
	Rehber konumda olmalı 1
	Aksaklıkları öngörebilmeli 1
	Öğretimi oyunla yapmalı 1

Öğrenme-öğretme sürecini gerçekleştirme alt teması için okul öncesi öğretmenleri en sık tekrar eden görüş olarak öğretmenlerin uygulamalarında öğrencilerin dikkatini etkinlikte tutacak yöntemler kullanmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşü öğretmenlerin iletişim becerilerini etkinliklerde aktif olarak kullanmalarının gerekliliği takip etmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin yaptıkları plana uygun gitmeleri gerektiği ve öğrenmelerini yaparak-yaşayarak öğrenme olacak şekilde planlamalarının gerektiğini belirten öğretmenler aynı zamanda uygulamalar sırasında öğretmenlerin öğrencilerle birebir ilgilenmesi gerektiğini ve süreçte aktif olması gerektiğini de belirtmişlerdir. Okul öncesi

öğretmenlerinin sahip olması gereken öğrenme-öğretme sürecini gerçekleştirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

18Ö: “Çocuğun bilgi ve becerilerini de göz önünde bulundurmam gerekir, çocuk bu etkinliği yapabilir mi yapamazsa ne hisseder.”

16Ö: “Dediğim gibi her çocuğun bir birey olduğunu, hepsinin farklı özellikleri, farklı gelişim alanlarında olduğunu takip ederse, her öğrenciye ait bir takip çizelgesi olursa rahat olur.”

11Ö: “Bunları uygulama aşamasında çocuklarla zaten şey birebir eğitimler veriyoruz, masa başı etkinlikler olsun, sanat etkinlikleri olsun. Daha çok proje tarzında çocukların bireysel farklılıklarını ön plana çıkaracak etkinliklere önem veriyoruz.”

9Ö: “Eğitim sürecinde çocuğu katıyoruz, yaparak yaşayarak daha çok öğrenme olması gerekiyor.”

7Ö: “Sınıf yönetimi yapılırken, öğrencilerin motivasyonunu hep dinamik tutulmalı, her öğrenci aktif rol oynamalıdır.”

Tablo 16’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecini geliştirme ve değerlendirme yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmenleri Öğrenme Sürecini Geliştirme ve Değerlendirme Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Öğrenme Sürecini Geliştirme ve Değerlendirme	Kendini Değerlendirme	Kendini eleştirmeli 7
		Eksik yönlerini bilmeli 4
		Kendini gözden geçirmeli 3
		Dışarıdan gözlemcilerin fikirlerini almalı 2
		Öz değerlendirme formları kullanmalı 1
		Çocukların gözünden kendine bakmalı 1
		Eleştiriye açık olmalı 1
		Meslektaşlarından değerlendirme konusunda destek almalı 1
		Kendini değerlendirmeyi ihmal etmemeli 1
	Öğrencileri Değerlendirme	Sürekli gözlem yapmalı 12
		Çocuktaki gelişmeyi raporlamalı 9
		Çocukların yapabildikleri ve yapamadıkları olarak değerlendirmeli 6

	Bireysel farklılıkları ve ailevi durumları göz önünde bulundurmalı 6
	Çocuklara kazandırdıklarına bakmalı 5
	Paydaşların görüşlerini almalı 4
	Çocuklara dönüt vermeli 2
	Portfolyo oluşturmali 2
	Objektif olmalı 2
	Değerlendirmeyi kıyaslama yapmadan bireysel olarak yapmalı 2
	Yapıcı olmalı 1
	Gün sonunda çocuklarla değerlendirme saati yapmalı 1
Öğrenme Sürecini Değerlendirme	Kazanımlara ulaşılma durumuna bakmalı 9
	Çocuklardan dönüt almalı 5
	Özeleştirme yapmalı 3
	Yaptığı ve yapamadığı uygulamaları belirlemeli 1
	Karşılaştığı sorunların nedenlerini bulmalı 1
	Çocukların seviyelerini göz önünde bulundurmalı 1
	Yöneticilerden değerlendirmelerini istemeli 1
	Planı farklı ortamlarda pekiştirmeli 1

Öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme teması ‘kendini değerlendirme’, ‘öğrencileri değerlendirme’ ve ‘öğrenme sürecini değerlendirme’ olarak üç alt temadan oluşmaktadır. Kendini değerlendirme alt teması için okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin kendini eleştirmesi gerektiği en çok tekrar eden kodlama olarak görülmektedir. Yine öğretmenlerin kendilerini değerlendirmek için eksik yönlerini bilmeleri gerektiği görüşü olmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin kendilerini değerlendirirken kendilerini gözden geçirmeleri gerektiği ve dış paydaşların fikirlerini almaları görüşleri de dikkat çekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken kendini değerlendirme teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5Ö: “Kendini değerlendirirken ben bu çocuklara yetebiliyor muyum, yılsonu geldiğinde öncesi ve sonrası yaptığında büyük bir başarı var mı?”

9Ö: “Kendimi değerlendirirken öz eleştiri yapıyorum yani bir konuyu verirken bu yeterli oldu mu diye kendime bir soruyorum önce eğer yeterli olmadıysa o günkü etkinlik ertesi gün bunun telafisini başka nasıl yöntemler kullanabilirim diye yapmaya çalışıyorum ya da bir sonraki böyle yapsam daha iyi olur diye düşünüyorum.”

11Ö: “Öğretmenin kendini değerlendirmesi açısından çocuklarla başlangıç ve sonuç aşamasında hedeflere ulaşabildi mi onu teyit edebilir. Zaten bir çocuğun başlangıç ve sonuçtaki hali öğretmenin eseri olmuş oluyor. Onunla kendini değerlendirebilir.”

Öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme teması için belirlenen öğrencileri değerlendirme alt temasının kodlamaları incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin sürekli gözlem yapması gerektiği en çok tekrar eden görüş olmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerindeki gelişmeyi raporlaması gerektiği görüşü de öğretmenlerin görüşlerinde sıkça yer verdikleri bir ifade olmuştur. Bunları takip eden görüşler ise; çocukların yapabildiklerinin ve yapamadıklarının değerlendirme kriteri olarak kullanılması ve öğrencilerin bireysel farklılıklarının, ailevi durumlarının değerlendirmede göz önünde bulundurulması şeklindedir. Öğretmenlerin değerlendirme yaparken çocuklara kazandırdıklarına bakması, paydaşların görüşlerini alması gerektiği ve objektif olması gerektiği görüşleri de dikkat çeken ifadeler olmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken öğrencileri değerlendirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

2Ö: “Zaten gözlemler yaparak belli notlar alıyor öğretmenler ama bu gözlemlerin yanı sıra bizim amaç kazanımlarımız var, bu amaç kazanımları daha basite indirgeyerek o çocuk hangisini kazandı kazanımlardan, hangi amaçlara ulaşıldı onları işaretleyebilir böylece çocuğun neye yeterliliği olduğunu, hangisinden mahrum kaldığını, hangisine ilgisinin daha fazla olduğunu böylece tespit edebilir.”

4Ö: “Değerlendirme yaparken doğru ve objektif gözlem yapabilmeli.”

7Ö: “Düzenli bir şekilde gözlem dosyaları tutmalıdır. Öğrencilerin ilerlemeleri aslında onun kendini değerlendirmesini de sağlar. Çocuklar başarılı olmuşsa öğretmende olmuş demektir.”

Öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme teması için belirlenen öğrenme sürecini değerlendirme alt temasının kodlamaları incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin en çok kazanımlara ulaşılma durumuna bakarak değerlendirme yapması gerektiği görüşünü dile getirdikleri görülmektedir. Bu görüşü takip eden en

çok üzerinde durulan öğretmen görüşü ise değerlendirme için çocuklardan dönüt almanın gerektiği olmuştur. Okul öncesi öğretmenleri öğrenme sürecini değerlendirirken özeleştirici yapmanın gerektiğini ve yöneticilerden değerlendirme için destek almanın gerektiğini de savunmuşlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken öğrenme sürecini değerlendirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

13Ö: “Uygulamaları değerlendirmede bir öğretmenin objektif olarak yapabileceğini düşünmüyorum. Sınıfa bir müdür ya da müdür yardımcısı gelerek anlık gözlemle onlardan dönüş alabilir.”

17Ö: “Uygulamaların sonuçlarına göre hem görsel anlamda hem içerik anlamında neye ulaştık, neler yapabiliydik, neler ekleyebilirdik, fazlalık var mıydı ya da yaş seviyelerine uygun muydu şeklinde değerlendirme yapıyorum ben.”

Tablo 17’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin çocukla iletişim yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmenleri Çocukla İletişim Yeterlilikleri

ALT TEMA	KOD
Çocukla İletişim	Çocuk psikolojisi ve ruh sağlığını bilmeli 9
	Çocuğun seviyesine uygun davranmalı 7
	Sevgi-saygı gözetmeli 7
	Çocuğun boy hizasına inmeli-göz teması kurmalı 6
	Dinleme becerisi olmalı 3
	Ben dili kullanmalı 3
	Fiziksel yakınlık ile duygu aktarımı sağlamalı 2
	Çocuğun iletişime açık olduğu anları gözetmeli 2
	İkna kabiliyeti kuvvetli olmalı 2
	Çocukları tanımalı 2
	Çocuğun kendisini model aldığı farkında olmalı 1
	Çocuğun kendisini model aldığı unutmamalı 1
	Olumlu yüz ifadesi kullanmalı 1
	Çocuklara hatalarını oyun ya da etkinliklerle fark ettirmeli 1
	Problem durumları çocukla bireysel konuşmalı 1
	Olumlu disiplin tutumu sergilemeli 1
	Çocuğa birey olduğu hissettirilmeli 1
	Cesaretlendirici olmalı 1
	Gerçekçi konuşmalı 1

Kendini dinletebilmeli 1
Açık ve net ifadeler kullanmalı 1
Donanımlı olmalı 1
Çocuğa söz hakkı vermeli 1
Çocuklarla arkadaş gibi olmalı 1

Çocukla iletişim alt teması altında oluşturulmuş olan kodlamalar incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin bu konudaki en çok tekrar eden görüşü öğretmenlerin çocuk psikolojisi ve ruh sağlığını bilmesinin gerektiği yönündedir. Bunu takiben öğretmenlerin çocuğun seviyesine uygun davranmaları gerektiği ve ilişkilerinde sevgi-saygı gözetmeleri gerektiği görüşlerini yoğunlukla dile getirmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğun boy hizasına inerek göz teması kurması gerektiği görüşü de önemle vurgulanan bir kodlama olmuştur. Bunlara ek olarak katılımcılar; öğretmenlerin fiziksel yakınlık ile duygu aktarımı yapması gerektiğini ve ben dili kullanması gerektiğini de savunmuşlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken çocukla iletişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

2Ö: “Çocuk ruh sağlığından haberdar olmalı, çocukların ruhsal durumlarına göre onlarla iletişimini ayarlayabilmeli, onların neye ihtiyacı varsa bunu tespit edebilmeli ve ona göre bir tutum sergileyebilmeli.”

12Ö: “Duygu aktarımı diyelim yani o sevginin çocuktan öğretmene öğretmenden de çocuğa mutlaka geçmesi gerekir.”

5Ö: “Onunla konuşurken tamam evet dizine eğileceksin, göz seviyesine ineceksin, belki elini tutacaksın, omzuna dokunacaksın, kafasını seveceksin, bu gibi davranışları yapabilirsin ama onunla konuşurken bence her zaman gerçekçi olmamız gerekiyor.”

Tablo 18’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk haklarına duyarlılık yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 18. Okul Öncesi Öğretmenleri Çocuk Haklarına Duyarlılık Yeterlilikleri

ALT TEMA	KOD
Çocuk Haklarına Duyarlılık	Çocuk haklarını bilmeli 13
	Etkinliklerde çocuk haklarına yer vermeli 11
	Saygılı olmalı 3
	Çocukların haklarını kullanmasına fırsat vermeli 2
	Örnek olmalı 2
	Sabırlı olmalı 1
	Fiziksel teması normalleştirmemeli 1
	Ailelere çocuk hakları eğitimleri vermeli 1
	Çocukların fotoğraflarını çekmemeli 1
	Çocukların istismara uğrayabilecekleri durumların farkında olmalı 1

Çocuk haklarına duyarlılık alt teması için okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin en çok çocuk haklarını bilmeli kodlamasını tekrar ettikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin yaptıkları etkinliklerde çocuk haklarına yer vermeleri gerektiği görüşü ise önceki takip eden en çok dile getirilen kodlama olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler görüşlerine göre saygılı olmanın, örnek olmanın ve çocuklara haklarını kullanma fırsatı vermenin gerekliliği de dikkat çekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken çocuk haklarına duyarlılık alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

6Ö: “Öğretmen mesleki etiğinin ilk ilkesi olarak çocuk haklarını benimsemeli ve çocuklara haklarını öğretebilmelidir.”

13Ö: “Kim olursa olsun annesi babası dahi olsa kimsenin ona zorla bir şey yaptıramayacağını bilmeleri gerekiyor. Bunun farkında olması gerekiyor çünkü istismarlar genelde en yakın çevrelerden geliyor. “

17Ö: “Bazen kısıtlanıyor çocuklar anne babaları tarafından bile öğretmenin bu yüzden bilgi sahibi olması gerekir bunları çocuğa aktarması hatta empoze etmesi gerekir ki çocuk bu şekilde yetişip belki de aileyi toplumu değiştirebilsin.”

Tablo 19’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin sağlık ve beslenme yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 19. Okul Öncesi Öğretmenleri Sağlık ve Beslenme Yeterlilikleri

TEMA	ALT TEMA	KOD
Sağlık ve Beslenme	Sağlık Bilinci	İlk yardım bilmeli 12 Çocuk hastalıklarını bilmeli 7 Günlük rutinleri sınıf içinde uygulamalı(el yıkama, diş fırçalama vs.) 4 Hijyen ve temizlik konusunda dikkatli olmalı 3 Engelli öğrenciler konusunda hassas olmalı 3 Kendi beden ve ruh sağlığı yerinde olmalı 2 Sağlık konusunu içeren etkinlikler yapmalı 2 Soğukkanlı olmalı 2 Örnek olmalı 2 Düzen sağlamalı 1 Çocukları spor yapmak konusunda bilgilendirmeli 1 Anatomi bilgisi olmalı 1 Aileleri özbakım konularında bilinçlendirmeli 1
	Doğru ve Dengeli Beslenme	Çocuklarda olumlu ve sağlıklı beslenme davranışları geliştirecek çalışmalar yapmalı 21 Yemek listesini dengeli olacak şekilde yapmalı 12 Yemek seçiminde örnek olmalı 6 Çocuklara yiyecekler ve etkilediği organlar hakkında bilgi vermeli 4 Görgü kurallarını çocuklara aktarmalı 2 Velileri dengeli beslenme konusunda bilgilendirmeli 2 Çocukların alerji ya da hastalıklarını bilerek beslenmelerini sağlamalı 2 Çocukların yarımsız yeme becerilerini geliştirmeli 1 Velilerin maddi durumunu beslenme listesi hazırlarken göz önünde bulundurmalı 1

Sağlık ve beslenme teması; sağlık bilinci ile doğru ve dengeli beslenme alt temalarından oluşmaktadır. Sağlık bilinci alt teması için okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinin yer aldığı kodlamalar incelendiğinde öğretmenlerin en çok ilk yardım bilmesinin gerekliliğini söyledikleri görülmektedir. Öğretmenlerin çocuk hastalıklarının neler olduğunu bilmeleri gerekliliğine de büyük önem veren öğretmenlere göre günlük rutinlerin sınıf içinde uygulanması gerektiği görüşünü de belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerine göre engelli öğrenciler konusunda hassas davranması gereken öğretmenlerin aynı zamanda hijyen ve temizlik konusunda da dikkatli olmalarını gerekli görmüşlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken sağlık ve beslenme teması için oluşturulan sağlık bilinci alt teması ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

25Ö: “Temizlik konusunda broşürler hazırlıyorum işte dişlerini fırçalıyor mu her haftalık şeyleri var yaptıkları için kalpleri boyuyorlar o sorumluluğu da aldılar.”

21Ö: “İlk yardım bilgisinin olması lazım, ilk yardım bilince zaten sağlık konusuyla ilgili şeyleri bilebiliyor alabiliyor.”

16Ö: “Yani 3-6 yaş arası tüm hastalıklar hakkında bilgili olmalı diye düşünüyorum.”

Sağlık ve beslenme teması altında yer alan doğru ve dengeli beslenme alt temasına ait kodlamalar incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin en çok çocuklarda olumlu ve sağlıklı beslenme davranışları geliştirecek çalışmalar yapmalarının gerektiği görüşünü ileri sürmüşlerdir. Katılımcıların görüşlerine göre öğretmenlerin sınıf içinde uygulanacak yemek listesini dengeli olacak şekilde yapmaları gerekmektedir. Katılımcı 7Ö’nün görüşüne göre; “Bireysel yani destek almadan yemek yemelerine destek olmalı ve bunun için gerekli fiziksel gelişimi destekleyici çalışmalar yapmalıdır.” Öğretmenlerin çocukların yarımsız yeme becerilerine ilişkin katılımcı görüşüne ilaveten yemek seçiminde örnek olması gerektiği ve çocuklara yiyecekler ile etkilediği organlar hakkında bilgi vermeleri gerektiği görüşleri yer almaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken sağlık ve beslenme ana teması için oluşturulan doğru ve dengeli beslenme alt teması ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

14Ö: “C vitamini içeren bir çok sebze ve meyvemiz var diyince çocuklar ama öğretmenim C vitamini ne ki hangi sebze, ben bunu nasıl yiyebilirim diyor. Hadi gelin hep birlikte portakal sıkalım deyip portakalı hiç sevmeyen çocuklar bile sadece hastalıktan korunmak için şu hastalıklardan koruyor diye içmeye çalışıyor.”

9Ö: “Okulda listeye sebze yazmaya, yazarken de karbonhidrat, protein, vitamin dengesinin sağlanmasına özen gösteriyoruz. Haftanın bir günü sebze yemeği bir gün proteinli bir yemek, bir gün meyve günü yapıyoruz mesela her gün saat 4de meyve saatimiz var, meyve yemeyen çocuklar alıssın diye.”

Tablo 20’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin güvenlik önlemleri yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 20. Okul Öncesi Öğretmenleri Güvenlik Önlemleri Yeterlilikleri

TEMA	ALT TEMA	KOD
Güvenlik Önlemleri	Sınıf ve Okulu	Okul içinde tehlike arz edecek her türlü yapıyı çocuklara uygun ve zararsız hale getirmeli 39
	Güvenli Hale Getirme	Okul içinde ve yapılan uygulamalar sırasında çocukların güvenliğini en üst düzeyde tutmalı 18 Giriş çıkışta çocukları teslim edip alacak velilerin bilgilerini almalı 3 Okulda güvenlik görevlisi olmalı 3 İş güvenliği konusunda bilinçli olmalı 2 Kapılar kilitli olmalı 1 İlkokul binası ise anasınıfı öğrencileri için ayrı bir giriş sağlamalı 1 Mahremiyet konusunda sınıf içi önlemler almalı 1
	Güvenlik Bilinci Oluşturma	Önemli telefon numaraları çocuklara öğretilmeli 4 Çocukların güvenlik önlemlerini bilmelerini ve içselleştirmelerini sağlamalı 2 Çocuklara bedensel güvenlik konusu aşılanmalı 1 Çocuklara mahremiyet eğitimi vermeli 1 Mahremiyet konusunda aileleri bilgilendirmeli 1 Kişisel güvenlik konusunda bilinçli olmalı 1 Doğal afet durumları ile ilgili çocukları bilgilendirmeli 1

Güvenlik önlemleri oluşturma teması; sınıf ve okulu güvenli hale getirme ile güvenlik bilinci oluşturma olarak belirlenen iki alt temadan oluşmaktadır. Sınıf ve okulu güvenli hale getirme alt teması için okul öncesi öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde en çok dile getirilen kodlamanın okul içinde tehlike arz edecek her türlü yapıyı çocuklara uygun ve zararsız hale getirmeli olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre öğretmenlerin okul içinde ve yapılan uygulamalar sırasında çocukların güvenliğini en üst düzeyde tutmalarının gerektiği ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar bunlara ek olarak öğretmenlerin giriş çıkışta çocukları teslim edip alacak velilerin bilgilerini almaları gerekliliğini ve okulda güvenlik görevlisi olmasının gerekliliğini de belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken güvenlik önlemleri teması için oluşturulan sınıfı ve okulu güvenli hale getirme alt temaları ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

10Ö: “Mesela dolapların, masaların sınıf içinde sivri köşeli olmaması oval olması, zeminin kaygan olmaması, sınıfta batıcı, kesici, delici aletlerin ortada olmaması, eğer okul içinde merdiven varsa iniş çıkışlarda önlemin alınması, herhangi bir elektrik prizinin açık alanda kalmaması gibi.”

1Ö: “Çocukları asla yalnız bırakmamız gerekiyor sınıfta.”

15Ö: “Güvenlikle ilgili çocuğun aile bilgilerine mutlaka sahip olmalı, aile bireylerinin hepsini mutlaka tanımalı bu yüzden bir özgeçmiş ya da ön bilgilendirme mutlaka almalı.”

Güvenlik önlemleri teması için belirlenen güvenlik bilinci oluşturma alt temasını oluşturan kodlar incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin önemli telefon numaralarının çocuklara öğretilmesi gerektiği görüşünü dile getirmişlerdir. Çocukların güvenlik önlemlerini bilmelerini ve içselleştirmelerini sağlamalarının öneminden bahseden okul öncesi öğretmenleri aynı zamanda doğal afet durumları ile ilgili çocukları bilgilendirmelerinin gerektiğini de ileri sürmüşlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken güvenlik önlemleri ana teması için oluşturulan güvenlik bilinci oluşturma alt temaları ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

13Ö: “Herhangi bir doğal afet olduğu sırada neler yapmamız gerektiğini hikayelerle ya da drama yöntemiyle çocuklara anlatabiliriz yani anlatıyoruz çocuklara. Bir yangın olduğunda en azından 110 itfaiyeyi araması gerektiğini çünkü artık sayıları biliyorlar 1- 1- 0 şeklinde öğretebiliriz.”

6Ö: “Çocuklara bedensel güvenlikleri ile ilgili oyunlar oynatarak farkındalık kazandırmalı”

Tablo 21’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin aile ile işbirliği yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 21. Okul Öncesi Öğretmenleri Aile İle İşbirliği Yeterlilikleri

TEMA	ALT TEMA	KOD
Aile	Aile	Aileyi tanımalı-sorunlarını bilmeli 13
İle İşbirliği	İle İletişim	Velilerle bir araya gelmek için planlamalar yapmalı 11
		Çocuklarla ilgili konuları aileleri ile paylaşmalı 5
		Veli ile seviyeli bir iletişimi olmalı 3
		Rehber öğretmenden destek almalı 3
		Konuşma seviyesini velinin anlayacağı düzeyde tutmalı 2
		İletişim konusunda kendini geliştirmeli 2

	Çocukların geride kaldığı konular için aile ile görüşülüp evde destek sağlamalı 1
	Veli psikolojisi bilmeli 1
	Aile ile işbirliği yapmalı 1
	Velilere danışmanlık yapmalı 1
	Hafta sonu etkinlikleri düzenlemeli 1
Aile Eğitimi	Seminerler düzenleyerek ailelere çocuk gelişimi ile ilgili konularda eğitimler vermeli 16
	Rehber öğretmenlerden destek almalı 2
	Veli toplantılarını eğitim amaçlı kullanmalı 2
	Çocukla zaman geçirmelerine yönelik eğitimler düzenlemeli 2
	Velileri farklı eğitimlere yönlendirmeli 1
	Ailenin çocuğu tanınmasına yönelik eğitimler düzenlemeli 1
	Velilerin birbir ihtiyaç duydukları konularda konuşmalar yapmalı 1
	Bilgilendirme yazıları hazırlamalı 1
	Broşür çalışmaları yapmalı 1
	Anne-baba eğitimi sertifikası olmalı 1
Aile Katılımı	Aileyi etkinlik için sınıfa davet etmeli 17
	Evde ailenin çocukla yapacağı çalışmalar hazırlamalı 6
	Meslek tanıtımlarında ailelerden yardım almalı 3
	Velinin sınıfa sürekli müdahil olmasını engellemeli 1

Aile ile işbirliği teması; aile ile iletişim, aile eğitimi ve aile katılımı olarak üç alt temaya ayrılmıştır. Aile ile iletişim teması altında belirlenmiş olan kodlamalar incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin çocukların ailelerini tanımaları ve sorunlarını bilmeleri gerektiği görüşünün öne çıktığı görülmektedir. Bunu takiben öğretmenlerin velilerle bir araya gelmek için planlamalar yapmaları gerektiği görüşü de önemli bir yer tutmaktadır. Öğretmenlerin çocuklarla ilgili konuları aileleri ile paylaşımları görüşünü dile getiren katılımcılar aynı zamanda öğretmenlerin veli ile seviyeli bir iletişimi olması gerektiği ve aile ile iletişim konusunda rehber öğretmenlerden destek alması gerektiği görüşleri dikkat çekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken aile çalışmaları teması için oluşturulan aile ile iletişim alt teması ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5Ö: “Öncelikle öğretmenin sınıfındaki bütün çocukların özgeçmişini bilmesi gerekiyor, olabilir parçalanmış aile çocukları, anne babası boşanmış ya da vefat etmiş ya da yuvada büyüyor olabilir, babasında annesinde bir engel olabilir. Bu çocukları önceden bilmesi gerekiyor.”

12Ö: “Aileyle iletişim halinde olması gerekiyor, çocuğun herhangi bir durumunda aileye ulaşım bilgilendirmesi gerekiyor.”

Aile ile işbirliği teması altında oluşturulan aile eğitimi teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara göre öğretmenlerin seminerler düzenleyerek ailelere çocuk gelişimi ile ilgili konularda eğitimler vermeleri gerektiği görüşü en çok tekrar eden katılımcı görüşü olurken öğretmenlerin, rehber öğretmenlerden destek almaları gerektiğini de dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin veli toplantılarını eğitim amaçlı kullanmaları gerektiğini söyleyen katılımcılar aynı zamanda öğretmenlerin veliler için çocukla zaman geçirmelerine yönelik eğitimler düzenlemeleri gerektiğini de belirtmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken aile çalışmaları ana teması için oluşturulan aile eğitimi alt teması ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

25Ö: “Bu sene belirli konular söyledik rehber öğretmenimize bu konularda seminer veriyor. Seminer başlıkları belirlendi sınıftan katılmak isteyenlere broşür verdik isim söylediler bize şimdi de her ay toplantı yapıyorlar konferans salonunda onları bilgilendiriyor.”

22Ö: “Aile eğitimi konusunda seminerler verilebilir mesela daha yeni bir seminerimiz vardı çocuklar hakkında, çocukların gelişimi hakkında.”

Aile ile işbirliği teması altında belirlenen aile katılımı alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kodlamalara göre öğretmenlerin en çok yapması gereken çalışmanın aileyi etkinlik için sınıfa davet etmek olması gerektiği görülmektedir. Buna ilaveten katılımcılar, öğretmenlerin ailelerin evde çocukla yapacağı çalışmalar hazırlaması gerektiğini de dile getirmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin öğrencilerine meslekleri tanıtmak için ailelerin yaptıkları meslekleri kullanarak onlardan yardım almaları şeklinde aile katılımı çalışmaları yapabileceklerini söyleyen katılımcılar aynı zamanda velilerin sınıf içi durumlara fazladan müdahil olarak sınıfın dengesini de bozmamaları gerektiği görüşünü de paylaşmışlardır. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken aile çalışmaları teması için oluşturulan aile katılımı alt teması ile ilgili katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

6Ö: “Aile ile öğretmen arasında kesin bir çizgi olmalı ve velinin sınıf içi her koşula müdahale edebilme hakkı olmasına engel olunmalı”

3Ö: “Ev gezileri yaparak ya da hafta sonları aileler gelip aile katılımı yapılarak o ailenin az çok alt yapısı çözülebilir.”

1Ö: “Mesela itfaiye haftasında bir kızımızın babası itfaiyeci onu çağırdık.”

Tablo 22’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 22. Okul Öncesi Öğretmenleri Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Toplum	Öğrencileri ve kendisi için farklı kurumlarla ortak çalışmalar yapmalı 14
ve	Farklı işletmelere geziler düzenlemeli 10
Kuruluşlarla	Yardım kampanyaları düzenlemeli 5
İşbirliği	Sınıf içi sosyal sorumluluk etkinlikleri yapmalı 3
	Çocukları doğayla buluşturmalı 1
	Çocuklara geri dönüşüm bilinci kazandırmalı 1
	Hayvan hakları çalışmaları yürütmeli 1

Toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği teması için oluşturulan kodlamalar incelenmiş ve öğretmenlerin en yoğun olarak öğrencileri ve kendisi için farklı kurumlarla ortak çalışmalar yapmalı görüşünü dile getirdiği görülmüştür. Katılımcılara göre öğretmenlerin farklı işletmelere geziler düzenleyerek çocukların öğrenmelerini sağlaması da önem taşımaktadır. Bunlara ek olarak öğretmenlerin yardım kampanyaları düzenlemeler gerektiğini söyleyen katılımcılar sınıf içi sosyal sorumluluk etkinlikleri yapmalarını da gerekli görmüşlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

3Ö: “Köy okulları ve kardeş okullar için kitap, kırtasiye malzemeleri toplanarak velilerle, okul çevresindeki ailelerle yardımlar toplanarak ya da kermesler yapılarak onlar için yardımlar toplanabilir.”

9Ö: “Mesela itfaiye haftasında itfaiyeyi ziyarete gidiyoruz, polis haftasında emniyete ziyarete gidiyoruz, kütüphaneler haftasında kütüphaneye gidiyoruz bunun dışında çocuklarla mesela ekmek fabrikasına gidiyoruz hani bu tarz gezilerimiz oluyor.”

15Ö: “Ben STK’larla açıkçası çok fazla iletişimde olmanın gerekli olduğunu düşünüyorum yani çocuğa çünkü hep yaşayarak öğretmeyi desteklediğimiz için. STK’larla yapılan bağışçılık olur ne bileyim ağaç dikme, fidan dikme olur, bizzat deneyimlediği yaşayarak yapacağı sosyal etkinliklere katılması çocuk için şahane bir şey.”

Tablo 23’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi öğretmenlerinin profesyonellik ve mesleki gelişim yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 23. Okul Öncesi Öğretmenleri Profesyonellik ve Mesleki Gelişim Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Profesyonellik ve Mesleki Gelişim	Profesyonellik	İletişim için gerekli becerilere sahip olmalı 42
		İş disiplinine sahip olmalı 12
		Yenilikçi olmalı 5
		Çocuğa öğretilcek şeylere hakim olmalı 5
		Öğretmenlerle işbirliği yapmalı-yardım almalı 4
		İşini sevmeli 3
		Genel kültür bilmeli 3
		Pedagojik formasyon bilgisine hakim olmalı 2
		Bilim ve teknolojinin gerektirdiği her türlü bilgiye hakim olmalı 1
		Bilimsel bakış açısı olmalı 1
		Özel eğitimde yeterli olmalı 1
	Mesleki Gelişimi Sağlama	Seminerlere-kurslara katılmalı 19
		Alan bilgisi olmalı 17
		Sosyal medyayı-teknolojiyi öğrenme amaçlı kullanmalı 9
		Araştırma yapmalı 7
		Kitap okumalı 4
		Öğrenmeye açık olmalı 3
		Gündemi takip etmeli 3
		Farklı yaklaşımları(zeka oyunları, kuramcıların eğitim modelleri) sınıfında uygulamalı 2
		İşbirliği yapmalı 2
		Planlama ile ilgili eğitimlere katılmalı 1
		Yüksek lisans yapmalı 1
		Öğretim üyelerinin bilgilerini takip etmeli 1
		Projelerde yer almalı 1
		Eksiklerini bilmeli 1

Profesyonellik ve mesleki gelişim temasını profesyonellik ve mesleki gelişimi sağlama alt temaları oluşturmaktadır. Profesyonellik alt teması ile ilgili okul öncesi öğretmenlerin görüşleri incelenmiş ve kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcılara göre öğretmenlerin sahip olması gereken en önemli özelliğin iletişim için gerekli becerilere sahip olmak olduğu göze çarpmaktadır. Bunun yanında okul öncesi öğretmenlerinin iş disiplinine sahip olması, çocuklara öğreteceği bilgilere hakim olması ve yenilikçi olması gerektiğini belirten katılımcılara göre öğretmenlerin diğer öğretmenlerle işbirliği yapması ve gerekli durumlarda yardım alması da profesyonellik için gerekli görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken profesyonellik alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5Ö: “Diğer öğretmenlerden ilham alması gerekiyor, yardım alması gerekiyor. Sosyal medya çok aktif günümüzde aradığımız her şeyi bulabiliyoruz, sosyal medyadan yardım alması gerekiyor.”

10Ö: “Meslektaşlarımızla bir araya gelip fikir alışverişi yapılabilir, birlikte bir şeyler yapılabilir, beyin fırtınası yapılabilir, ortak etkinlikler hazırlanabilir.”

Profesyonellik ve mesleki gelişim teması için oluşturulan mesleki gelişimi sağlama alt teması altında kodlamalar oluşturulmuştur. Katılımcılara göre öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek için alanı ile ilgili düzenlenen seminerlere, kurslara katılmaları gerektiği görüşü en çok tekrar eden görüş olmuştur. Öğretmenlerin alan bilgisine sahip olmalarının gerekliliğini vurgulayan katılımcılar aynı zamanda sosyal medyayı ve teknolojiyi öğrenme amaçlı kullanmalarının da önemine değinmişlerdir. Katılımcılara göre okul öncesi öğretmenlerinin alanları ile ilgili olarak sürekli araştırma yapmaları da gerekmektedir. Katılımcıların öğretmenlerde aradığı özellikler arasında öğretmenlerin kitap okuması, genel kültür bilmesi, öğrenmeye açık olması, gündemi takip etmesi gibi özelliklerin yer aldığı da görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olması gereken mesleki gelişimini sağlama alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

21Ö: “Seminerlere katılabilir, seminer ve eğitim olduğu zaman ben hemen gidiyorum, bazıları ücretli de olabiliyor. Evet okul okuduk mezun olduk ama toplum

Okul öncesi yardımcı öğretmen yeterlilikleri için yardımcı öğretmenlerden gelen bilgilerle oluşturulan temalar; ‘kişisel özellikler’, ‘öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama’, ‘öğrenme-öğretme sürecini destekleme ve gerçekleştirme’, ‘öğrenme-öğretme sürecini geliştirme ve değerlendirme’, ‘çocukla iletişim’, ‘çocuk haklarına duyarlılık’, ‘sağlık ve beslenme’, ‘güvenlik önlemleri’, ‘aile ile işbirliği’, ‘toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği’ ve ‘profesyonellik ve mesleki gelişimini destekleme’ olmak üzere 11 başlıktan oluşmaktadır. İlgili temalara ait yapılmış kodlamalar ve bu kodlamalara ilişkin açıklamalara aşağıda tablolarda gösterilerek yer verilmiştir.

Tablo 24’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin kişisel özellikler yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 24. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Kişisel Özellikler Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Kişisel Özellikler	Anlayışlı olmalı 20
	Yaratıcı ve sanatsal yönü olmalı 20
	Tutarlı olmalı 12
	Samimi olmalı 10
	Sabırlı olmalı 10
	Duyarlı olmalı 4
	Otorite olmamalı 2
	Psikolojisi düzgün olmalı 2
	Dürüst olmalı 1
	Tarafsız olmalı 1
	İyi biri olmalı 1
	Kibar olmalı 1
	Hoşgörülü olmalı 1
	Tatlı dilli olmalı 1
	Özgüvenli olmalı 1
	Sosyal olmalı 1
	Cesur olmalı 1
	Disiplinli olmalı 1
	İçe kapanık olmamalı 1
	Pratik olmalı 1
	Atılgan olmalı 1
	Anaç olmalı 1
	Sağlam karakterli olmalı 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler için yardımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan kişisel özellikler alt teması için oluşturulan kodlamalar incelendiğinde katılımcılara göre okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken en belirgin özellik yardımcı öğretmenin anlayışlı olmasıdır. Katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin yaratıcı ve sanatsal yönü olması da en çok tekrar eden özelliklerden bir diğeridir. Bunları takiben tutarlı olması beklenen yardımcı öğretmenlerin aynı zamanda samimi ve sabırlı olması gerekliliği de dile getirilmiştir. Katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin duyarlı olmalarının gerekliliğini de vurgularken psikolojilerinin düzgün olması gerektiğini ve otorite olmaması gerektiği görüşünü de paylaşmışlardır. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken kişisel özellikler alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

17YÖ: “Öncelikle yaratıcı olmalıdır, hep aynı şeyleri, başkalarının yaptığı şeyleri taklit etmesinden kendisi bazı materyalleri yapabilmelidir ve hızlı olmalıdır.”

19YÖ: “Anlayışlı olmalı dediğim gibi çocukları dinlemeli ve sorunlara çözüm yolları bulmalı, çözüm yolu bulamıyor diye hemen kestirip atmamalı, uğraşmalı, baştan savma cümleler kurmamalı, kısa cevaplar vermemeli.”

21YÖ: “Bir kere çocukları çok sevmesi lazım. Gürültü ve sese tahammül edebilmeli, bundan zevk alması lazım. İçindeki çocuk kesinlikle yaşıyor olmalı hatta içinde bir çok çocuk olması lazım diye düşünüyorum. Mutlu olması önemli, işini severek yapması önemli.”

Tablo 25’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 25. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecine Hazırlık ve Planlama Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Öğrenme-	Materyal hazırlıklarını önceden yapmalı 15
Öğretme	Planlamada öğretmene yardımcı olmalı 9
Sürecine	Uygulama alanını etkinliğe uygun hale getirmeli 7
Hazırlık	Çocukların yaş ve gelişimlerine uygun planlama yapmalı 5
ve Planlama	Etkinlik öncesi çocukları etkinliğe hazırlamalı 4
	Materyallerin eksiksiz olmasını sağlamalı 3
	Çocuklara uygun materyalleri seçmeli 2
	Çocukların beğenilerini öğretmenle paylaşmalı 1
	Küçük malzemelerden güzel etkinlikler çıkarmalı 1
	Öğretmenin yaptığı her şeyi yapabilmeli 1
	Etkinlik öncesi kendisi yaparak denemeli 1
	Bulunduğu bölgenin kültürel özelliklerini dikkate almalı 1

Öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama alt teması için oluşturulan kodlamalar incelendiğinde katılımcılara göre okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin materyal hazırlıklarını önceden yapması gerektiği görüşü en çok tekrar eden özellik olmuştur. Yardımcı öğretmenlerin planlamada öğretmene yardımcı olmaları gerektiğini dile getiren katılımcılara göre uygulama alanını etkinliğe uygun hale getirmeleri de yardımcı öğretmenlerin yapması gerekenler arasındadır. Bazı katılımcılar, çocukların yaş ve gelişimlerine uygun planlama yapma işini yardımcı öğretmenlerin yapması gerektiğini söylerken etkinlik öncesi çocukları etkinliğe hazırlaması gerektiğini dile getiren katılımcılarda bulunmaktadır. Bunlara ilaveten materyallerin eksiksiz olmasını sağlama işinin de yardımcı öğretmenlerin sorumluluğu olduğunu düşünen katılımcılara göre çocuklara uygun materyalleri seçmesi de gerekmektedir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken öğrenme-öğretme sürecine hazırlık ve planlama alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

3YÖ: “Etkinliğe hazırlık yapabilir çocukların sayısına şeyine göre. Önceden etkinliği hazırlaması lazım çocuklar gelmeden önce, çocukların yaşına ve sayısına göre. Ona göre düzenlemesi gerekiyor sınıfı.”

16YÖ: “Tüm materyallerin her bakımdan, her yönden eksiksiz bir şekilde olması gerekiyor. Aynı zamanda etkinliğe başlamadan önce de ortamda hazır bulunması gerekiyor ki çocuklar ne yapmak için ne lazım onu daha iyi anlayabilsinler.

Materyallerin eksik olmaması gerek çünkü etkinliğin uygulanışı yanlış olabilir ya da sonuç istenen gibi olmayabilir.”

25YÖ: “Öğretmene yardım edebilir. Hocanın istediği şekilde sınıfı hazırlayabilir, çocukları hazırlayabilir. Materyal gerekliyse onları masanın üzerine hazırlayabilir veya çocukların masalarına dağıtabilir ya da çocukların ellerine de verebilir.”

Tablo 26’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecini destekleme ve gerçekleştirme yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 26. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Öğrenme-Öğretme Sürecini Destekleme ve Gerçekleştirme Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Öğrenme- Öğretme Sürecini Destekleme ve Gerçekleştirme	Öğretmene destek olmalı 11
	Çocuklara yardımcı olmalı 9
	Çocukların ilgi ve yeteneklerini bilmeli 6
	Konuyu eğlenceli hale getirmeli 5
	Problem durumlara anında müdahale edebilmeli 3
	Etkinlik hakkında çocuklara önceden bilgi verip göstermeli 2
	Gözlemci olmalı 2
	Etkinliğin yapılış sürecine aktif olarak katılmalı 1
	Çocukların çalışmayı doğru yapıp yapmadığını kontrol etmeli 1
	Bütün öğrencilerin katılımını sağlamalı 1
	Sınıfı kontrol altında tutmalı 1
	Kendi ilgi alanlarını uygulamalara eklemeli 1
	Öğrencilere özbakım becerilerinde yardımcı olmalı 1
	Çocuklara farklı düşünmeyi öğretmeli 1
	Gürültüye dayanıklı olmalı 1

Öğrenme-öğretme sürecini destekleme ve gerçekleştirme alt teması için oluşturulan kodlamalar incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği yardımcı öğretmen özelliğinin öğretmene destek olmak olduğu görülmektedir. Etkinlikler sırasında yardımcı öğretmenlerin çocuklara yardımcı olmaları gerektiğini söyleyen katılımcılar bunun yanında çocukların ilgi ve yeteneklerini bilmeleri gerektiğini de belirtmişlerdir. İşlenen konuyu eğlenceli hale getirmesi beklenen yardımcı öğretmenlerin sınıf içinde oluşabilecek problem durumlara anında müdahale edebilmesi de katılımcıların aradığı özelliklerdendir. Bunlara ek olarak katılımcılar,

etkinlik hakkında çocuklara önceden bilgi verip göstermesi gerektiğini söyleyen yardımcı öğretmenlerin gözlemci olmaları gerektiğini de dile getirmişlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken öğrenme-öğretme sürecini destekleme ve gerçekleştirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

1YÖ: “Çocuğun dikkat edebileceği etkinlikler yapılmalı genel klasik etkinliklerden çok çocuğun eğlenebileceği hem de oyunla öğreneceği sadece kağıt üzerindeki etkinlikler değil farklı, çeşitli, oyunla zenginleştirilmiş etkinliklerle öğrenmesi sağlanabilir.”

3YÖ: “Yapamayan çocuğa destek olabilir, makası kesemeyen çocuğa. Etkinlikleri doğru yapıyor mu diye çocukları gözlemleyebilir.”

19YÖ: “Çocukların dikkatini öğretmene vermelerini sağlar, çocuklar kendi aralarında konuşuyorlarsa hadi bakalım öğretmenimiz ne anlatıyor dinlememiz lazım gibi şeyler söyleyip çocuğun dikkatini öğretmene çekmelidir. Etkinlik yürütülürken ihtiyaç olursa hem öğretmene hem çocuğa her konuda yardımcı olmalıdır yardımcı öğretmen.”

Tablo 27’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecini geliştirme ve değerlendirme yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 27. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Öğrenme Sürecini Geliştirme ve Değerlendirme Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Öğrenme Geliştirme ve Değerlendirme	Sürecini Kendini Değerlendirme	Çocuklara bakarak kendini değerlendirmeli 7
		Eleştirilere açık olmalı 5
		Öğretmenden değerlendirme yapmasını istemeli 4
		Ailelerden dönüşler almalı 2
		Kendine dışarıdan bir göz gibi bakabilmeli 2
		Özeleştirii yapabilmeli 2
		Kendi ile ilgili notlar tutmalı 2
		Öğretmenle kendini kıyaslamalı 2
		Çeşitli yöntem ve araçlarla kendini değerlendirmeli 1
		Öğrencilerini
		Gözlem yapmalı 16

Değerlendirme	Öğretmen ile gözlemlerini paylaşmalı 8 Öğrencileri yaş grubunun gelişim özelliklerine göre değerlendirmeli 6 Çocukların yapabildikleri ve yapamadıklarını değerlendirmeli 5 Testleri ve değerlendirme formlarını kullanmalı 3 Çocukların öğrenmelerini sorular sorarak değerlendirmeli 3 Öğretmenin gözden kaçırdıklarını görebilmeli 3 Okula başladıkları andan itibaren gösterdikleri gelişmeye göre değerlendirmeli 2 Değerlendirmeleri öğretmenle birlikte yapmalı 2 Öğrencileri kıyaslamamalı 2 Objektif olmalı 2 Çocukların iletişimlerini değerlendirmeli 1 Yargılayıcı ifadeler kullanmamalı 1 Öğrencilerle ilgili notlar tutmalı 1 Tek bir noktaya odaklanıp değerlendirme yapmamalı 1
Uygulamaları	Etkinliğin çocukları yaş grubuna uygunluğunu kontrol etmeli 12
Değerlendirme	Etkinliğin çocuklara sağladığı yararları bakmalı 9 Çocukların keyif alma durumuna göre değerlendirmeli 2 Sürece yönelik değerlendirme yapmalı 1 Öğretmenlerden destek almalı 1 Kamera kayıtlarını izleyerek değerlendirme yapmalı 1 Planların uygunluğunu değerlendirmeli 1 Araç gereçlerin durumunu değerlendirmeli 1 Uygulamaların çocukların seviyelerine uygunluğuna bakmalı 1 Çocukların etkinliğe katılımına göre değerlendirmeli 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler için yardımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme teması; kendini değerlendirme, öğrencilerini değerlendirme ve uygulamaları değerlendirme alt temalarından oluşmaktadır. Kendini değerlendirme alt teması için katılımcıların en yoğun dile getirdiği özellik yardımcı öğretmenlerin çocuklara bakarak kendini değerlendirmeleri gerektiği olmuştur. Bunu takiben katılımcıların yardımcı öğretmenlerde aradığı özellikler için eleştirilere açık olmaları ve öğretmenden değerlendirme yapmasını istemeleri gelmektedir. Katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin ailelerden dönüşler alması, kendine dışarıdan bir göz gibi bakabilmesi ve özeleştiri yapabilmesi de sahip olması gereken kendini değerlendirme özellikleri arasındadır. Yardımcı öğretmenlerin kendilerini değerlendirmek için kendi ile ilgili notlar tutması gerektiğini söyleyen katılımcılar aynı zamanda öğretmenle kendini kıyaslaması ve testler aracılığı ile kendini değerlendirmesi gerektiğini dile

getirmişlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken kendini değerlendirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

7YÖ: “Kendine gün sonunda bir form oluşturabilir, sorular oluşturabilir, gün bittikten sonra kendini değerlendirir, bugün neler yapabildim, neler yapamadım. Hangi konularda kendimi geliştirmem gerekiyor gibi. Bu sorularla kendini değerlendirebilir. Yapamadığı şeyleri acaba kendi mi yapamıyor yoksa bunu öğrencilere katarken kullandığı teknik mi yanlış, bunun gibi bir çok soru sorarak kendini değerlendirebilir.”

9YÖ: “Bir kere her gün eve gittiğim zaman ben bugün yaptıklarımıda vermek istediğimi doğru bir şekilde verebildim mi diye eleştirmesini bilmeli. Ben bugün bunu yaptım ama doğru mu yaptım, doğru bir şekilde çocuklara verebildim mi diye eleştiri yapmalı.”

17YÖ: “Tamamen dışardan bir göz, başkası gibi bakmalıdır. Ben nasıl davranıyorum ve çocuklara neler katabiliyorum bakmalıdır. Kendini bir tartmalı ve ne kadar yeterliyim, acaba çocuğa bunu gerçekten öğretebiliyor muyum diye kendini sorgulamalıdır.”

Öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme teması altında oluşturulan öğrencilerini değerlendirme alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara göre yardımcı öğretmenlerin öğrencileri değerlendirme için sahip olması gereken özelliklerin içinde katılımcılar tarafından en çok dile getirilen özelliğin gözlem yapması gerektiği olurken bunu takiben öğretmen ile yaptığı gözlemlerini paylaşması gerektiği görüşü belirtilmiştir. Yardımcı öğretmenlerin öğrencileri yaş grubunun gelişim özelliklerine göre değerlendirmeleri gerektiğini düşünen katılımcıların bir kısmı da öğrencileri yapabildikleri ve yapamadıkları olarak değerlendirmeleri gerektiğini dile getirmişlerdir. Çocukları değerlendirirken yardımcı öğretmenlerin, öğretmenin gözden kaçırdıklarını görebilmesi gerektiğini söyleyen katılımcılar yine değerlendirme için testleri ve değerlendirme formlarını kullanmaları, çocukların öğrenmelerini sorular sorarak değerlendirmelerini gerekli görmüşlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken

öğrencilerini değerlendirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

27YÖ: “Gözlem yapabilir veya çocuklarla daha iyi iletişim kurarak onların hangi becerilerinin daha iyi olduğunu keşfedebilir oyun esnasında, etkinlikler sırasında.”

26YÖ: “Çocukların hepsinin arasında bireysel farklılıklar var, gelişim özellikleri var. Hepsini bir arada tutamazsın, hepsini tek tek değerlendirmen lazım, gözlemlemen lazım, bizlerin buna göre değerlendirmesi lazım.”

11YÖ: “Benim küçük bir ajandam var ona şey yazıyorum işte öğrencilerle ilgili şu çok sessiz falan diye ya da hep o atılıyor diğerlerine hiç fırsat vermiyor diye. Bunları öğretmenle de paylaşıyorum. O da görüyor tabi ama fark etmediklerini ben söylüyorum.”

Öğrenme sürecini geliştirme ve değerlendirme teması altında oluşturulan uygulamaları değerlendirme alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara göre katılımcılar yardımcı öğretmenlerin uygulamaları değerlendirme için sahip olması gereken özelliklerinin başında etkinliğin çocukların yaş grubuna uygunluğunu kontrol etmek geldiğini dile getirmişlerdir. Katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin yapılan etkinliğin çocuklara sağladığı yararları bakarak değerlendirilmesi gerektiği görüşünü de yoğun bir şekilde dile getirmişlerdir. Katılımcılar buna ilaveten yardımcı öğretmenlerin etkinlikleri çocukların keyif alma durumuna göre değerlendirmelerinin de gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken uygulamaları değerlendirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

4YÖ: “Çocukların katılıp katılmadıklarını, sıkılıp sıkılmadıklarını ya da o ara kavga edip etmediklerine de bakılabilir.”

7YÖ: “Uygulamaların öğrencilere bir şey katıp katmadığına bakabilir. Eğer öğrencilere uygulamalar bir şey katmıyorsa ya uygulamaları değiştirmeli ya da uygulamalara yeni bir şeyler ekleyip veya içindeki şeylerden çıkartıp değiştirmesi gerekir.”

27YÖ: “Çocukların yaş grubuna uygun mu diye kontrol edebilir önce, çocuklara yararlı olup olmadığını, ne gibi katkı sağladığı, ne gibi faydaları olduğu gibi bunlara bakılabilir.”

Tablo 28’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin çocukla iletişim yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 28. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Çocukla İletişim Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Çocukla İletişim	Çocukları sevmeli-saymalı 21
	Çocukların yaşına inmeli 18
	Çocuklar arasında ayırım yapmamalı 12
	Çocukları tanımalı-anlamalı 12
	Doğru iletişim kurmalı 11
	İletişim becerisi olmalı 11
	İyi bir dinleyici olmalı 10
	Empati kurmalı 9
	Göz teması kurmalı 6
	Kişisel meselelerini çocuklara yansıtmamalı 6
	Anlatım yeteneği iyi olmalı 5
	İçindeki çocuğu yaşatıyor olmalı 3
	Çocuklara değer verdiğini davranışları ile göstermeli 3
	Rencide edici olmamalı 3
	Baskıcı tutumda olmamalı 3
	İyi örnek olmalı 3
	Çocuklara geçiştirme cevaplar vermemeli 2
	Öğretmen pozisyonunu korumalı 1
	Sakin olmalı 1
	Ben dili kullanmalı 1
	Çocukların yanlışlarını kendi üzerinden örneklerle anlatmalı 1
	Önyargılı olmamalı 1
	Çocukları rahatlatmalı 1
	Sadece öğretmen değil arkadaş-anne olmalı 1

Çocukla iletişim alt teması için oluşturulan kodlamalar incelendiğinde katılımcıların yardımcı öğretmenler için en çok tekrar ettikleri özelliğin çocukları sevip-saymak olduğu ve bunu takiben yardımcı öğretmenlerin çocukların yaşına inmelerinin gerektiği olmuştur. Katılımcılara göre çocuklar arasında ayırım yapmaması gereken yardımcı öğretmenlerin çocukları tanınması ve anlaması da iletişim kurmaları için sahip olmaları gereken özellikler arasındadır. Yardımcı öğretmenlerin doğru iletişim kurmaları, iletişim becerilerine sahip olmaları

gerektiğini söyleyen katılımcılar bunları gerçekleştirmek için yardımcı öğretmenlerin iyi bir dinleyici olması, empati kurması, göz teması kurması, kişisel meselelerini çocuklara yansıtmaması ve anlatım yeteneğinin iyi olması gibi özellikler taşıması gerektiğini dile getirmişlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken çocukla iletişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

4YÖ: “Göz teması kurması gerekiyor, çocuğu anlayarak dinlemesi gerekiyor bir anda kızarak değil de. Çocuğun duygu ve düşüncelerini de anlaması gerekiyor.”

7YÖ: “Çocuklarla konuşurken göz teması kurmalıdır. Onların göz hizalarına inmeli, onları gerçekten dinlediğini onlara göstermeli, onlarla konuşurken başka bir şeyle ilgilenmemeli, sadece ona odaklanmalıdır.”

16YÖ: “Tutumunun sakin olması lazım, göz mesafemizi koruyarak, gözünün içine bakarak, çok işimiz bile olsa dinlememiz lazım. Çok sinirli olsak, moralimiz bozuk bile olsa bunu yansıtmadan mutlu bir tebessümle bakmamız lazım çocuklara.”

Tablo 29’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin çocuk haklarına duyarlılık yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 29. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Çocuk Haklarına Duyarlılık Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Çocuk Haklarına Duyarlılık	Çocuk haklarını bilmeli 18
	Çocuk haklarını uygulamalı 9
	Çocuklara haklarını öğretmeli 6
	Çocukların fotoğraflarını paylaşmamalı 4
	Çocuk haklarına saygı göstermeli 3
	Gerekli durumlarda resmi işlem yapmalı 2
	Çocuk haklarının savunucusu olmalı 2
	Çocuklara empati kurmayı öğretmeli 1
	Çocukları kısıtlayıcı davranmamalı 1
	Çocukları el üstünde tutmalı 1
	Çocuklara destek olmalı 1
	Çocuklara örnek olmalı 1
	Çocuklar arasında ayırım yapmamalı 1
	Çocuk hakları ile ilgili eğitimlere katılmalı 1

Çocuk haklarına duyarlılık alt teması için oluşturulan kodlamalar incelendiğinde yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler için katılımcılar en çok çocuk haklarını bilmeli görüşünü dile getirmişlerdir. Bunu takiben yardımcı öğretmenlerden çocuk haklarını uygulamalarını bekleyen katılımcıların yine yardımcı öğretmenler için çocuklara haklarını öğretmeleri gerektiği ifadelerini de kullanmışlardır. Yardımcı öğretmenlerin çocuk haklarına duyarlılık için sahip olması gereken özellikler arasında çocukların fotoğraflarını paylaşmaması, çocuk haklarına saygı göstermesi ve çocuk haklarının savunucusu olması gerektiğini dile getiren katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin gerekli durumlarda resmi işlem yapması gerektiğini düşünmektedir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken çocuk haklarına duyarlılık alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

7YÖ: “Zaten çocuklarla çalışan bir yardımcı öğretmenin çocuk haklarını iyi bilmesi gerekir. Çocuk haklarını iyi bilmeli ki çocuklara haklarını iyi öğretebilsin. Bunun dışında da çocuklara haklarını sadece söyleyerek değil göstererek öğretmeli.”

9YÖ: “Çocuk hakları hakkındaki her şeyi bilmesi lazım. Her şeyi bilmeli ki sınıfındaki çocuğa hakkı hakkında bir ihmal olduğu zaman müdahale edebilsin. Hemen konuya atlamadan konuyu araştırması lazım. Kendini değil de daha çok yetkili kişilere başvuru yaparak onlardan yardım almalı ki daha resmi bir işlem olsun. Bu ihlale sebep olan kişi de boyunun ölçüsünü alsın diye düşünüyorum. En basit düzeye indirgeyerek, onların kendi haklarını anlayabileceği şekilde, yetişkine anlatır gibi değil de oyun içinde, dramatizasyon şeklinde, bir şarkı içinde öğretilbilir. Drama yaparak daha iyi olur bence çünkü yaşayarak öğrenme daha kalıcı olduğu için.”

17YÖ: “Bir çok konuya hakim olmalı çünkü çocuklarla çalışıyor. Özellikle şunu söylemek istiyorum sınıfta sürekli fotoğraf çeken bir öğretmen olmamalı bence ya da whatsapp grubunda resim paylaşan bir öğretmen olmamalı bence. Çocukların haklarına saygı duymalı ve olabildiğince onların haklarının dışına çıkmamalı, yeterli miktarda uygulamalıdır.”

Tablo 30’da araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sağlık ve beslenme yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 30. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Sağlık ve Beslenme Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Sağlık ve Beslenme	Sağlık Bilinci	İlk yardım bilmeli 15 Sağlık problemi veya bedensel engeli olmamalı 8 Çocukların hastalık durumlarını takip etmeli 7 Hastalanan çocuğa müdahale etmeli 4 Çocuk hastalıklarını bilmeli 3 Çocuklarda görülebilecek engellilik durumunun farkında olmalı 2 Ecza dolabını kullanmayı bilmeli 2 Olumsuz durumlarda aileye bilgi vermeli 1 Gerekli durumlarda sağlık kuruluşlarından destek almalı 1 Olumsuz durumlarda sakinliğini korumalı 1 Çocuğun ruh sağlığı için gerekli bilgilere hakim olmalı 1 Sağlık problemi olan çocuklar için diğer arkadaşlarına bilgi vermeli 1 Fiziksel olarak güzel olmalı 1
	Doğru ve Dengeli Beslenme	Çocukları sağlıklı beslenme konusunda teşvik etmeli 11 Çocukların hazır gıdalar tüketmesini engellemeli 9 Sevmedikleri yiyeceklerde zorlayıcı olmamalı 9 Çocuklara örnek olmalı 8 Besin alerjisi konusunda bilgi sahibi olmalı 7 Aileleri beslenme konusunda bilgilendirmeli 4 Meyve saatleri düzenlemeli 4 Bütün yiyecekleri çocuklara sevdirmeye çalışmalı 4 Çocuklara vereceği aperatif yiyeceklerin doğru miktarda verilmesini sağlamalı 3 Çocuklarla beraber yemek yemeli 3 Beslenme listesine uyulmasını sağlamalı 2 Hazır yiyeceklerden uzak durmalı 2 Okulda çıkan yemekleri takip etmeli 1 Öğün zamanlarını iyi ayarlamalı 1 Yemekleri çocuklarla beraber hazırlamalı 1 Çocuklara el yıkama alışkanlığı kazandırmalı 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler için yardımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan sağlık ve beslenme teması; sağlık bilinci ve doğru ve dengeli beslenme olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Sağlık bilinci alt teması için katılımcıların görüşleri incelendiğinde en çok tekrar eden görüşe göre yardımcı öğretmenlerin

sahip olması gereken en önemli özelliğin ilk yardım bilmek olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre sağlık problemi veya bedensel engeli olmaması gereken yardımcı öğretmenlerin çocukların hastalık durumlarını takip etmesi ve hastalanan çocuğa müdahale etmesi gerekmektedir. Yardımcı öğretmenlerin çocuk hastalıklarını bilmeleri gerektiğini düşünen katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin çocuklarda görülebilecek engellilik durumunun farkında olması da önemli bir husustur. Yine katılımcıların görüşlerine göre yardımcı öğretmenlerin ecza dolabını kullanmayı bilmeleri de gerekmektedir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken sağlık bilinci alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

2YÖ: “Bir kere eli ayağı tutmalı yani şimdi bir kolu olmayan bir öğretmen bunu yapamaz, yapmamalı da. Bu çocukların ihtiyaçları var, bu ihtiyaçların karşılanması gerekiyor.”

4YÖ: “Çocuğun kişisel bir hastalığı varsa onları bilmesi gerekir, o hastalıkla ilgili bir bilgi edinmesi gerekir. Hastalanan çocuğa direkt müdahale etmesi gerekir. Ateşi düşecek ya da kusması düşecek diye beklememesi gerekir.”

5YÖ: “Çocuk küçük olduğu başına bir şey gelebilir, düşebilir, kafasını yarabilir. Böyle durumda hemen telaşlanmadan ayy şu bu diye bir yerleri aramadan müdahale edebilir, pansuman yapabilir. Çok büyük şeyler değil ama ilk yardımı küçük şeylerde yapabilir.”

Sağlık ve beslenme teması altında oluşturulan doğru ve dengeli beslenme alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalar incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği yardımcı öğretmen özelliğinin çocukları sağlıklı beslenme konusunda teşvik etmek olduğu görülmüştür. Katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin çocukların hazır gıdalar tüketmesini engellemesi gerektiğini ve sevmedikleri yiyeceklerde zorlayıcı olmaması gerektiğini belirtmişlerdir. Yardımcı öğretmenlerin beslenme konusunda çocuklara örnek olmaları gerektiğini düşünen katılımcılar aynı zamanda besin alerjisi konusunda bilgi sahibi olmalarını da önemsemektedirler. Katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin aileleri beslenme konusunda bilgilendirme görevi olduğunu dile getirmiş sınıf içinde meyve saatleri düzenlemeleri, bütün

yiyecekleri çocuklara sevdirmeye çalışmaları gerektiğini de ileri sürmüşlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken doğru ve dengeli beslenme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

9YÖ: “O gün yedikleri yemeklerin sağlık açısına uygun olup olmadığına. Mesela bir öğrencinin domatese alerjisi vardır. O gün yemekte domatesli bir yemek varsa o öğrenciye daha çok dikkat etmesi lazım. Ona farklı bir yemek farklıdan kasıt domates olmayan bir aynı yemek yapılması lazım bence okulda ki sağlık sorunları ortaya çıkmasın.”

20YÖ: “Dışardan ürün tüketmemeli hiçbir çocuk bence, paketli gıda olur, herhangi bir yere gidip yemek yedirmek de doğru gelmiyor bana göre aslında sonuçta nasıl yaptıklarını bilmiyoruz. Çoğunluklu daha sağlıklı şeyler, sebzedir, haşlamadır. Bu tür şeyler evde anne baba tarafından yapılmalı ya da güvendiği kişiler tarafından yapılmalı bana göre.”

23YÖ: “Çocuklar çok yemek seçiyor, onların istekleri doğrultusunda farklı türlerde onlara vermek lazım besinleri yani istemeyebilir çocuk mesela brokoli sevmeyebilir ama onu farklı göstererek ilgisini çekecek yönde verirsek belki verilebilir ya da güzel süslemeler yapılabilir ya da onu sevdiği yemeğe karıştırılarak verilebilir. Yemiyor diyelim, zorlamayacağız.”

Tablo 31’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin güvenlik önlemleri yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 31. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Güvenlik Önlemleri Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Güvenlik Önlemleri	Sınıfı ve Okulu Güvenli Hale Getirme	Okul içinde tehlike arz edecek her türlü yapıyı çocuklara uygun ve zararsız hale getirmeli 27 Çocuklara zarar gelmeyecek her türlü önlemi almalı 11 Sivri uçlu makaslar kullanmamalı 5 Çocuğu çıkışta teslim edeceği kişileri takip etmeli 3 Dikkatli olmalı 3 Kullanılan malzemeleri kırılmaya dayanıklı seçmeli 1 Sınıf içerisinde tehlikeler için sürekli gözlem yapmalı 1 Çocukların çantalarında tehlikeli malzemeler olup olmadığını kontrol etmeli 1 Materyaller çocuğun yaş grubuna uygun olmalı 1
	Güvenlik Oluşturma	Çocukları kişisel güvenlik konusunda bilgilendirmeli 4 Çocukları ihmal ve istismar konusunda bilinçlendirmeli 2 Çocukları vücudunun özel bölgeleri hakkında bilgilendirmeli 2 Çocuğun aile içindeki güvenliğini takip etmeli 2 Çocuklara güvende hissettirmeli 2 Çocuğu istemediği hiçbir şeye zorlamamalı 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler için yardımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan güvenlik önlemleri teması; sınıfı ve okulu güvenli hale getirme ve güvenlik bilinci oluşturma olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Sınıfı ve okulu güvenli hale getirme alt teması için katılımcıların görüşleri incelendiğinde en çok tekrar eden görüşe göre yardımcı öğretmenlerin okul içinde tehlike arz edecek her türlü yapıyı çocuklara uygun ve zararsız hale getirmeleri gerekmektedir. Katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin çocuklara zarar gelmeyecek her türlü önlemi almaları gerektiğini belirtmişler ve bunun için sınıf içinde sivri uçlu makaslar kullanmamaları gerektiğini, çocukları çıkışta teslim edecekleri kişileri takip etmeleri gerektiğini ve sürekli dikkatli olmaları gerektiğini dile getirmişlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken sınıfı ve okulu güvenli hale getirme alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

26YÖ: “Kapıların arkalarında destekleyici olmalıdır, masaların kenarları sivri bir şekilde olmamalıdır. Çocukların istedikleri gibi okula girip çıkmamaları lazımdır. Çocuğun çantasında kesici delici bir alet var mı, bunlarda sonuçta güvenlik ihlaline giriyor. Bu tür durumlara dikkat etmesi lazım.”

21 YÖ: “Çocuğa zarar verebilecek her şeyin ya ortadan kaldırılmış olması lazım ya da yumuşatılmış olması lazım atıyorum kenarı sivri bir masa değil de yuvarlak bir masa olmalı. Sınıf içerisindeki malzemelere dikkat etmeli. Bunu kontrol etmeli ve artı sınıfta bir atmaca gibi gözlem yapmalı, kamera gibi etrafı görmeli diye düşünüyorum.”

7YÖ: “Çocuklara verdiği araç gereçlere dikkat etmeli, örneğin ucu sivri bir makas varsa çocukların kullanmasına izin vermemeli, başka makas vermeli. Sınıfta kesici delici aletler varsa onlar için önlem almalı veya bunu ortadan kaldırmalı. Kendi kullandığı eşyaları ortadan kaldırmalı örneğin falçata kullanıyorsa kullanmalı ve yerine kaldırmalı, bunlar çocuklar için zararlı eşyalar.”

Güvenlik önlemleri teması altında oluşturulan güvenlik bilinci oluşturma alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalar incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği yardımcı öğretmen özelliğinin çocukları kişisel güvenlik konusunda bilgilendirmek olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin çocukları ihmal ve istismar konusunda bilinçlendirmesi ve çocukları vücudunun özel bölgeleri hakkında bilgilendirmesi gerekmektedir. Bunlara ek olarak yardımcı öğretmenin çocukların aile içindeki güvenliğini takip etmeleri gerektiğini dile getiren katılımcılar aynı zamanda yardımcı öğretmenlerin çocuklara güvende hissettirmeleri gerektiğini de belirtmişlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken güvenlik bilinci oluşturma alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

4YÖ: “Çocuğa kendini tanıtmayı gerekiyor aslında ilk daha sonra yabancı birinin ya da istismar türlerini tanıması gerekiyor düz bir şekilde değil de çocuğun anlayabileceği bir şekilde ve korkutmadan. Çocuğun yabancı birinin dokunduğu bağırmasını falan direkt kaçmasını ya da çocuğun başına biri tarafından farklı bir olay geldiği zaman çocuğun susması değil de onu birine anlatmasını falan öğretmeliyiz.”

9YÖ: “Çıkışlarda çocuğu kimin almaya geldiği iyi gözlenmeli. O gün farklı biri gelmişse siz kimsiniz şeklinde neyi oluyorsunuz gibi sorular sorulmalı ve ailelerden

farklı biri almaya geleceği bilgilendirmeleri gerektiğini söylemesi lazım. Çocuğun ailesini de iyi gözlemleyebilmesi lazım ki çocuğa güvenlik sağlayabilsin.”

25YÖ: “Kendilerine korumakla ilgili de şeyler öğretebilir. Yani biri yanına yaklaştığı zaman ona zarar verebileceğini söyleyebilir. Yaklaştığı zaman çığlık atması gerektiğini de öğretebilir. Bel altı konularda yani bir taraflarını çocuğun ellemek istediğini yine çığlık atmasını söyleyebilir. Tuvalet eğitimi de önemli bence burada çünkü çocuklar bilmedikleri, anlamadıkları için birbirlerinin cinsel organlarına bakmak istiyor bazen ellemek istiyor, bu konularda da bence bilgi verebilir.”

Tablo 32’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin aile ile işbirliği yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 32. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Aile İle İşbirliği Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Aile İle İşbirliği	Aile ile İletişim	Çocukların durumu hakkında aileye bilgi vermeli 8
		Çocukların ailevi durumlarını bilmeli 4
		Ailelerle iletişimde dengeyi kurabilmeli 2
		Çocuğun ilgi ve yetenekleri hakkında aileleri bilgilendirmeli 1
		Aileye notlar yazarak iletişim kurmalı 1
		Ailenin kendi sözünü dinlemesini sağlamalı 1
		Çocuğun davranışlarından aileyi anlamaya çalışmalı 1
		Aileyi çok iyi gözlemlemeli 1
		Aileler arasında ayrım yapmamalı 1
		Aileyle iletişimde özenli konuşmalı 1
	Aile Eğitimi	Çocukların gelişimi hakkında bilgi vermeli 4
		Kendi bilgilerini ailelerin seviyesine uygun olarak paylaşmalı 4
		Çocuklara yaklaşım hakkında bilgilendirme toplantıları yapmalı 3
		Çocukların eğitimleri ve gelişimleri için ailelere destekleyici eğitimler vermeli 2
		Ailelere eğitim alabilecekleri yerleri önermeli 2
		Aileleri eğitim düzeylerini artırmaya teşvik etmeli 1
		Sınıf içi etkinliklere aile eğitimi amaçlı velileri dahil etmeli 1
		Çocuklara verdiği eğitimle aileyi yönlendirmeli 1
	Aile Katılımı	Yapılabilecek etkinlik hakkında veliye bilgi vermeli 7
		Her hafta bir ailenin okula gelmesini sağlamalı 4
		Okul dışında yapılacak etkinlikler planlamalı 3
		Evde beraber yapabilecekleri etkinlikler hakkında bilgi vermeli 3
		Sınıf içi etkinliklerde çocuklara hakimiyet konusunda veliye yardımcı olmalı 2
		Babaları etkinliklere çağırmalı 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler için yardımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan aile ile işbirliği teması; aile ile iletişim, aile eğitimi ve aile katılımı olmak üzere üç alt temadan oluşmaktadır. Aile ile iletişim alt teması için katılımcıların görüşleri incelendiğinde yardımcı öğretmenlerin çocukların durumu hakkında aileye bilgi vermeleri gerektiği özelliğinin en çok dile getirilen özellik olduğu görülmektedir. Yardımcı öğretmenlerin çocukların ailevi durumlarını bilmeleri gerektiğini belirten katılımcılar aynı zamanda ailelerle iletişimde dengeyi kurabilmelerinin önemini de vurgulamışlardır. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken aile ile iletişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

5YÖ: “Çocuk hakkında bilgi vermek gerekir, neler yapıyor, nelere yöneliyor, nasıl geçti günü, hal ve hareketleri, tavırları bazen farklı olabiliyor bunu iyi gözlemleyip aileye aktarmalı bilgilendirmeli.”

21YÖ: “Aileyi çok iyi gözlemlemesi ve tanınması lazım. Ailenin çocukla olan ilişkisi ve çocuğa karşı tutumu, çocuğun büyürken sergilediği davranışlar, kişilik gelişimi buradan aileyi tanıyabilir yani çıkarabilir. Ortalama az çok çıkarabilir, anlayabilir eğer iyi bir gözlemciyse ve insanları da tanıyorsa. Aileyle iletişimi sağlamalı ve ailenin ona saygı duyması, onun sözünü dinlemesi, ona değer vermesini sağlaması lazım. Bir şey söylediği zaman doğru söylüyor deyip bir güven sağlamalı.”

23YÖ: “Bence yardımcı öğretmen, öğretmen veli ilişkisini bozmamalı. Yani o bir veli sen bir yardımcı öğretmensin ona göre iletişim kurman lazım, ona göre sözcüklerini seçmen lazım. Bir arkadaş, bir dost gibi değil de öğretmen veli ilişkisi olarak.”

Aile ile işbirliği teması altında oluşturulan aile eğitimi alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalar incelendiğinde katılımcıların en çok dile getirdiği yardımcı öğretmen özelliğinin çocukların gelişimi hakkında aileye bilgi vermeleri ve kendi bilgilerini ailelerin seviyesine uygun olarak paylaşmaları

gerektiği olmuştur. Yardımcı öğretmenlerin çocuklara yaklaşım hakkında velilere bilgilendirme toplantıları yapmaları gerektiğini dile getiren katılımcılar aynı zamanda çocukların eğitimleri ve gelişimleri için ailelere destekleyici eğitimler vermelerini ve ailelere eğitim alabilecekleri yerleri önermeleri gerektiğini de belirtmişlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken aile eğitimi alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

9YÖ: “Cumartesi günleri nasıl öğretmen toplantıları oluyorsa aynı şekilde veli toplantıları olup çocukların nasıl eğitilmesi gerektiği hakkında demeyeyim de hani eksik olduğu konularda nasıl destek olunacağı konusunda bilgiler verilebilir.”

15YÖ: “Aileleri müsait olduğu zamanlarda çağırabilir. Öğretmenlerle birlikte çocuklarla ilgili bilgi verebilir. Onların gelişimleri ile ilgili nasıl bir yol izlemeleri gerektiğini, tutumları ile ilgili konuşabilir.”

20YÖ:” Gerekli eğitim yerleri önerebilir. Çocuğun kendi eğitimi ile ilgili de soru cevap yapabilirler bence. Bilmeli çocuğa yardımcı olması için onun da eğitimini tamamlamış olması gerekiyor.”

Aile ile işbirliği teması altında oluşturulan aile katılımı alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalara bakıldığında yardımcı öğretmenlerin aile katılımı çalışmaları yapmak için en çok sahip olması gereken özelliğin yapılabilecek etkinlik hakkında veliye bilgi vermek olduğu görülmektedir. Yardımcı öğretmenlerin, her hafta bir ailenin okula gelmesini sağlaması gerekirken katılımcılara göre aynı zamanda velilerle okul dışında yapılacak etkinlikler planlaması ve ebeveynlerin evde çocukları ile beraber yapabilecekleri etkinlikler hakkında bilgi vermesi de gerekmektedir. Katılımcılar, yardımcı öğretmenlerin sınıf içinde yapılacak aile katılımı etkinliklerinde çocuklara hakimiyet konusunda veliye yardımcı olmasını da gerekli görmüşlerdir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken aile katılımı alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

21YÖ: “Atıyorum her hafta ya da her ay bir tane ben şunun annesiyim, babasıyım deyip o günü çocuklarla geçirebilir. Çocuklar o anneyle babayla vakit geçirebilir. Bu

çocukların anne baba bağlanmasına da yardımcı olur. Ebeveyn ilişkisini, büyükle ilişkisini de kolaylaştırır. İletişim kurmasını sağlar. Annenin, babanın da kendi çocuğu dışındaki çocuklar konusunda bir sorumluluk almasını, bunlara önem vermesini sağlar.”

17YÖ: “Ailelere etkinlikler konusunda önerilerde bulunabilir. Ailenin yapacağı etkinliklerde materyal hazırlayabilir. Öneriler sunabilir. Çocukları aile katılımı esnasında hazırlar, düzene sokar, etkinliğe yardımcı olabilir.”

4YÖ: “Çocuklar anaokulunda yaptıkları bir çok şeyi ailelerine de göstermek istiyorlar. O yüzden o güne ait bir etkinlik evde de yapabilirler. Aileler okula gelip çocuklarına sunabilirler bu da çok hoşlarına gidiyor. Onlarla birlikte bir hafta sonunu beraber geçirip ailelerle birlikte bir yerlere gidilebilir.”

Tablo 33’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği yeterliliği başlığı ile oluşturulan alt temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 33. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği Yeterliliği

ALT TEMA	KOD
Toplum ve Diğer Kuruluşlarla İşbirliği	Farklı kuruluşlarla ortak etkinlikler düzenlemeli 5 Sosyal sorumluluk projeleri yürütmeli 5 Farklı kuruluşlarla ile işbirliği yapmalı 4 Geziler düzenlemeli 4 Ortak yapılabilecek çalışmalar hakkında bilgi alışverişi yapmalı 3 Sosyal sorumluluk projelerini takip edip okula duyurmalı 2 Bir yardım kuruluşunda çalışmalı 1

Toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği alt teması için oluşturulan kodlamalar incelendiğinde katılımcıların yardımcı öğretmenlerde en çok aradığı özelliğin farklı kuruluşlarla ortak etkinlikler düzenlemek olduğu görülmektedir. Yardımcı öğretmenlerin sosyal sorumluluk projeleri yürütmeleri gerektiğini dile getiren katılımcılar aynı zamanda farklı kuruluşlarla ile işbirliği yapmaları gerektiği görüşünü de paylaşmışlardır. Öğrenciler için farklı yerlere geziler düzenlemesi gerektiği düşünülen yardımcı öğretmenlerin farklı kuruluşlarla ortak yapılabilecek çalışmalar hakkında bilgi alışverişi yapması gerektiği de ortaya çıkan katılımcı

görüşlerindendir. Bazı katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin yapılan sosyal sorumluluk projelerini takip edip okula duyurması veya bir yardım kuruluşunda çalışması(1) da bu alanda sahip olması gereken özellikler arasındadır. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken toplum ve diğer kuruluşlarla işbirliği alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

8YÖ: “Mesela köy okullarına yardım gönderiliyor. Velilerden fazla oyuncak falan varsa göndermeleri istenebilir. Bahçede çocuklarla meyve falan ekilebilir. Mama koyulabilir kapıya köpekler için, kediler için. Yuva yapılabilir mesela.”

13YÖ: “Onların yaptığı kampanyalara katılabilirler sınıfça. Hani bu şişe kapağı toplamak olsun, pil olsun. Yardımcı öğretmen bu kampanyaları takip edip sınıfa okuluna duyurabilir.”

14YÖ: “Kızılay, LÖSEV gibi pek çok kurum var hem özel hem devlette. Okulun bu tür kurumlarla işbirliği yapması ailenin de buna dahil olması özellikle de yardımcı öğretmenin de bu faaliyetlerin içinde olması çocuklara ve ailelere güç verecektir. Çocuklarda başka insanlara dokunabileceklerini anlarlar aynı şekilde ailelerde yardım ederler başkalarına. Ne gibi şeyler yapabiliriz diye ilerde düşünürler. Bu gibi şeyler yapmaları hem toplumsal bir farkındalık oluşturacaktır, hem de iyi bir örnek oluşturacaktır.”

Tablo 34’de araştırma kapsamında görüş alınan okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin profesyonellik ve mesleki gelişimini destekleme yeterliliği başlığı ile oluşturulan temanın altında yer alan kodlamalara ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 34. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmenleri Profesyonellik ve Mesleki Gelişimini Destekleme Yeterliliği

TEMA	ALT TEMA	KOD
Profesyonellik ve Mesleki Gelişimi Destekleme	Mesleki Gelişim	Alanı ile ilgili gerekli tüm bilgilere sahip olmalı 27 Eğitime gitmeli 22 Çok okumalı 11 Yapılan araştırmaları takip edip yenilerini yapmalı 7 Öğretmenlerle iletişimde olmalı 6 Öğrenmeye açık olmalı 5 Yeniliklere açık olmalı 4 Yanlış uygulamalarını düzeltmeye çalışmalı 2

	Bilgi alabileceği kaynaklardan yararlanmalı 2
	Alanı ile ilgili videolar izlemeli 2
	Özel eğitim konusunda eğitim almalı 2
	Güncel konuları takip etmeli 1
Profesyonellik	İşini sevmeli 5
	Kendini geliştirmeli 3
	İdealleri olmalı 2
	Çok yönlü düşünme becerisi olmalı 2
	Farklı bakış açılarına sahip olmalı 2
	Bilgiyi iyi aktarabilmeli 2
	Psikoloji bilgisi olmalı 2
	Tecrübeli olmalı 1
	Yeterli olmalı 1
	Duygusal davranmamalı 1
	Hızlı karar vermeli 1
	Refleksleri kuvvetli olmalı 1
	Çözüm odaklı olmalı 1
	Çocuklara nasıl yaklaşacağını bilmeli 1
	Sorumluluk sahibi olmalı 1
	Okulun bulunduğu çevreyi tanımalı 1

Okul öncesi kurumlarda görev yapan yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler için yardımcı öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda oluşturulan profesyonellik ve mesleki gelişimini sağlama teması; mesleki gelişim ve profesyonellik olmak üzere iki alt temadan oluşmaktadır. Mesleki gelişim alt teması için katılımcıların görüşleri incelendiğinde yardımcı öğretmenlerin alanı ile ilgili gerekli tüm bilgilere sahip olmaları gerektiği görüşü bütün katılımcılar tarafından dile getirilen bir görüş olmuştur. Katılımcıların yine büyük bir kısmı yardımcı öğretmenlerin yapılan eğitimlere gitmesi gerektiğini belirtirken yardımcı öğretmenlerin çok okumaları gerektiği de yoğun bir şekilde söylenmiştir. Yapılan araştırmaları takip edip yenilerini yapması beklenen yardımcı öğretmenlerin mesleki gelişim için öğretmenlerle iletişim halinde olmaları da istenmektedir. Katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin öğrenmeye ve yeniliklere açık olmaları da sahip olmaları gereken mesleki gelişim özelliklerindendir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken mesleki gelişim alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

4YÖ: “Daha fazla biraz daha bir şeyler öğrenerek ya da eğitim alıp kendimi geliştirerek olabilir. Farklı şeyler gözlemleyerek, seminerlere giderek.”

7YÖ: “Seminarlere katılabilir. Okul dışında eğitimler alabilir kendini geliştirmek için. Yeteneğinin olmadığı bir konu varsa veya bir şeyde kendini eksik hissediyorsa mesela spor ya da çizim sonuçta kalıplar çıkartması gerekiyor, bir şeyler çizmesi gerekiyor. Basit bir çizim kursuna gidebilir. Yani kendinde olanlarla yetinmemeli de daha fazlası için destek alabilir.”

9YÖ: “Kendi mezun olduğu bilgilerle kalamayıp çünkü bilgiler sürekli yenileniyor, yenilenen bilgileri takip edip o şekilde etkinlikler, uygulamalar ve farklı şeyler yapmalı. Kendi bildikleriyle kalmayıp yeni olan şeyleri takip etmeli ki mesleğinin gelişmesine katkısı olsun.

Profesyonellik ve mesleki gelişimini destekleme teması altında oluşturulan profesyonellik alt teması için kodlamalar oluşturulmuştur. Bu kodlamalar incelendiğinde katılımcıların yardımcı öğretmenlerde en çok görmek istediği profesyonellik özelliğinin işini sevmesi olduğu görülmektedir. Yardımcı öğretmenlerin kendini geliştirmelerinin önemi üzerinde duran katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin idealleri olması gerekmektedir. Katılımcılara göre yardımcı öğretmenlerin çok yönlü düşünme becerileri olması, bilgiyi iyi aktarabilmeleri gerekirken aynı zamanda farklı bakış açılarına da sahip olmaları gerekmektedir. Okul öncesi yardımcı öğretmenlerinin sahip olması gereken profesyonellik alt teması için katılımcıların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

20YÖ: “Sevmesi gerekiyor işini yani bunu sadece para için değil de gerçekten çocuklarla bir arada olmayı sevmesi gerekiyor.”

16YÖ: “Bilgiyi iyi aktarabilmeli çocuklara, öğrendiklerini.”

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada özel anaokulları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokulları ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullar bünyesinde yer alan anasınıflarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin sahip olmaları gereken yeterlilikler konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla çalışma yapılmıştır.

5.1.1. Okul Öncesinde Görevli Yönetici Yeterliliklerine Ait Sonuçlar

Okul öncesi kurumlarında yönetici olarak görev yapan kişilerin sahip olması gereken kişisel özellikler içerisinde samimi, anlayışlı, adil, duyarlı, ılımlı ve yaratıcı olması gibi özelliklerin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında yöneticilerin eleştiriye açık olması da aranan kişisel özellikleri içerisinde yer almıştır. Okul öncesinde görevli yöneticilerin el becerilerinin iyi olması ve yaratıcı olmaları da gerekli görülmüştür.

Okul öncesi kurumlarında yönetici olarak görev yapan kişilerin günlük ve aylık olarak kendini değerlendirmesinin gerekli olduğu görülmüştür. Bunun yanında yöneticilik özellikleri ile ilgili öz değerlendirme yapmak da yöneticilerden beklenen özellikler arasında yer almıştır. Yöneticiler okullarında, yapılan öğretim çalışmalarının etkililiğini ve verimliliğini artırmalıdır. Bu sebeple bir takım uygulamalarla öğretmenlerin verimliliğini artırmak için tedbirler alınmalıdır (Nicklos ve Brown, 1989). Bir okul yöneticisinin, okulda uygulanacak öğretim programının nasıl olması gerektiğinden sorumlu olan kişidir (Özdemir Topaloğlu, 2009). Katılımcılar yöneticilerin uygulanacak planları kendilerinin yapmalarını da gerekli

bulmuştur. Bunun yanında yöneticilerin değerlendirme ile ilgili toplantılar yapmaları gerektiği gerekli görülmüştür. Öğrencilerle değerlendirme için yöneticilerin öğretmenle işbirliği yapmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Yine öğrencileri değerlendirmek için ölçekler hazırlamanın yöneticilerin görevi olduğu ortaya çıkmıştır.

Çocukla iletişim kurmak için okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin çocukları tanınması ve çocukla çocuk olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yöneticilerin çocuklara yetişkin gibi davranmalarının önemi vurgulanırken empati kurmalarının ve çocukla göz teması kurmalarının gerekliliği ortaya konulmuştur. Yöneticilerin, çocuklarda özgürce düşünebilme becerisini geliştirmeleri ve kendini ifade edebilmesi için fırsat vermesi gerekmektedir(Akbıyık; Kalkan Ay, 2014).

Okul öncesinde görev yapan yöneticilerin çocuk haklarını ve bu haklara ilişkin yasaları bilmeleri ve uygulamalarının önemi ortaya konulmuştur. Yöneticilerin, öğrencilerinin aile içindeki durumlarını bilmeleri gerektiğinin yanında ihmale uğramış bir çocuğa nasıl yaklaşacaklarını bilmelerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Çocukları gözlemek ve dinlemek konusunda öğretmeni yönlendirecek kişinin yönetici olduğu görülmüştür. Yöneticilerinde öğretmenler gibi çocuklara sahip oldukları hakları anlatmalarının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Sağlık alanında sahip olması gereken yeterliliklerin başında yöneticilerin ilk yardım bilmeleri gerektiği gelmiştir. Bunun yanında yöneticilerin velilere ve öğretmenlere eğitimler verecek kişi olduğu ortaya konulmuştur. Yöneticilerden çocuk hastalıkları konusunda ve sağlık kuruluşları hakkında bilgi sahibi olmaları beklendiği görülmüştür. Yöneticisi olduğu kurumda gerekli sağlık önlemlerinin alınması görevi de yine yöneticiden beklenen özellikler arasındadır. Kurumunda uygulanacak beslenme listelerini hazırlarken sağlıklı ve dengeli olmalarına dikkat etmesi gerektiği ve hazır gıda tüketimini önlemeye çalışması gerektiği de ortaya konulmuştur. Hayden (1997) ve Rodd (1997)'a göre, okul öncesinde görevli yöneticilerinin ortak birtakım sorumlulukları vardır; sağlık ve güvenlik, beslenme ve ailelerle birlikte çalışma gibi konularda verilecek kararlar onların sorumluluğundadır.

Okul içerisinde güvenliğı tehdit edecek herhangi bir yapının var olmaması ve onların zararsız hale getirilmesi sorumluluğunun yöneticiye ait olduğı görölmüştür. Okul öncesi kurumlarında yönetici olarak görev yapan kişilerin okulda bir güvenlik görevlisi bulunmasını sağlamaları gerektiğı ortaya konulan bu araştırma sonuçlarına göre yöneticilerin iş güvenliğı eğitimlerinin olması da gereklilik olarak tespit edilmiştir. Okul çevresi hakkında bilgi sahibi olması gereken yöneticilerin çevreden gelebilecek tehlikelerin farkında olması önemsenmiştir. Sınıflarda ve okul içerisinde gizlilik konusunda da dikkatli davranması beklenen yöneticinin görüntü alınması gibi durumları engellemesi gerekli görölmüştür.

Yöneticilerin, aileler için eğitimci rolü üstlenmesi, bu konuda yardımcı olması ve kendi uzmanlık konularında ailelere gerekli hizmetler vermesi onların görevlerindendir(Oktay; Unutkan Polat, 2007). Yöneticilerin okul öncesi kurumlarında görev yapmanın bir gereğı olarak aileler ile iletişim halinde olması ve bireysel veya toplu olarak görüşmeler yapması gerektiğı vurgulanmıştır. Alanında uzman kişilerin velilerine eğitim vermesi için planlamalar yapması yöneticinin görevleri arasında yer almıştır. Yöneticilerin aileler için eğitim alabilecekleri kurumları bularak aileleri bu kurumlara yönlendirmesi gerekliliğı ortaya konulmuştur. Sınıf içerisinde ailelerle beraber düzenlenecek etkinliklere ailelerin katılım göstermeleri için teşvik edici çalışmalar yapması gerektiğı görölmüştür.

Okul öncesi kurumlarında yönetici olarak görev yapan kişilerin farklı kurumlarla işbirliğı yapması gerektiğı ortaya konulmuştur. Bursalıoğlu, yöneticilerin yüksek oranda göstermesi gereken özellikleri arasında; okul ve çevre ilişkilerinde, basınla olan ilişkilerinde tarafsız ve olumlu davranış gösterebilme özelliğinin yer aldığını ortaya koymuştur(Bursalıoğlu, 1981). Yöneticilerin öğrencileri için farklı kurumlara geziler düzenlemesi yahut farklı kurumları okula davet ederek öğrencilerinin bilgilенmesini sağlaması gerektiğı ortaya çıkmıştır. Yöneticilerin farklı sosyal sorumluluk projeleri yapmaları da toplumla işbirliğı için sahip olmaları gereken yeterlilikler arasında yer almıştır. Yöneticilerin, öğrencilerin başarı sağlayabilmesi için aileleri ve toplumla işbirliğı yapmaları gerekir(Aydın, 2005).

Mesleki gelişim için yöneticilerin öncelikli iletişim becerilerine sahip olması gerektiğı dikkat çekmiştir. Yöneticilerin alanı ile ilgili bilgilere sahip olması ve yeni

bilgileri takip etmesi, okumalar yapması önemli bulunmuştur. Yöneticilerin yeniliklere açık olması ve gündemi takip etmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin alan mezunu olmaları gerektiği de katılımcılar tarafından ortaya konulan yeterlilikler arasında yer almıştır. Görevi icabı ile yöneticilerde bulunması gereken vasıflara sahip olması gerektiği görüşü de dile getirilmiştir. Yiğit'e göre bu vasıflar şöyle sıralanabilir; kapsamlı insan bilgisine ulaşmış, etkili iletişim becerisine sahip, liderlik özellikleri baskın, ana dilini doğru ve güzel kullanan, iletişim teknolojilerine sahip, bilgiyi yöneten, eğitimin önemine inanmış yöneticilerdir (Yiğit, 2008). İyi bir yöneticinin kendisi ile birlikte çalışan öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikleri bilmesinin de gerekli görüldüğü ortaya konulmuştur.

5.1.2. Okul Öncesi Öğretmen Yeterliliklerine Ait Sonuçlar

Okul öncesi kurumlarında öğretmen olarak görev yapan kişilerin sahip olması gereken kişisel özellikler içerisinde yaratıcı ve sanatsal yönü olması gerektiği, çocukları sevmesi gerektiği, sabırlı ve samimi olması gerektiği görülmektedir. Duyarlı olmak, hareketli olmak, anlayışlı olmak ve dürüst olmak bir öğretmenin sahip olması gereken kişisel özelliklerde dikkat çekmiştir. Aydın (2013)'a göre, iyi bir okul öncesi eğitim öğretmenin akademik açıdan yeterli, çocuk gelişimi ve öğretim alanında uzman ve yaratıcı olması gerekir.

Okul öncesinde eğitim veren öğretmenlerin öğrenme çalışmalarını hazırlarken öğrencilerin yaşına ve ihtiyaçlarına dikkat etmeleri gerekliliği ifade edilmiştir. Planlamaları önceden hazırlamaları ve gerektiğinde değiştirilebilir şekilde düzenlemelerinin önemi anlaşılmıştır. Bunun yanında yapılan planlamalarda öğrencilerin hayatına yönelik olmasının gerekliliği anlaşılmıştır. Yapılacak çalışmayı ve bu çalışmada kullanılacak materyali çocuklara tanıtmayı ve inceleterek etkinliğe geçiş yapmasının yanında kullanılacak materyallerin ilgi çekici, yaratıcı, dayanıklı gibi özelliklerinin olmasına dikkat etmesi de bir öğretmenin önemli özellikleri arasında görülmüştür. MEB'e göre öğretmenlerin; öğrenme ortamının sağlıklı ve güvenli olmasına, dersin kazanımlarına ilişkin öğretim materyallerinin uygunluğuna dikkat etmesi gerekir (MEB, 2017).

Yeşilyaprak'a göre; öğretmenlerin öğretim yaparken kullanacakları yöntem ve tekniklere ilişkin bilgi, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerine sahip olması ve öğrencilerin gelişimi ve onların öğrenmelerine ilişkin bilgilere sahip olmaları gerekmektedir(2002). Katılımcılar okul öncesi kurumlarında öğretmenlik yapan kişilerin öğrenme faaliyetleri sırasında öğrencilerinin dikkatini etkinlikte tutmalarının önemini vurgulamışlardır. Öğretmenlerin etkinliklerde iletişim becerilerini aktif bir şekilde kullanmaları gerekliliği de dikkat çekmiştir. Yaptıkları planlamaya uygun gitmesi önem taşıyan öğretmenlerin aynı zamanda çocukların yaparak yaşayarak öğrenmelerini desteklemeleri de gerekli bulunmuştur.

Öğrenme süreçleri için yapılacak değerlendirme çalışmalarında okul öncesi öğretmenlerinin kendilerini eleştirerek, çocuklara ne kazandırdıklarına bakarak ve eksiklerinin farkına varıp dış paydaşların fikirlerini alarak kendilerini değerlendirmeleri önemli bulunmuştur. Öğretmenlerin değerlendirme çalışmalarında öğrencilerinin yararını gözeterek farklı ve yaygın değerlendirme yöntemlerini kullanması beklenmektedir(Özdemir; Özcan, 2011). Öğretmenlerin öğrencileri değerlendirirken sürekli gözlem yaparak gelişmeleri rapor etmeleri, çocukların bireysel farklılıklarını dikkate alarak neleri başarıp başaramadığına bakmaları ve yine dış paydaşların görüşlerini almalarının önemi ortaya konulmuştur. Yapılan etkinlikleri değerlendirirken ise kazanımlara ulaşılma durumuna bakılarak hem çocuklardan dönütler alarak hem de özeleştiriyi yaparak değerlendirmek gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çocukla iletişim kuracak olan okul öncesi öğretmenlerinin çocuk psikolojisine ve ruh sağlığına hakim olarak çocuğun seviyesine göre davranışlarda bulunmaları gerekliliği ortaya konulmuştur. Öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimde her zaman samimi olması, onların saygı, sevgi ve güven duygularını kazanmalıdır(Şen, 2011). Çocukla kurduğu ilişkilerde sevgi-saygı ilişkisini gözetmesi gereken öğretmenlerin çocuğun boy hizasına inerek onunla konuşması da önemsenmektedir. Dinleme becerisi, ben dili kullanımı bütün yaş gruplarında olduğu gibi çocuklarla iletişimde de önemli yer tutmaktadır. Buna ek olarak öğretmenlerin çocukların yaşını gözeterek fiziksel yakınlığı da iletişimde kullanması gerekli bulunmuştur.

Okul öncesinde çalışan öğretmenlerin çocuk hakları konusunda sahip olması gereken yeterliliklere bakıldığında en başta çocuk haklarını bilmeleri gerekliliği dikkat çekmiştir. Danışman'a göre bir öğretmenin insan haklarına saygılı olması ve bu hakların kazanılması ve yaşatılması konusunda sorumluluklarını yerine getirmesi gerekmektedir(2019). Öğretmenlerin yapacakları etkinliklerin içerisinde çocuk haklarına yer vermeleri önemsenmektedir. Bunun yanında çocuk haklarına saygılı olmaları, örnek olmaları ve çocukların haklarını kullanmalarına fırsat vermeleri de öğretmenlerden beklenen yeterlilikler arasında yer almıştır.

Küçük yaş grubuyla çalışacak olan okul öncesi öğretmenlerinin ilk yardım bilmeleri sağlık alanında sahip olmaları gereken yeterliliklerin başını çekmiştir. Çocuk hastalıkları konusunda bilgisinin olması, günlük rutinleri çocuklara alışkanlık olarak kazandırmaya çalışması da öğretmenin dikkat etmesi gereken uygulamalar arasında görülmüştür. Öğretmenlerin hijyen ve temizlik konusunda dikkatli olması ve özellikle engelli öğrenciler için daha hassas olması da önemli bulunmuştur. Bunların yanında çocuklarda sağlıklı beslenmeyi alışkanlık haline getirecek uygulamalar yapması da öğretmenin en önemli özellikleri arasında görülmüştür. Sınıfta uygulanacak yemek listesini dengeli seçmesi ve yemek seçiminde örnek olması da öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Sınıf içerisindeki tehlikelerden çocukları korumak için okul öncesi öğretmenlerinin her türlü önlemi alması ve zararsız hale getirmeye çalışması gerekli görülmüştür. Yapılacak etkinliklerde önceliği güvenliğini sağlamak olarak belirlemesinin önemine de dikkat çekilmiştir. Okulda bir güvenlik görevlisinin olmasını sağlamak ve çocukların giriş çıkışlarında kime teslim edildiğini bilmek de öğretmenin görev ve sorumluluğu olarak belirlenmiştir. Günlük hayatta çocukların işine yarayacak önemli telefon numaralarının çocuklara öğretilmesini sağlaması önemli öğretmen yeterlilikleri arasında bulunmuştur. Öğretmenlerin çocukların kişisel güvenliğe dair algılarını oluşturmak ve düzenlemek gibi çalışmalar yapmaları da gerekli görülmüştür.

Okul öncesi öğretmenlerinin çalışacakları çocukların ailelerini tanımaları, onların sorunlarını bilmeleri gerekli görülmüştür. Veliler ile bir araya gelmek için

planlamalar yapmaları ve çocuklar ile ilgili konuları aileleri ile paylaşımlarının önemi ortaya konulmuştur. Farklı eğitimlerle ailelere çocuk gelişimi ile ilgili konularda bilgiler vermek de öğretmenlerin görevleri arasında belirlenmiştir. Bunu yanında sınıf içinde yapılacak etkinliklere aileleri davet ederek aile katılımı çalışmaları yapması da öğretmenin sorumluluğu olarak görülmüştür. Çocukların evde aileleri ile yapabilecekleri etkinlik çalışmaları hazırlayıp göndermesi beklenen öğretmenlerin aynı zamanda farklı meslek gruplarında çalışan velileri çocuklara meslek tanıtımları yaparken sınıfa çağırarak destek almalarının önemi de vurgulanmıştır. Gürkan; okul öncesi öğretmenlerinin en önemli görevlerinden birinin de aile katılımı çalışmaları yapması olduğunu vurgulamıştır(2006).

Toplum ve öğrencilerin kaynaşık bir ilişkisi olmasını sağlamak adına okul öncesi öğretmenlerinin farklı kurumlarla ortak çalışmalar yapmaya çalışması ve bu çalışmalara hem kendisinin dahil olması hem de öğrencilerini dahil etmesi önemsenmiştir. Farklı iş kollarını çocuklara tanıtmak amacıyla buralara öğrencileri için geziler düzenlemesi öğretmenin görevleri arasında görülmüştür. Bunlara ilaveten sosyal sorumluluk projeleri ve yardım kampanyaları düzenleyerek işbirliğine yönelik çalışmalar yapması da gerekli bulunmuştur.

Bir okul öncesi öğretmenin sahip olması gereken en önemli yeterliliklerden birinin iletişim becerilerine sahip olmak olduğu ortaya çıkarılmıştır. Görevini yerine getirirken iş disiplini olması, yenilikçi ve işbirlikçi olması da aranan öğretmen yeterlilikleri arasında görülmüştür. Kendini geliştirebilmek için eğitimlere katılması, okumalar ve araştırmalar yapması da önemli bulunmuştur. Hayatımızın her alanında kullandığımız teknolojiyi öğrenmeye yönelik olarak kullanması da öğretmenlerde aranan özelliklerden olmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin sahip olmaları gereken özellikler arasında hoşgörü sahibi olma, kendini yenileme, işini severek ve isteyerek yapma gibi özellikler yer almaktadır(Metin; Çalışandemir, 2006).

5.1.3. Okul Öncesi Yardımcı Öğretmen Yeterliliklerine Ait Sonuçlar

Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak görev yapan kişilerin sahip olmaları gereken yeterliliklerin başında anlayışlı olmanın geldiği tespit edilmiştir. Yaratıcı ve sanatsal yönü olması da yardımcı öğretmenlerin aranan

özellikleri arasında yer almıştır. Yardımcı öğretmenlerin kişisel özellikleri arasında yine tutarlı olması, samimi olması, sabırlı olması ve duyarlı olması gibi özellikleri taşımasının gerekliliği de yapılan çalışma ile ortaya konulmuştur. Yardımcı öğretmenlerin küçük yaş grubuyla çalıştıkları için otorite bir figür olmamaları gerektiği de çıkan sonuçlar arasında yer almıştır. Bu görevi yapacak olan kişilerin psikolojilerinin düzgün olması gerekliliği de görülmüştür.

Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak görev yapacak olan kişilerin öğrenme faaliyetlerine hazırlanırken kullanacakları materyallerin hazırlıklarını etkinlik anında bir aksaklık yahut karışıklık yaşanmaması için önceden yapmalarının gerektiği görülmüştür. Yardımcı öğretmenlerin görevleri arasında materyal hazırlıklarını yapması ve öğrenme merkezini düzenlemesi gibi hazırlık faaliyetleri yer almaktadır((French; Gerlanch, 1999). Yardımcı öğretmenlerin yapılacak çalışmaların planlanması sürecinde öğretmene yardımcı olmaları gerektiği de çıkarılan sonuçlar arasındadır. Etkinlik yapılmadan önce uygulanacağı alanı etkinlik için hazırlaması beklenen yardımcı öğretmenler aynı zamanda çocukları da yapılacak etkinlik için hazırlama görevini de yerine getirmelidir.

Uygulamaların yapılışı sürecinde öğretmene destek olması beklenen kişilerin yardımcı öğretmenler olduğu görülmüştür. Karademir'in yaptığı araştırma sonuçları incelendiğinde; yardımcı öğretmenlerin etkinlikler arası geçişin kolaylaştırılmasında, iş yükünün azaltılmasında, sorunların daha kolay çözülmesi ve daha kontrol edilebilir bir eğitim ortamı oluşturulmasında etkin rol aldıkları görülmüştür(Karademir vd, 2017). Okul öncesi gruba çocuklarının etkinlik yürütülürken desteğe ihtiyaç duyması halinde bu desteğin de yardımcı öğretmen tarafından sağlanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaların yapılışı sürecinde daha verimli geçmesini sağlamak için çocukların ilgi ve yeteneklerini bilmesinin önemi de vurgulanmıştır. Yardımcı öğretmenlerin uygulamalar esnasında herhangi bir problem durum meydana gelmesi halinde anında müdahale edebilmesi de sahip olması gereken beceriler arasında görülmüştür.

Kendi ile ilgili değerlendirmeler yaparken yardımcı öğretmenlerden çocuklara bakarak bu değerlendirmeyi yapması beklenmiştir. Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak görev yapan kişilerin eleştirilere açık olmaları sahip

olmaları gereken yeterliliklerin arasında yer almıştır. Yardımcı öğretmenlerin kendileri ile ilgili değerlendirmeleri yapması için yanında çalıştığı öğretmenden destek almasının gerekliliği ortaya konulmuştur. Yardımcı öğretmenler, yanlarında görev yaptıkları öğretmenlerin veya yöneticilerin gözetimi altında; öğrencilerin öğrenmesi için planlama, uygulama ve değerlendirme yaparak, öğretim programının çocuklar üzerindeki etkililiğini değerlendirmektedirler(Pickett, 1999). Yardımcı öğretmenlerin öğrenci değerlendirmelerine katkı sağlamak için öğrencileri gözlemlemesi ve gözlemlediklerini öğretmenle paylaşması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencileri değerlendirme konusunda yine yaş grubunun özelliklerini ve öğrencilerin yapıp yapamadıklarını dikkate alması gerektiği görülmüştür. Yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi için yardımcı öğretmenlerin çocuklar için uygunluğuna ve uygulamaların çocuklara sağladığı yararları bakması gerekliliği ortaya konulmuştur.

Okul öncesi kurumlarında görev yapan yardımcı öğretmenlerin çocuklarla iletişim kurmak için çocukları sevip saymalarının ve çocukların yaşına inmelerinin sahip olmaları gereken yeterliliklerden olduğu ortaya çıkmıştır. Yardımcı öğretmenlerin sınıflarında bulunan çocuklar arasında ayırım yapmamaları gerekliliği de araştırma ile ortaya konulmuştur. Yardımcı öğretmenlerin çocuklarla iletişim kurabilmeleri için çocukları tanımalarının ve anlamalarının önemi ortaya konulmuştur. İletişim becerilerine sahip olup bu becerileri doğru şekilde kullanmasının gerektiği de vurgulanmıştır. Yardımcı öğretmenlerin çocukları dinlemeyi bilmesi ve empati kurması da iletişim için sahip olması gereken yeterlilikler arasında bulunmuştur.

Çocuk hakları konusunda yardımcı öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlilikler incelendiğinde öncelikle çocukların hangi haklarının olduğunu bilmeleri gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yardımcı öğretmenlerin sınıf içi ve dışı çalışmalarında çocuk haklarını uygulamalarının önemi belirtilmiştir. Okul öncesinde görev yapan yardımcı öğretmenlerin, öğrencilerine sahip oldukları hakları öğretmesi gerektiği görülmüştür. Yardımcı öğretmenlerin öğrencilerinin fotoğraflarını hiçbir şekilde sosyal medyada ya da başka bir mecrada paylaşmaması gerekliliği vurgulanmıştır.

Yardımcı öğretmenlerin çocuklarla çalıştığını göz önünde bulundurarak her an gerekli olabileceğini düşünüp ilk yardım bilmeleri gerektiği ortaya konulmuştur.

Yardımcı öğretmenlerin çok hareketli bir işleri olduğu gerekçesiyle bedensel bir engelinin ya da sağlık probleminin olmaması önemli görülmüştür. Yardımcı öğretmenlerin, çalıştıkları öğrencilerin hastalıklarını bilmeleri ve sağlık durumlarını takip etmeleri de sorumlulukları arasında yer almıştır. Yardımcı öğretmenlerin, öğrencilerini sağlıklı beslenme konusunda teşvik edici olması ve hazır gıdalar tüketmelerinin önüne geçmesi gerektiği görülmüştür. Çocukların yemeyi sevmediği yiyecekler için zorlayıcı bir tutum içerisinde olmaması ama çocuklara yemek konusunda örnek olması gerektiği ortaya konulmuştur. Yardımcı öğretmenlerin yemek zamanlarında çocuklarla bir arada olarak onları yalnız bırakmaması gerekmektedir(Oklahoma Child Care Services, 2018). Yardımcı öğretmenlerin sınıflarında bulunan öğrencilerin besin alerjileri varsa bunları bilmesinin önemi de vurgulanmıştır.

Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak görev yapan kişilerin okul ortamında dikkatli davranması, çocuklara zarar verebilecek her türlü yapıyı zararsız hale getirmesi ve çocukların güvenliğini sağlaması gerektiği belirtilmiştir. Çocukların giriş çıkışlarında kime teslim edildiğini takip etmek yardımcı öğretmenin sorumluluğu olarak belirlenmiştir. Yardımcı öğretmenlerin okul içi bölümlerde ve okul çıkışlarında çocukların güvenli bir şekilde evlerine gitmelerini kontrol etmeleri gerekmektedir(Michigan State Board of Education, 2017). Yardımcı öğretmenlerin, öğrencilerini kişisel güvenlik konusunda bilgilendirmesinin önemi vurgulanmıştır. Yine yardımcı öğretmenlerin, öğrencilerini ihmal ve istismar konusunda bilgilendirmesi, vücudunun özel bölgeleri konusunda bilinçlendirmesi, çocukların aile içindeki durumlarını takip etmesi gerekli görülmüştür.

Yardımcı öğretmenlerin velilerine öğrenciler ve gelişimleri hakkında bilgi vermesi, aile ile iletişim kurma konusunda yapması gerekenlerin başında gelmiştir. Yardımcı öğretmenlerin aile ile iletişim kurarken dengeyi koruyabilmesi önemli bulunmuştur. Aileleri bilgilendirmek için kendi bilgilerini onların seviyesine uygun bir şekilde anlatması gerektiği görülmüştür. Yardımcı öğretmenlerin çocuklarının eğitim ortamlarına ailelerin katılımını sağlamak için gerekli desteği sağlamaları gerekmektedir(New York City Department of Education, 2016). Aile katılımı çalışmalarında yapılacak etkinlik için velilere bilgi verme işini yardımcı

öğretmenlerin yapması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yardımcı öğretmenlerin her hafta bir veliyi sınıfta etkinlik yapmaya teşvik etmesi gerekli görülmüş bununla beraber okul dışında yapılacak etkinlikler planlamaları da önemsenmiştir.

Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak görev yapan kişilerin farklı kuruluşlarla işbirliği içerisinde etkinlikler düzenlemesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Yardımcı öğretmenlerin sosyal sorumluluk projeleri yapmaları, yapılan sosyal sorumluluk projelerini takip edip okula bilgi vermeleri gerekli bulunmuştur. Öğrencileri için farklı kurumlara geziler düzenlemesi de yardımcı öğretmenlerin sorumlulukları arasında bulunmuştur.

Okul öncesi kurumlarında yardımcı öğretmen olarak görev yapan kişilerin çalışma alanı ile ilgili her türlü bilgiye sahip olması gerektiği görüşü araştırma sonuçlarından ortaya çıkmıştır. Yardımcı öğretmenlerin alanında yapılan eğitimleri ve araştırmaları takip etmesi, araştırmalar yapmasının mesleki gelişimi açısından önemli bulunmuştur. Yardımcı öğretmenlerin öğrenmeye ve yeniliklere açık olmalarının gerekliliği ortaya konulmuştur. Yardımcı öğretmenlerin işini sevmelerinin önemi vurgulanırken kendilerini geliştirmeye açık olmaları gerekliliği de belirtilmiştir.

5.2. Öneriler

1. Okul öncesi kurumlarında görev yapan yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin sahip olmaları gereken yeterlilikler için Milli Eğitim Bakanlığının hali hazırda mesleğin içinde olan kişilere yönelik olarak eğitimler düzenlemesi ve belirli aralıklarla bu eğitimlerin yapılması gerekli görülmektedir.
2. Okul öncesinde görevli yöneticilerin, okul öncesi öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin eğitim aldıkları önlisans, lisans ve yüksek lisans eğitim programlarında sahip olmaları gereken yeterlilikleri kazanabilecekleri şekilde düzenlemeler yapılması yerinde olacaktır.
3. Okul öncesi kurumlarında görev yapacak yöneticilerin, öğretmenlerin ve yardımcı öğretmenlerin bu görevlere getirilmeden önce girdikleri sınavlarda, mülakatlarda bu yeterliliklere sahip olduklarını ölçen bir sistem olması

işleyişin verimliliği açısından yerinde olacağından politika yapıcıların ve özel kurum sahiplerinin işe alımlarda bu yeterlilikleri ölçmeye yönelik düzenlemeler yapmaları önerilmektedir.

4. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilmiş olan öğretmen yeterliliklerinin güncel gelişmelerin takip edilerek düzenli aralıklarla revize edilmesi gereklidir.
5. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde ülkemizin farklı bölgelerinin değişen özelliklerine uyum sağlayacak şekilde farklılaşan yeterlilikler geliştirmesi adına bu görevde çalışacak bir birim kurulması faydalı olacaktır.
6. Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul öncesinde görevli yöneticilerin ve yardımcı öğretmenlerin görevlerini yerine getirmede kendilerine yol gösterici olarak alacakları bir yeterlilik çerçevesi geliştirilmesi yerinde bir hizmet olacaktır.
7. Bu konuda daha sonra çalışma yapmayı düşünen araştırmacılar için yeterliliklerin geliştirilmesi adına farklı pozisyonların birbirlerinden beklentilerini anlamaya yönelik görüşmeler yapmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.
8. Bu konuda daha sonra çalışma yapmayı düşünen araştırmacılar için araştırmamızda belirlenmiş olan yeterliliklerin etkililiğinin ölçülmesi adına çalışmalar yapılması faydalı olacaktır. Bu etkililiği ölçmek için ilgili pozisyonlarda çalışan kişilere belirlenen yeterlilikler ile ilgili eğitimler verilerek mesleki performanslarına etkisinin takip edilmesi alana ciddi katkılar sağlayacaktır.

BÖLÜM 6

KAYNAKÇA

- Akbıyık, C., Kalkan Ay, G. (2014). Okul öncesi yönetici ve öğretmenlerin düşünme becerilerinin öğretimine yönelik algıları: bir durum çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1), 01-18.
- Alisinanoğlu, F., Şimşek Çetin, Ö., Güven G., Cevher Kalburan, N., Özbey, S., Dinç, B., İnal Kızıltepe, G. (2011). Okul Öncesi Dönemde Özel Öğretim Yöntemleri. Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Aral N., Kandır, A.İ., Can Yaşar, M. (2000). Okul Öncesi Eğitim ve Ana Sınıfı Programları. Yapa Yayınları, İstanbul.
- Arı, R., Deniz, M., Erişen, Y., Çeliköz, N. (2006). Çocukların Okula Hazırlanması (Anne-Çocuk Eğitimi) Temel Araştırması. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Aydın, İ. (2005). Okul Çevre İlişkileri. Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Aydın, R. (2009). “Türkiye’de Öğretmen Sorunları Açısından Milli Eğitim Şûralarının Değerlendirilmesi (1980–2000). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 42(2), 199-237.
- Aydın, R. (2013). Okul Öncesi Eğitim Ve Anasınıfı Uygulamaları. İstanbul: Akademi Basın Yayın.
- Bağ, C., Çeviker Ay, Ş. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmen yeterlikleri ev hizmet içi eğitim ihtiyaçları. AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(1), 289-312.

- Basford, E., Butt, G., Newton, R. (2017). To what extent are teaching assistants really managed?:‘I was thrown in the deep end, really; I just had to more or less get on with it’. *School Leadership & Management*. 37(3), 288-310.
- Boydak Özcan, M., Nanto, Z., Öztürk, E. (2020). Okul yöneticilerinin yeterliliklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* , (41) , 335-356.
- Bursalıoğlu, Z. (1981). Atatürk döneminde eğitim felsefesi ve yenileşmesi. *Atatürk Devrimleri ve Eğitim Sempozyumu*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara, 17.
- Büte, M., Balci, F. A. (2010). Bağımsız anaokulu yöneticilerinin bakış açısından okul yönetimi süreçlerinin işleyişi ve sorunlar [Preschool principals' views on school management processes and related problems]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 16(4), 485-509.
- Can, E., Serençelik, G. (2017). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin okul yönetimine katılımlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 525-542.
- California Early Childhood Educator Competencies. (2011). Developed collaboratively by the California Department of Education and First 5 California, Sacramento.
- Celep, C. (2004). *Meslek Olarak Öğretmenlik İçinde*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Creswell, J. W. (2020) *Nitel Araştırma Yöntemleri* (4. Baskı). Siyasal Kitabevi.
- Çelik, V. (2003). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara:Pegema Yayıncılık, 89-169-171.
- Çelikten M., Şanal, M. ve Yeni Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19,2, 207-237.

- Danışman, D. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Ve Yetkinlikleri Hakkında Yönetici Ve Öğretmen Algıları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi-Marmara Üniversitesi Ortak Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Demirtaş, H., Güneş, H. (2002). Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Sözlüğü. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erişen, Y., Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının genel öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1(4), 427-439.
- Ertuğrul, H. (2005). Öğretmen Başarı Kılavuzu. (21. Baskı). İstanbul: Nesil Yayınevi.
- French, N. K., & Gerlach, K. (1999). Topic# 2 Paraeducators and teachers: Shifting roles. Teaching Exceptional Children.
- Finn, J. D., & Pannozzo, G. M. (2004). Classroom organization and student behavior in kindergarten. The Journal of Educational Research, 98(2), 79-92.
- Gedikoğlu, T. (2005). Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 1, 66-80.
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Çev. Emel AKSAY-Birsen ÖZKAN). İstanbul: Ya-Pa yayınları.
- Göle, M. O., Köroğlu, A. Y. (2020). Okul öncesi eğitimde yardımcı öğretmenlik mesleği. Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 4(1), 222-238.
- Göle, M., Köroğlu, A. Y. (2020). Okul öncesi eğitim kurumlarında yardımcı öğretmenlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin öğretmen görüşleri. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 5(1), 16-28.
- Gündüz, M. (2000). Toplumsal Tabakalaşma Ölçütlü Meslek Olarak Öğretmenliğin Saygınlığı. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 1, 1.

Gürkan, T. (2006). Öğretmenin Nitelikleri ve Görevleri. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Gürsel, M. (2003). Okul Yönetimi. Konya: Eğitim Kitabevi, 49-99.

Hayden, J. (1997). Administrators of early services: responsibilities, supports and training needs. Journal of Australian Research in Early Childhood Education, 2, 38-47.

Jacobson, L. (2003). "Early years". *Education Week*, 23(15), 6-11.

Jones, C. R., Ratcliff, N. J., Sheehan, H., & Hunt, G. H. (2012). An analysis of teachers' and paraeducators' roles and responsibilities with implications for professional development. *Early Childhood Education Journal*, 40(1), 19-24.

Karacaoğlu, Ö.C. (2008) *Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri* (Doktora Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları Ana Bilim Dalı Eğitimde Program Geliştirme Bilim Dalı. Ankara.

Karademir, A., Cingi, M. A., Dereli, F., Akman, B. (2017). Okul öncesi eğitimde kalite: öğretmen ve yardımcı öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 7-33.

Karakaş, U.U. (2002). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri*. (Yüksek Lisans Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana

Kaya, H.İ., Demir, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterlilikleri hakkındaki görüşlerinin bilişsel koçluk yaklaşımı bağlamında incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(2).

Kaya, Y.K. (1986). Eğitim yönetimi. Ankara: Bilim Yayınları.

- Kerem Aktan, E., Cömert, D. (2006). Siirt ilinde okul öncesi eğitim sorunlarının tespitine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi, 35(170).
- Kök, M., Küçükoğlu, A., Tuğluk, M.N. ve Koçyiğit, S.(2007). Okul Öncesi Eğitiminin Sorunlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri (Erzurum İli Örneği). Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 16, 160-171.
- Leininger, M. (1994). Evaluation criteria and critique of qualitative research studies. In J. M. Morse (Ed.). Critical Issues in Qualitative Research Methods. (s. 95-115). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Maloney, C., Barblett, L. (2003). Describing Standards for Early Childhood Teachers : Moving the Debate Forward to the National Level. Australian Journal of Teacher Education, 28(2).
- Markovac, V., Rogulja, N. (2009). Key Ict Competences Of Kindergarten Teachers. The 3rd International Conference on Advances and Systematic Research ECNSI 8th Special Focus Symposium on ICESKS: Information, Communication and Economic Sciences in the Knowledge Society. Zadar, Croatia.
- Massachusetts Department of Early Education and Care Core Competencies for Early Education and Care and Out of School Time Educators. (2010)
- Maxwell, J. (1992). Understanding and validity in qualitative research. Harvard educational review, 62(3), 279-301.
- Maxwell, J. A. (2008). Designing a qualitative study. The SAGE handbook of applied social research methods, 2, 214-253.
- Metin, N., Çalışandemir, F. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin yöneticileri algılamaları üzerine bir çalışma. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi, 1(2), 21-32.

- Michigan State Board of Education (2017). CLASSROOM REQUIREMENTS Section: Classroom Requirements GSRP Implementation Manual Revised. https://www.michigan.gov/documents/mde/Classroom_Requirements_August_2014_466777_7.pdf
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). An Expanded Sourcebook: Qualitative Data Analysis(Second edition). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc.
- Millî Eğitim Bakanlığı(MEB). (1993). XIV. Milli Eğitim Şurası, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. İstanbul, Türkiye: Milli Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı(MEB). 2014. XIX. Milli Eğitim Şurası, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar. İstanbul, Türkiye: Milli Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı(MEB). (2013). Okul öncesi eğitim programı. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı(MEB). (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). T.C. Resmi Gazete, 14574, 14.06.1973.
- New York City Department of Education (2016). Pre-K for All Handbook 2016-17 for District Schools and Pre-K Centers. <https://infohub.nyced.org/docs/default-source/default-document-library/pre-kdistrict-schools-pre-k-centers-handbook-2016-17.pdf>
- Nicklos, L. ve Brown, W.S. (1989). Recruiting minorities into the teaching profession: an educational Imperative. Educational Horizons, 67, 145–169.
- Oklahoma Child Care Services (2018). Licensing requirements for child care centers. <http://www.okdhs.org/OKDHS%20Publication%20Library/14-05.pdf>
- Pickett, A. L. (1999). Strengthening and supporting teacher/provider-paraeducator teams: Guidelines for paraeducator roles, supervision, and preparation. New

York: National Resource Center for Paraprofessionals in Education and Related Services, Graduate Center, City University of New York.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED440506.pdf>

Okday, A. (1990). Türkiye’de Okul öncesi eğitim. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2, 151-160.

Okday, A. Ve Unutkan Polat, Ö. (2007). Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular. İstanbul: Morpa Yayınları. S.30

Okul Öncesi Öğretmeni Özel Alan Yeterlilikleri. (2017). Milli Eğitim Bakanlığı.

Okut, L. (2009). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Eğitime İlişkin İnançlarına Göre Etkili Öğretmen Özelik ve Davranışlarına Sahip Olma Dereceleri.(Doktora Tezi). (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara

Onural, H. (2006). Öğretmen adaylarının ideal öğretmen niteliklerine ilişkin görüşleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 327.

Özbek, R., Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 2, 221-232.

Özdemir, S. Ve Özcan, M. (2011). “Bilgi toplumunda eğitim ve öğretmenlik mesleği” Eğitim sosyolojisi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2257
 Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1254.

Özdemir Topaloğlu, A. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çalışan Yöneticilerin Örgütsel Amaçları Gerçekleştirmedeki Yeterlilikleri. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.

Pickett, A. L. (1999). Strengthening and supporting teacher/provider-paraeducator teams: Guidelines for paraeducator roles, supervision, and preparation. New York: National Resource Center for Paraprofessionals in Education and Related Services, Graduate Center, City University of New York.

Pursuing Quality in Early Learning Vol. 1. Early Childhood Care and Education (ECCE) Teacher Competency Framework for Southeast Asia (SEA).

Pursuing Quality in Early Learning Vol. 2, Early Childhood Care and Education (ECCE) Teacher Competency Framework for Pacific Small Island Developing States (Pacific SIDS).

Rodd, J. (1997). Learning to be leaders: perceptions of early childhood professionals about leadership roles and responsibilities. *EarlyYears*, 18 (1), 40-46.

Rimm-Kaufman, S.E., & Hamre, B.K. (2010). "The Role of Psychological and Developmental Science in Efforts to Improve Teacher Quality", *Teachers College Record*, 112(12), 2988- 3023.

Sosinsky, L. S., Gilliam, W. S. (2011). Assistant teachers in prekindergarten programs: What roles do lead teachers feel assistants play in classroom management and teaching?. *Early Education & Development*, 22(4), 676-706.

South Carolina's Core Competencies for Early Childhood Teachers/Caregivers and Program Administrators. The Foundation of Excellence.

Sünbül, A.M. (Ed.) (2005). *Öğretmen Dünyası İçinde*. Ankara: Mikro Yayıncılık, 7-22.

Şen, B. (2011). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Doyumları Ve Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları Üzerine Bir Araştırma (Uşak İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Şişman, M. (2012). *Eğitimde Mükemmellik Anlayışı*. Pegem Yayıncılık. Ankara

Taba, S., Castel, A., Vermeer, M., Hanchett, K., Flores, D., Caulfield, R. (1999). Lighting the Path: Developing Leadership in Early Education. *Early Childhood Education Journal*, 26(3), 173.

Taymaz, H. (2003). *Okul Yönetimi*. Ankara:Pegema Yayıncılık. S.61.

- Teachers' Standards (Early Years). 2013. National Collage for Teaching & Leadership.
- Tekışık H. H. (1986). Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği ve Sorunları. Çağdaş Eğitim Dergisi, 11,116, 1-9.
- Ural, O. ve Ramazan, M. O. (2007). Türkiye’de okul öncesinin dünü ve bugünü. İçinde S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer, (Edt.) Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri, (ss. 11-61), Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Uzun Vadeli Strateji Ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. (2010). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Ankara.
- Yazıcı H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumları: Kuramsal Bir Bakış. Kastamonu Eğitim Dergisi, 17,1, 33-46.
- Yeşilyaprak, B. (2002). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Baran Ofset.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğit, B., Bayraktar, M. (2006). Okul – Çevre İlişkileri. Ankara: Pegema Yayıncılık, 23-24.
- Yiğit, B. (2008). Okul – Toplum İlişkileri ve Okula Toplumsal Katılım. Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi. Edt: Vehbi Çelik. Ankara: Pegema Yayıncılık. S. 201.
- Zembat, R. (1994). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetici özellikleri. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 6, 13-323.

Zembat, R. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin okul yöneticisi, meslektaşları ve aileler bağlamında algıladıkları çatışma durumlarının incelenmesi. Eğitim ve Bilim, 37(163), 203-215.

BÖLÜM 7

EKLER

7.1. EK 1: OKUL ÖNCESİ YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLERİ VE YARDIMCI ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞME FORMU

Okul Öncesi Öğretmen Yeterlilikleri Hakkında Okul Öncesi Öğretmenleri/Yardımcı Öğretmenler/Yöneticileri Görüşlerinin Alınması İçin Görüşme Formu

Merhaba, ben Düzce Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Adım Fatma Şükran Kaplan, size okul öncesi öğretmeninin/yardımcı öğretmeninin/yöneticisinin sahip olması gereken yeterlilikler ile ilgili bazı sorular sormak istiyorum. Bu soruları tez çalışmamda kullanmak için yönelteceğim. Söyledikleriniz araştırma dışında kullanılmayacak ve isminiz paylaşılmayacaktır. Görüşmeye katılıp katılmamak tamamen isteğinize bağlıdır.

- Başlamadan önce bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?
- İzin verirseniz yazıya dökebilmek için görüşmenin ses kaydını almak istiyorum. Bunun sizin için bir sakıncası var mı?
- İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

Yer: Tarih ve Saat:

Görüşmeci: Fatma Şükran KAPLAN

KİŞİSEL BİLGİLER:

Cinsiyet:

Yaş:

Mezun olunan okul türü:

Görev türü:

Tecrübe:

SORULAR (Lütfen soruları kendi düşüncenize göre cevaplayın):

1. Okul öncesi yöneticisinin/ öğretmeninin/ yardımcı öğretmenin hangi yeterliklere sahip olması gerekir?
 - a. Hangi bilgilere sahip olmalıdır(Çocuk gelişimi, iletişim, sağlık, güvenlik vb)?
 - b. Hangi becerilere sahip olmalıdır?
 - c. Kişisel özellikleri ve tutumu nasıl olmalıdır?

Yukarıda cevaplanmayan konular için aşağıdaki sorulara geçilmeli

2. Okul öncesi yöneticisi/ öğretmeni/ yardımcı öğretmeni eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek için yeterliklere sahip olmalıdır?
 - a. Eğitime hazırlık sürecinde yapılabilecekler için neler söyleyebilirsiniz? (planlama, ortamı hazırlama, materyal temini ve hazırlama vb. konuda açıklama yapması beklenir, gerekirse ipucu verilir)
 - b. Eğitim-öğretim faaliyetlerini yürütürken nelere dikkat etmelidir? (sınıf yönetimi, öğretim yöntem ve teknikler, iletişim motivasyon vb.)
 - c. Çocukların gelişimlerini ve kazanımlarını değerlendirmek için neler yapması gerekir?
3. Okul öncesi yöneticisinin/ öğretmeninin/ yardımcı öğretmenin çocuk ile iletişim konusunda sahip olması gereken beceriler hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Çocuk hakları ile ilgili sahip olması gereken yeterlilikler hakkında ne düşünüyorsunuz?
5. Sağlık konusunda hangi yeterliklere sahip olmalıdır?
6. Güvenlik ile ilgili nelere dikkat etmelidir?

7. Beslenme konusunda nelere dikkat etmesi gerekir?
8. Aile ile iletişim, aile eğitimi ve aile katılımı konularında neler yapması gerekir?
9. Toplum ve diğer kuruluşlarla ne tür iş birliği faaliyetleri yürütebilir?
9. Kendini, öğrencilerini ve uygulamaları değerlendirme konusunda neler yapabileceğini düşünüyorsunuz?
10. Mesleki gelişimini desteklemek için yapması gerekenlerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

7.2. EK 2: ETİK KURUL ONAYI

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.08.2020-38687

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU KARARLARI

TOPLANTI SAYISI
11

KARAR SAYISI
2020/155

KARAR TARİHİ
23.07.2020

KARAR NO: 2020/155

Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fatma Şükran YAPICI, "**Okul Öncesi Yöneticilerin, Öğretmenlerin ve Yardımcı Öğretmenlerin Yeterliliklerinin Belirlenmesi**" tez çalışması kapsamında İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel ve devlet anaokullarında ve anasınıflarında uygulamak istediği görüşme formu Etik Kurulumuzca incelenmiş olup ilgili çalışmanın, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olmak koşulu ile uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna,

Oy birliği ile karar verildi.